

Barometer energie- armoede

Analyse en interpretatie van de resultaten 2021

**Een initiatief van het Platform tegen energiearmoede,
beheerd door de Koning Boudewijnstichting**

Inleiding

Jaarlijks publiceert de Koning Boudewijnstichting de barometer energiearmoede om het probleem en de evolutie ervan te objectiveren en de oorzaken ervan te begrijpen.

Deze negende editie van de barometer verschijnt midden in de energiecrisis. De meest recente gegevens dateren van 2021, terwijl de energieprijzen in de tweede helft van 2021 begonnen te stijgen. De effecten op de energiefactuur waren niet onmiddellijk voelbaar; slechts een minderheid van de gezinnen werd rechtstreeks getroffen door de stijging van de energieprijzen in 2021. Op federaal niveau heeft de uitbreiding van het sociale energietarief tot de begunstigen van de verhoogde tegemoetkoming (VT) waarschijnlijk een belangrijke rol gespeeld in de bescherming van een groot deel van de kwetsbare huishoudens.

Dit jaar richt de barometer zich op de 'middenklasse', die niet gespaard blijft van de energiecrisis. We zullen hun situatie de komende jaren blijven volgen.

Om de huidige situatie van de huishoudens beter weer te geven, werken we momenteel aan een verbetering van de indicatoren van de barometer, die in de volgende edities zal worden toegepast.

Ter herinnering: de overgrote meerderheid van onze indicatoren en analyses zijn gericht op huishoudens. De gepresenteerde resultaten kunnen dan ook afwijken van diegene die traditioneel door Statbel of Eurostat worden gepresenteerd, waarbij de voorkeur wordt gegeven aan de individuele benadering.

> Belangrijkste boodschappen

20,6% van de huishoudens kampt in 2021 met energiearmoede

- > 14,9% heeft een energiefactuur die te hoog is in verhouding tot het beschikbaar inkomen na aftrek van de kosten van huisvesting (gemeten energiearmoede). Zij gaven gemiddeld 54,9 euro per maand te veel uit aan hun energiefactuur;
- > 4,5% heeft een abnormaal lage energiefactuur in vergelijking met vergelijkbare huishoudens (verborgen energiearmoede). Gemiddeld gaven zij 72,2 euro per maand minder uit aan hun energierekening;
- > 3,2% vreest zijn woning om financiële redenen niet behoorlijk te kunnen verwarmen (subjectieve energiearmoede).

De relatieve stabiliteit van de energiearmoede tussen 2020 (21,5%) en 2021 kan worden verklaard door de relatief lage energieprijzen in de eerste helft van 2021, de uitbreiding van het sociale tarief tot de begunstigden van de verhoogde tegemoetkoming en de verschillende sociale maatregelen in verband met de pandemie en de overstromingen in Wallonië.

Rekening houdend met de inflatie (constante prijs) is de mediane energiefactuur van de gezinnen tussen 2019 en 2021 geleidelijk gedaald in de drie gewesten. Het al dan niet beschikken over een vast of variabel tarief of een brandstofvoorraad heeft de jaarlijkse energiefactuur van het huishouden sterk beïnvloed.

Na de daling tijdens de lockdown in het voorjaar van 2020 is het sociale tarief voor elektriciteit blijven stijgen om eind 2021 een recordbedrag te bereiken ten opzichte van de periode 2010-2021 (tegen constante prijs, basis = 2013). Ondanks de voortdurende stijging na de pandemie en de lockdown was het sociale tarief voor gas eind 2021 lager (tegen constante prijs, basis = 2013) dan dat van eind 2016.

Huishoudens worden verschillend getroffen naargelang het gewest

- > Wallonië kent het hoogste percentage energiearmoede (28,8% van de huishoudens);
- > 27,4% van de huishoudens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kampt met energiearmoede;
- > Vlaanderen heeft het laagste percentage energiearmoede (14,8% van de huishoudens).

Huishoudens en individuen die meer getroffen worden

Het hebben van een inkomen uit arbeid of het behoren tot de 'middenklasse' beschermt niet tegen energiearmoede.

- › 38,1% van de huishoudens zonder inkomen uit arbeid en 14,4% van de huishoudens met een inkomen uit arbeid kampen met energiearmoede;
- › Meer dan een derde van de huishoudens uit de lage middenklasse (waar vrouwen oververtegenwoordigd zijn) en meer dan 8% van de huishoudens uit de kernmiddenklasse kampen met energiearmoede. Alleenstaanden en eenoudergezinnen zijn oververtegenwoordigd in zowel de lage middenklasse als de huishoudens met een armoederisico.

Meer dan twee derde (68,5%) van de huishoudens met een armoederisico ervaart ten minste één vorm van energiearmoede.

61,9% van de huishoudens in ernstige materiële en sociale deprivatie verkeert ook in energiearmoede (sterk verband, vooral met sEA, dat is opgenomen in de items van deprivatie).

20,3% van de huishoudens in energiearmoede kampt ook met ernstige materiële en sociale deprivatie.

Sociale huurders zijn bijzonder kwetsbaar voor energiearmoede.

- › Huurders zijn veel kwetsbaarder voor energiearmoede: meer dan 33% worden erdoor getroffen, tegenover 14,8% van de huiseigenaars;
- › 41,5% van de sociale huurders kampt met energiearmoede.

Vrouwen en senioren worden meer getroffen door energiearmoede.

- › 16,1% van de Belgische vrouwen leeft in een huishouden dat kampt met energiearmoede, tegenover 13,7% van de mannen. Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in de huishoudens die het kwetsbaarst zijn voor energiearmoede: huiseigenaars zonder hypotheek en sociale huurders, oudere alleenstaanden en eenoudergezinnen, huishoudens met een armoederisico en huishoudens uit de lage middenklasse;
- › 26,0% van de 65-plussers kampt met energiearmoede, tegenover 11,6% van de 18-49-jarigen.

Volgens de SILC 2021-enquête verwarmt 63,0% van de huishoudens in België hoofdzakelijk met aardgas (stijging), 21,8% met stookolie (daling), 7,3% met elektriciteit (exclusief warmtepompen) en 4,8% met hout of pellets. 1,1% van de huishoudens verwarmt hoofdzakelijk met een warmtepomp en 0,9% met butaan of propaan. Steenkool is nog steeds de belangrijkste verwarmingsbron voor 0,5% van de huishoudens.

Energiearmoede en steunmaatregelen

7,7% van de huishoudens in België geeft aan in 2021 een tegemoetkoming voor energie of water te hebben ontvangen.

- › 39,2% van de huishoudens die in 2021 een tegemoetkoming ontvingen in verband met hun energie- of waterfactuur kampten met energiearmoede;
- › Van de 60,8% die niet in energiearmoede verkeerden, zou een deel waarschijnlijk in energiearmoede vervallen zijn zonder deze tegemoetkomingen. Met de beschikbare gegevens is het echter niet mogelijk om de omvang van die groep in te schatten;
- › De in 2021 verleende steun is vooral ten goede gekomen aan de huishoudens die het meest kwetsbaar zijn voor energiearmoede, maar dat lijkt nog steeds onvoldoende gezien de omvang van het probleem.

Private huurders en eigenaars zonder hypotheek zijn sterk ondervertegenwoordigd bij de huishoudens die in 2021 steun ontvingen (energie, water) in vergelijking met hun kwetsbaarheid voor energiearmoede:

- › 31% van de private huurders verkeert in 2021 in energiearmoede, maar slechts 10,7% van deze groep heeft steun ontvangen;
- › 21,7% van de eigenaars zonder hypotheek kampt in 2021 met energiearmoede, maar slechts 5,4% van de eigenaars zonder hypotheek heeft steun ontvangen.

Verdubbeling van het aantal begunstigden van het federaal sociaal tarief in 2021

- › Vanaf februari 2021 en in het kader van de Corona crisis, werd het statuut van begunstigde van het federaal sociaal tarief uitgebreid tot al wie geniet van de verhoogde tegemoetkoming (VT). In het eerste kwartaal van 2020 hadden ongeveer 425.000 gezinnen recht op het sociale gas- of elektriciteitstarief. Met de uitbreiding van de federale maatregel zouden tegen het vierde kwartaal van 2021 meer dan 484.000 bijkomende gezinnen (ongeveer 282.000 voor gas en 439.000 voor elektriciteit) in aanmerking komen voor het federaal sociaal tarief;
- › De stijging van het aantal begunstigden van het federaal sociaal tarief is het grootst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en vervolgens in Vlaanderen.

Het Gas- en Elektriciteitsfonds had in 2021 een budget van ongeveer 60 miljoen euro.

In 2021 had het Sociaal Verwarmingsfonds een budget van 14,2 miljoen euro.

Stijging van het aantal afbetalingsplannen in Wallonië en bij de DNB's (distributienetbeheerder) in Vlaanderen, daling in Brussel en bij de leveranciers in Vlaanderen

- › In vergelijking met 2020 is er in Vlaanderen een daling van het aantal afbetalingsplannen dat wordt afgesloten met een particuliere leverancier, maar een stijging van de plannen die worden afgesloten met de DNB, zowel voor elektriciteit als voor gas;
- › In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het aantal afbetalingsplannen in 2021 lager dan in 2020, zowel voor elektriciteit als voor gas;
- › In Wallonië is het aantal afbetalingsplannen sinds 2019 geleidelijk gestegen voor elektriciteit. Ook voor gas is er toename tussen 2020 en 2021.

Afsluiting van gas- en elektriciteit: verschillen naargelang gewest

Het aantal afsluitingen van gas- of elektriciteit om economische redenen neemt af in Wallonië, maar blijft bijzonder hoog in vergelijking met de twee andere gewesten. Afsluitingen houden vooral verband met de weigering om een budgetmeter te installeren. In Vlaanderen zijn de afsluitingen weer toegenomen na de verlengde winterperiode als gevolg van de Covid-19-pandemie, maar ze blijven onder het niveau van 2019. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest daarentegen steeg het aantal afsluitingen na de winterperiode tot het hoogste niveau sinds 2011.

> Inhoudstafel

Belangrijkste boodschappen	2
----------------------------------	---

1. Energiearmoede

Omgevingsfactoren.....	9
Evolutie van het klimaat	9
Huishoudelijke energiefactuur	11
Energieprijzen.....	13
Beschikbaar inkomen van het huishouden.....	20
Woonkosten.....	22
Energiearmoede meten – de drie soorten indicatoren van de barometer.....	24
Gemeten energiearmoede.....	25
Verborgen energiearmoede	27
Subjectieve energiearmoede (sEA).....	29
Overlappendingen tussen de drie vormen van energiearmoede	30
Totale energiearmoede	31
Energiearmoede en laag inkomen	32
Energiearmoede, armoederisico en risico op sociale uitsluiting	32
Energiearmoede en equivalent beschikbare inkomensdecielen	33
Energiearmoede en inkomen uit arbeid	34
Energiearmoede en materiële en sociale deprivatie	35
Energiearmoede en risico op armoede of sociale uitsluiting	36
Focus op de middenklasse	37

Huishoudens en individuen die meer getroffen worden.....	43
Alleenstaanden en eenoudergezinnen.....	43
Vrouwen en ouderen.....	46
Energiearmoede en gezondheidstoestand	47
Energiearmoede en huisvesting.....	48
Eigendomsstatuut	48
Type huisvesting	49
Voornaamste energiebron voor verwarming	50
Kwaliteit van de woning	51
Sociale maatregelen en energiearmoede	53
Administratieve gegevens	55
Steunmaatregelen voor huishoudens in betalingsmoeilijkheden en afsluitingen	55
Indicatoren van het Europees observatorium voor energiearmoede	66
2. Bijlage : Methodologische inleiding	
Samenstelling van de barometer	70
Bepaling van de grenswaarden	71

1. Energie- armoede

'Energiearmoede verwijst naar een situatie waarin een persoon of huishouden heeft te kampen met bijzondere moeilijkheden in zijn of haar huisvesting om te voorzien in zijn basisbehoefte aan energie.' (Huybrechs et al., 2011).¹

Daar zijn vele redenen voor: lage inkomens, energie- en waterprijzen, de kwaliteit van het gebouw en het gedrag van de verbruikers, enz.

1. Huybrechs et al, 2011. Inventaris van de brandstofarmoede in België. UA-OASeS/ULB-CEESE. 198p. + bijlagen. <https://difusion.ulb.ac.be/vufind/Record/ULB-DIPOT:oi:dipot.ulb.ac.be:2013/136906/Holdings>

Omgevingsfactoren

De hieronder vermelde omgevingsfactoren hebben tot doel de evolutie van de indicatoren voor energiearmoede beter te begrijpen en ze nauwkeuriger te interpreteren.

We gaan eerst in op de klimatologische effecten en de evolutie van de energieprijzen die door de huishoudens worden betaald. Dat zijn externe elementen die een grote invloed hebben op de energiefactuur van de huishoudens.²

Vervolgens zullen we de evolutie van het beschikbare gezinsinkomen analyseren, een fundamenteel onderdeel van al onze energiearmoede-indicatoren. Daarna bekijken we de evolutie van de woonkosten, waarvan de gemeten energiearmoede-indicatoren in grote mate afhankelijk zijn.

> Evolutie van het klimaat

De zomer van 2021 zal altijd herinnerd blijven door de stortregens van midden juli. Deze veroorzaakten dramatische overstromingen, vooral in Wallonië³, waar 39 mensen om het leven kwamen en ongeveer 45.000 woningen onder water kwamen te staan. Meer dan 3.500 mensen moesten dringend worden herhuisvest en momenteel zijn veel slachtoffers nog steeds niet herhuisvest. Tot eind 2021, en soms tot ver daarna, draaien in honderden overstroomde woningen non-stop ontvochtigers om het drogen van de muren te versnellen en schimmelvorming te voorkomen. Er werden talrijke financiële, logistieke en psychologische steunmaatregelen genomen om de slachtoffers te helpen, zoals de toekenning van een tegemoetkoming op de energiefactuur of de uitbreiding van het statuut van beschermde klant voor de door de overstromingen getroffen huishoudens.⁴

In 2021 waren er 2.286 graaddagen, tegenover gemiddeld 2.301 graaddagen tijdens de referentieperiode.⁵ Dat is een zo goed als 'normaal' jaar, na het bijzonder warme jaar 2020. Globaal genomen zijn de laatste acht jaar de warmste ooit gemeten voor de wereld.⁶

2. Voor meer details over de indicatoren en de methodologie, zie de bijlage.

3. <https://www.meteo.be/nl/info/nieuwsoverzicht/eerste-cijfers-en-duiding-bij-de-hevige-neerslag-van-14-en-15-juli> 209 gemeenten (van de 262) werden getroffen door zware regenval. Vooral de provincie Luik en de vallei van de Vesder werden getroffen. Er vielen 39 doden en bijna 100.000 mensen werden getroffen. <https://www.wallonie.be/fr/actualites/inondations-de-juillet-2021-bilan-et-perspectives>

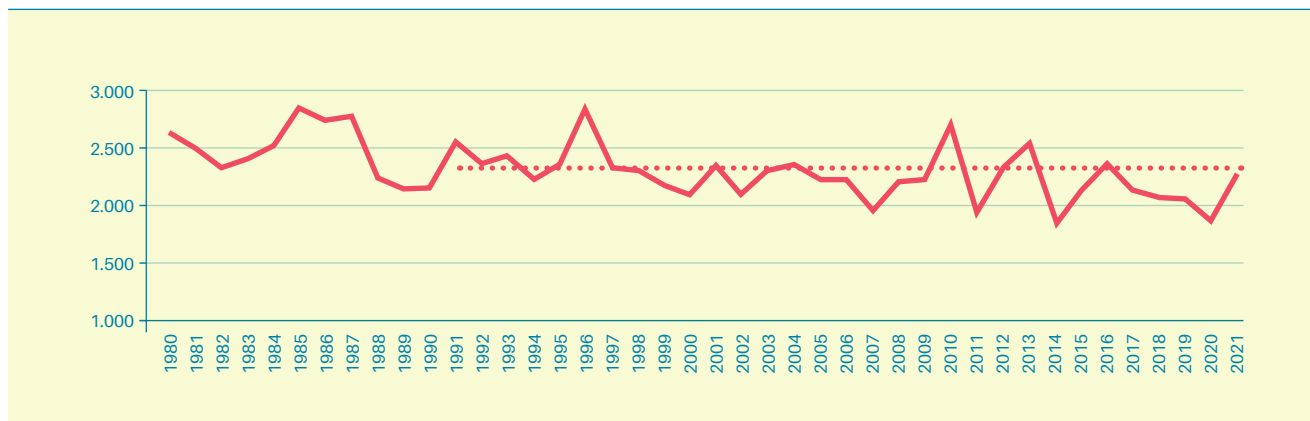
4. Deze maatregel werd herhaaldelijk verlengd, momenteel tot 31 augustus 2023. <https://www.wallonie.be/fr/inondations>

5. Graaddagen zijn een criterium voor de bepaling van de koude- en warmtebehoeften voor een bepaalde periode. Zie <https://www.gas.be/nl/graaddagen/> In 1996 heeft de Commissie Aardgas van het Controlecomité voor Elektriciteit en Gas (CREG), naar aanleiding van een nieuwe wijziging van de klimatologische omstandigheden, besloten de referentieperiode van 30 jaar die wordt gebruikt voor de vaststelling van de normale graaddagen elke 5 jaar aan te passen (in plaats van elke 10 jaar). Vanaf 1 januari 2016 is **de referentieperiode 1986-2015 met 2.301 normale graaddagen**. Evolutie van de referentieperiodes en normale graaddagen sinds 1996:

1 maart 1996 (referentie 1966-1995): 2.489 standaard graaddagen;
1 januari 2001 (referentie 1971-2000): 2.458 standaard graaddagen;
1 januari 2006 (referentie 1976-2005): 2.415 standaard graaddagen;
1 januari 2011 (referentie 1981-2010): 2.363 standaard graaddagen;
1 januari 2016 (referentie 1986-2015): 2.301 standaard graaddagen.

6. <https://klimaat.be/news/2023/de-laatste-8-jaar-waren-de-warmste-ooit-gemeten-voor-de-wereld>

Figuur 1: Verandering van het jaarlijkse aantal equivalente graaddagen (16,5°C) in de periode 1980-2021

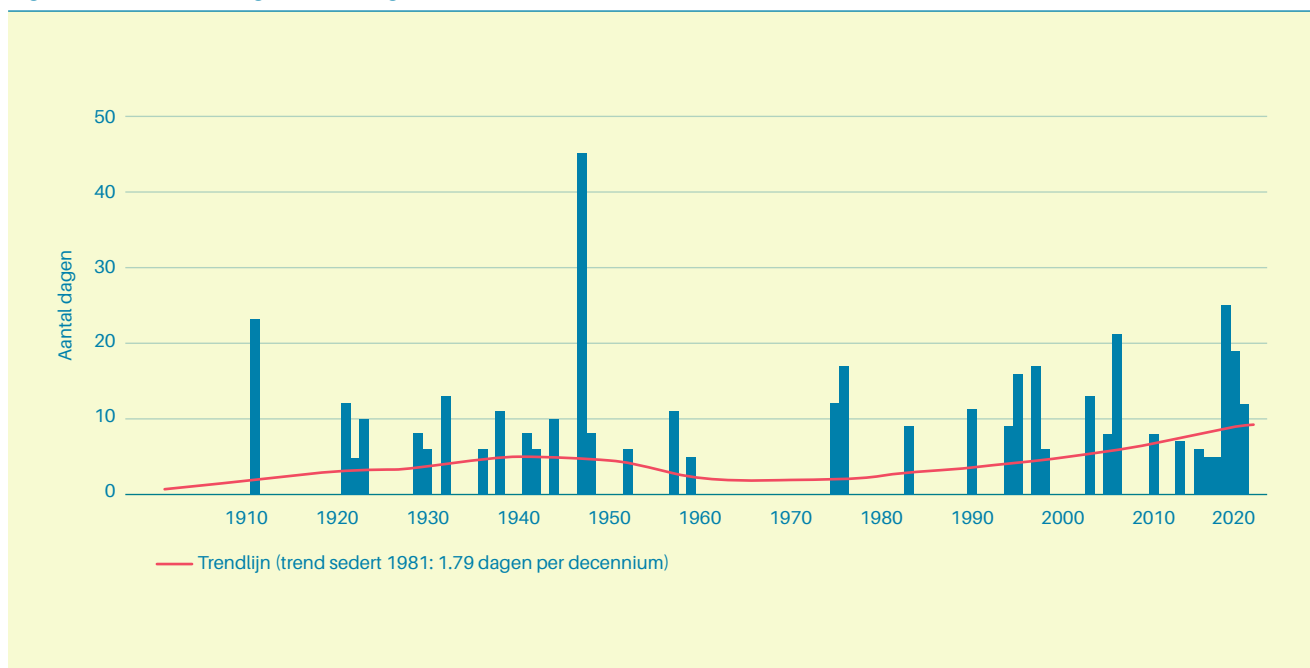
Opmerking: Op basis van de referentieperiode 1986-2015 bedraagt het gemiddelde aantal equivalente graaddagen 2.301 (rode stippellijn in de grafiek).

Bron: <http://www.aardgas.be/nl/particulier/graaddagen>

In 2021 waren er geen hittegolven⁷, in tegenstelling tot de zes voorgaande jaren.

Onderstaande figuur toont de hittegolven die sinds 1901 in ons land zijn geregistreerd (een jaar zonder blauwe staaf is een jaar zonder geregistreerde hittegolf). De laatste jaren is hun frequentie toegenomen (sinds 1990 liggen de staven dichter bij elkaar), evenals hun duur (het aantal staven met een hittegolf van meer dan 15 dagen is sinds 1990 toegenomen). 2021 is een normaal jaar, zonder geregistreerde hittegolf.

Figuur 2: Duur van hittegolven in België (Ukkel, 1901-2021)

Bron: KMI (<https://www.meteo.be/nl/klimaat/klimaatverandering-in-belgie/klimaatrends-in-ukkel/luchttemperatuur/zomer-indices/hittegolven>, geraadpleegd in oktober 2022)

7. Een hittegolf is een periode van ten minste 5 opeenvolgende dagen met een maximumtemperatuur van ten minste 25°C en gedurende welke deze temperatuur gedurende 3 of meer dagen ten minste 30°C (KMI) bereikt.

> Huishoudelijke energiefactuur

Volgens de BE-SILC-enquête bedraagt de mediane energiefactuur van een huishouden in 2021 125 euro per maand, wat hetzelfde is als in 2020. Rekening houdend met de inflatie (vergelijking tegen constante prijzen) is de energiefactuur tussen 2019 en 2021 geleidelijk gedaald. De prijsstijgingen op de markten, die in de tweede helft van 2021 werden vastgesteld, weerspiegelden zich niet onmiddellijk in de facturen, onder andere door de vaste contracten voor gas en elektriciteit, maar ook dankzij de voorraden van andere energiedragers zoals stookolie, butaanpropana of hout. Dit resultaat geldt voor de gehele bevolking en overschaduwde de specifieke situatie van huishoudens die niet van vaste contracten of voorraden konden profiteren. Voor deze laatsten kan de prijsstijging een grote impact hebben gehad op hun energiefactuur. Volgens de CREG-studie steeg de elektriciteitsfactuur van een residentiële Dc 2v-klant⁸ die 3.500 kWh/jaar verbruikt, gemiddeld met 16,3% (Vlaanderen) tot 25,6% (Brussel) ten opzichte van 2020⁹. De aardgasfactuur van een residentiële T2-klant (koken en verwarmen) die 23.260 kWh/jaar verbruikt, steeg met 50% (Wallonië) tot 60,7% (Vlaanderen)¹⁰.

Er moet ook op worden gewezen dat het federale sociale tarief voor gas en elektriciteit in 2021 is uitgebreid tot de begunstigden van de verhoogde tegemoetkoming (VT).

Op gewestelijk niveau en op basis van de SILC-BE-gegevens voor 2021 heeft Wallonië de hoogste mediane factuur (150 euro/maand) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de laagste (87,5 euro/maand)¹¹, met Vlaanderen daartussenin met 120 euro/maand.

De mediane energiefactuur van huishoudens in het eerste equivalent inkomensdecil bedroeg 100 euro per maand, bij een mediaan equivalent beschikbaar inkomen van 996,5 euro per maand (10% in plaats van 11,4% in 2020 en 12% in 2019), terwijl die van huishoudens in het tiende decil 135,9 euro bedroeg, bij een mediaan equivalent beschikbaar inkomen van 4033,8 euro per maand (3,4% in plaats van 3,3% in 2020 en 3,8% in 2019).

Als rekening wordt gehouden met de inflatie (constante prijzen), is de mediane energiefactuur van de huishoudens tussen 2019 en 2021 geleidelijk gedaald in de drie gewesten. De daling is meer uitgesproken in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in Vlaanderen dan in Wallonië. Ter herinnering: de stijging van de energieprijzen was vooral uitgesproken in de tweede helft van 2021 en had geen rechtstreekse impact op de facturen van de meeste gezinnen (vertragingseffect dat hierboven werd toegelicht).

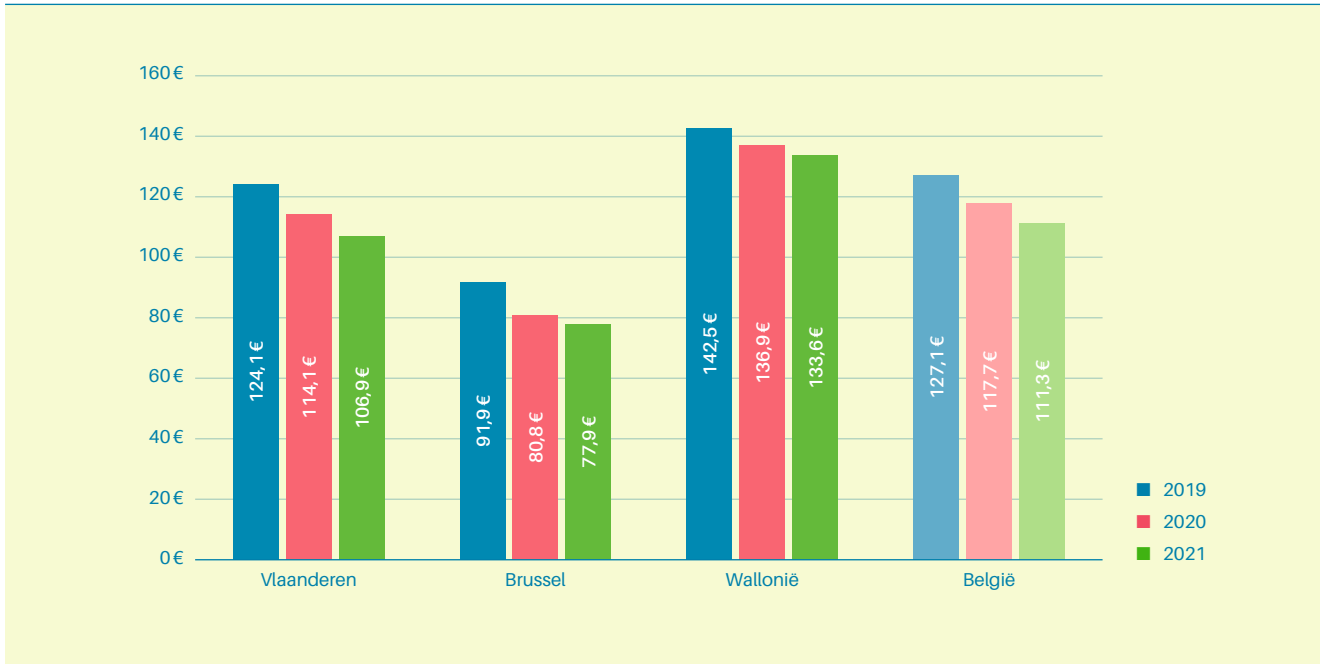
Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat de mediaan de verschillen uitvlakt die -met name naargelang van de hoofdverwarmingsbron van het huishouden, de energiekwaliteit van de woning, en het soort contract (vast of variabel)- aanzienlijk kunnen zijn. Dit jaar had het feit of het huishouden een vast of variabel tarief had, een brandstofvoorraad of niet, een sterke invloed op de jaarlijkse energiefactuur.

8. Het verbruiksprofiel Dc 2v is een van de standaardprofielen die de CREG voor haar analyses gebruikt. Het komt overeen met het gemiddelde jaarlijkse elektriciteitsverbruik van een huishouden, namelijk 3.500 kWh.

9. CREG, 2022. F2407. De jaarlijkse elektriciteitsfactuur van een huishouden kan met 150 euro gestegen zijn in Vlaanderen, 189 euro in Brussel en 165 euro in Wallonië.

10. CREG, 2022. F2407. Dat betekent een stijging van de jaarlijkse aardgasfactuur met €623 in Vlaanderen, €679 in Brussel en €639 in Wallonië.

11. De lage energiefactuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan worden verklaard door de grotere aanwezigheid van kleine rijwoningen. Ute Dubois wijst er ook op dat er in dichtbevolkte verstedelijkte gebieden meer gezinnen zijn die kou lijden (beperking van het energieverbruik ten opzichte van de behoeften en risico op verborgen energiearmoede). Dubois Ute, 2015. La précarité énergétique en milieu urbain - Vers une analyse en termes de vulnérabilité. Les Annales de la recherche urbaine n°110, pp. 186-195, MEDDE, Puca

Figuur 3: Mediaan van de energiefactuur van de gezinnen in België en per gewest (in €/maand)

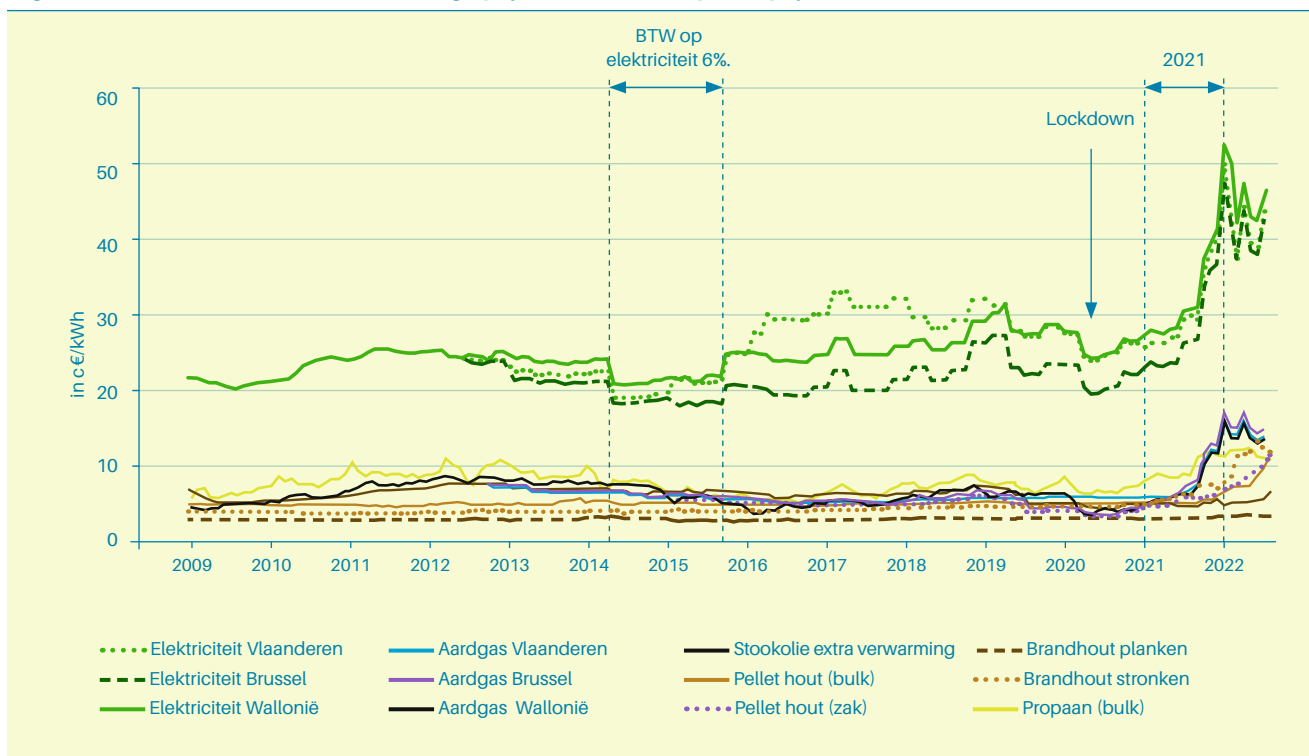
Bron: BE-SILC 2019-2021; Statbel; eigen berekeningen

> Energieprijzen

Na de door de lockdown veroorzaakte daling van de energieprijzen in het voorjaar van 2020, stegen de prijzen vanaf de tweede helft van 2020. Elektriciteit bereikte eind 2021 - begin 2022 een eerste historische piek, terwijl de prijzen van aardgas, stookolie en hout begin 2022 bleven stijgen.

Die aanzienlijke prijsstijgingen waren niet noodzakelijk voelbaar op de energiefactuur van de huishoudens in 2021 wegens vaste contracten voor elektriciteit en gas en de mogelijkheid om energiedragers als stookolie, butaan/propaan of hout op te slaan. De impact is daarentegen bijzonder hard voor huishoudens met een variabel contract of die in de tweede helft van 2021 opnieuw over hun contract(en) hebben moeten onderhandelen, vooral voor huishoudens die verwarmen met elektriciteit, of voor degenen die geen voorraden hadden (stookolie, hout, enz.). Ter herinnering: de sociale tarieven voor gas en elektriciteit zijn verlaagde tarieven ten opzichte van de markttarieven, die om de 3 maanden variëren met een mechanisme om de stijging te beperken.

Figuur 4: Door huishoudens betaalde energieprijzen in c€/kWh (lopende prijzen)

Bron: <https://energiecommune.be/statistique/prix-energie>

In België wordt gemiddeld 70% tot 80% van het energieverbruik van een huishouden in de woning besteed aan verwarming en warm water¹² (de rest aan het elektriciteitsverbruik van andere toestellen). De belangrijkste energiedragers die daarvoor worden gebruikt zijn aardgas en stookolie. Volgens de SILC 2021-enquête verwarmt 63,0% van de huishoudens in België hoofdzakelijk met aardgas (stijgend aandeel), 21,8% met stookolie (dalend aandeel), 7,3% met elektriciteit (exclusief warmtepompen) en 4,8% met hout of pellets. 1,1% van de huishoudens verwarmt hoofdzakelijk met een warmtepomp, 0,9% met butaan of propaan, en steenkool is nog steeds de belangrijkste verwarmingsbron voor 0,5% van de huishoudens.

12. <https://economie.fgov.be/nl/publicaties/analyse-van-het>

Aardgas

Tabel 1: Overzicht van de tariefevolutes in België en in de drie gewesten voor klant type T2 13 (huishoudens) aardgas, periode 2007 - 2021

	Gemiddelde prijs (€/MWh)	Constate prijs (basis = 2013)		
		2007	2021	Evolutie
Aardgas Klant type T2	België	55,0	67,6	+22,8%
	Vlaanderen	53,9	63,2	+17,2%
	Brussel	56,7	66,0	+16,6%
	Wallonië	54,5	73,4	+34,7%

Bron: CREG, 2020. Studie (F)2407 en eigen berekeningen.

De door de gezinnen betaalde prijzen waren in 2019 en 2020 sterk gedaald, voornamelijk als gevolg van de lockdown en de vertraging van activiteiten, zodat de constante gemiddelde prijs in 2020 lager lag dan in 2007 (Vlaanderen -23,4%; Brussels Hoofdstedelijk Gewest -22,6%; Wallonië -6,1%). De geleidelijke en forse prijsstijging in 2021 heeft die trend omgekeerd, zodat **de constante gemiddelde gasprijs die de gezinnen in 2021 betaalden, 16,6% (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) tot 34,7% (Wallonië) hoger lag dan in 2007.**

Een analyse van de prijscomponenten toont een zeer sterke stijging van de marktprijs van energie (een sterke toename tussen 2007 en 2021, terwijl het verschil tussen 2007 en 2020 negatief was), alsook een algemene stijging van de heffingen, belastingen en btw, die in Brussel en Wallonië veel groter is dan in Vlaanderen. Ook de distributiekosten zijn gestegen, met name in Wallonië, dat in maart 2010 een nieuwe structuur voor de netwerk tarieven invoerde.¹⁴

Figuur 5: Verandering in de door huishoudens betaalde prijs voor 1 MWh aardgas tussen 2007 en 2021 (in €/MWh in lopende prijzen)

Bron: gebaseerd op CREG, 2022. Studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgas prijzen, Studie (F)2407 en eigen berekeningen

13. T2 is een residentiële klant die aardgas gebruikt om te koken en te verwarmen. Dat komt overeen met een verbruik van 23.260 kWh/jaar en een geschatte aansluitingscapaciteit van 2,5 m³/h

14. CREG, 2020: 10.

Stookolie

De maximumprijzen voor stookolie zijn vrij volatiel. Net als bij aardgas is er een scherpe daling aan het begin van de pandemie in het voorjaar van 2020 – waarbij de prijzen een dieptepunt bereiken over de periode 2007-2020 – en een geleidelijke stijging tot november 2021. In december 2021 wordt een nieuwe daling vastgesteld.

Rekening houdend met de inflatie was de gemiddelde stookolieprijs voor huishoudelijke gebruikers op 1 januari 2021 ongeveer 20% goedkoper dan in 2010. De eind december 2021 betaalde prijs lag ongeveer 35% hoger dan begin januari 2021.

Figuur 6: Evolutie van de maximumprijzen voor stookolie in België in de periode 2007-2021 (lopende prijzen)

Bron: Energia, <https://www.energiafed.be/fr/prix-maximums/evolution>

De prijs die huishoudens voor stookolie betalen bestaat uit de energiekosten (76,7% van prijs per liters), de marge- en distributiekosten (9,6%) en belastingen en diverse bijdragen (13,7%)¹⁵. De bijdrage aan het Sociaal Verwarmingsfonds bedraagt 0,16% van de door de gezinnen betaalde literprijs. Het Sociaal Verwarmingsfonds is de enige mogelijke financiële steun voor huishoudens die stoken met olie en problemen ondervinden om hun rekening te betalen. Er bestaat geen sociaal tarief voor deze brandstof, noch voor butaan of propaan.

15. <https://www.energiafed.be/nl/maximumprijzen>

Elektriciteit

Rekening houdend met inflatie dalen de elektriciteitsprijzen in de drie gewesten van begin 2019 tot medio 2020. Daarna stijgen ze geleidelijk, met een sterke versnelling in de tweede helft van 2021.

In de periode 2007-2021 is de gemiddelde prijs die huishoudens voor elektriciteit betalen aanzienlijk gestegen (+42,4% tegen constante prijzen voor een residentiële afnemer van het type Dc-2v¹⁶). Deze stijging is bijzonder sterk in Vlaanderen (+67,1%) en veel gematigder in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (+23,3%).

Tabel 2: Overzicht van de tariefevoluties in België en in de drie gewesten voor Dc-2v (huishoudelijke) standaardafnemers van elektriciteit, periode 2007 - 2021

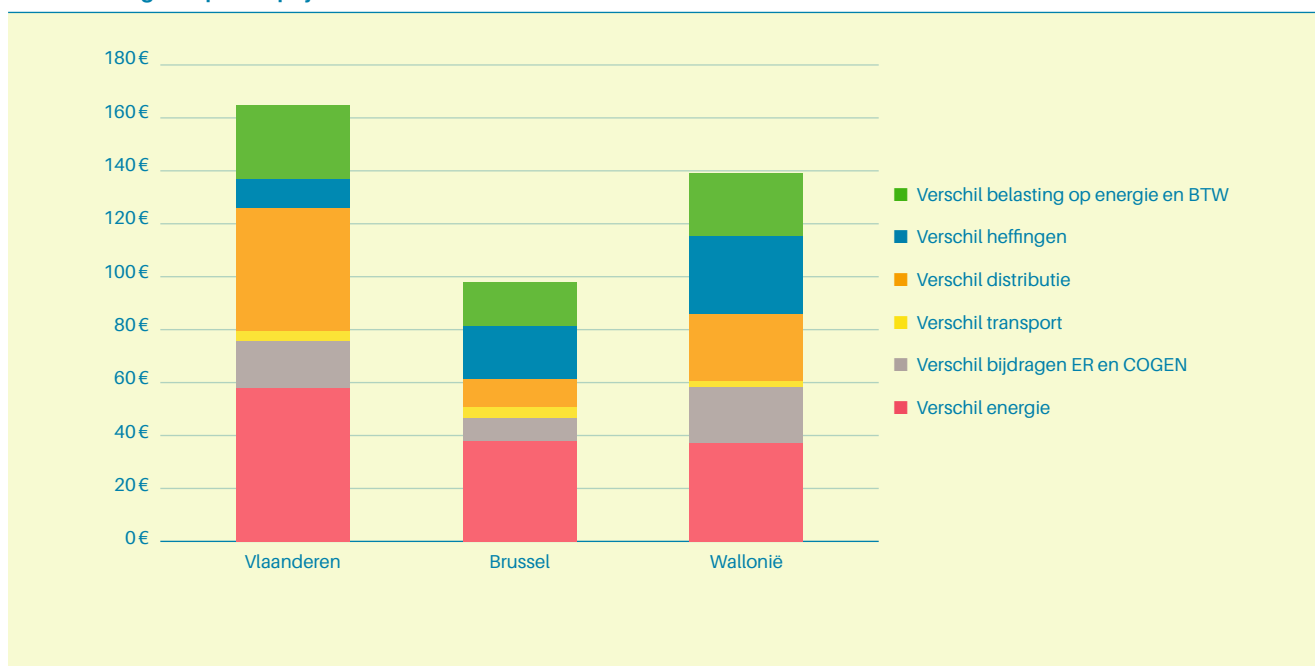
	Gemiddelde prijs (€/MWh)	Constance prijs (basis = 2013)		
		2007	2021	Evolutie
Elektriciteit Typische klant Dc 2v*	België	183,9	261,9	+42,4%
	Vlaanderen	163,7	273,6	+67,1%
	Brussel	191,1	235,7	+23,3%
	Wallonië	196,9	276,4	+40,4%

* Dc-2v is een residentiële klant die 3.500 kWh per jaar verbruikt. Hij heeft een aansluitingsvermogen tussen 4 en 9 kW en wordt gevoed met laagspanning. Het verbruik van deze klant is verdeeld tussen 1.600 kWh overdag en 1.900 kWh 's nachts. Voor de periode tot en met 2015 zijn de berekeningen met betrekking tot de gratis 100 kWh (alleen in Vlaanderen) gebaseerd op een huishouden van 4 personen.

Bron: CREG 2022 Studie (F)2407 en eigen berekeningen

De grotere stijging van het verschil in energieprijzen in Vlaanderen in vergelijking met de andere twee gewesten houdt vooral verband met de afschaffing van de 'gratis kWh'-toelage in 2016.

Figuur 7: Verandering in de door huishoudens betaalde prijs voor 1 MWh elektriciteit tussen 2007 en 2021 (in €/MWh tegen lopende prijzen)

Bron: gebaseerd op CREG, 2022. Studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen, Studie (F)2407

16. Dc-2v is een residentiële klant die 3.500 kWh per jaar verbruikt. Hij heeft een aansluitingsvermogen tussen 4 en 9 kW en wordt gevoed met laagspanning.

Hout en pellets

Eind 2021 kenden deze brandstoffen een prijsstijging na een relatieve stabiliteit in de afgelopen 10 jaar. Er is geen specifieke ondersteuning (sociaal tarief of tussenkomst in de factuur) voor huishoudens die van deze brandstoffen afhankelijk zijn.

Tabel 3: Evolutie van de prijs van hout en pellets in België

Gemiddelde prijs (€/MWh) op 31/12	Constate prijzen (basis = 2013)		
	2014	2021	Evolutie
Brandhout planken	5,6	6,2	+ 9,2 %
Brandhout stronken	5,2	5,7	+ 9,6 %
Pellet hout (bulk)	4,2	4,2	+ 1,6 %
Pellet hout (zak)	2,7	2,9	+ 7,6 %

Bron: <https://energiecommune.be/statistique/prix-energie> en eigen berekeningen

Sociaal tarief voor energie

Het sociaal tarief bestaat sinds 2014 in België. Het is 'een maatregel om personen of gezinnen die behoren tot bepaalde categorieën van rechthebbenden te helpen om hun energiefactuur te betalen. Het sociaal tarief is een gunstig tarief voor elektriciteit, aardgas of warmte. Het is identiek in heel België, ongeacht de energieleverancier of de netbeheerder. Het tarief wordt vier keer per jaar berekend door de federale regulator voor energie, de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG). De CREG publiceert ieder trimester de tarieven: Voor elektriciteit varieert het sociaal tarief naargelang uw gezin beschikt over een enkelvoudige teller (dagteller), een tweevoudige teller (dag- en nachtteller), of uitsluitend een nachtteller. oor aardgas en warmte bestaat er één enkel sociaal tarief. Het sociaal tarief bevat geen forfaitaire kosten of abonnementsgelden (geen huurgeld voor uw elektriciteits- en/of aardgasmeter.) Bijkomende diensten, zoals bijvoorbeeld onderhoud zijn niet in de prijs vervat en kunnen dus apart aangerekend worden door de leverancier.'¹⁷

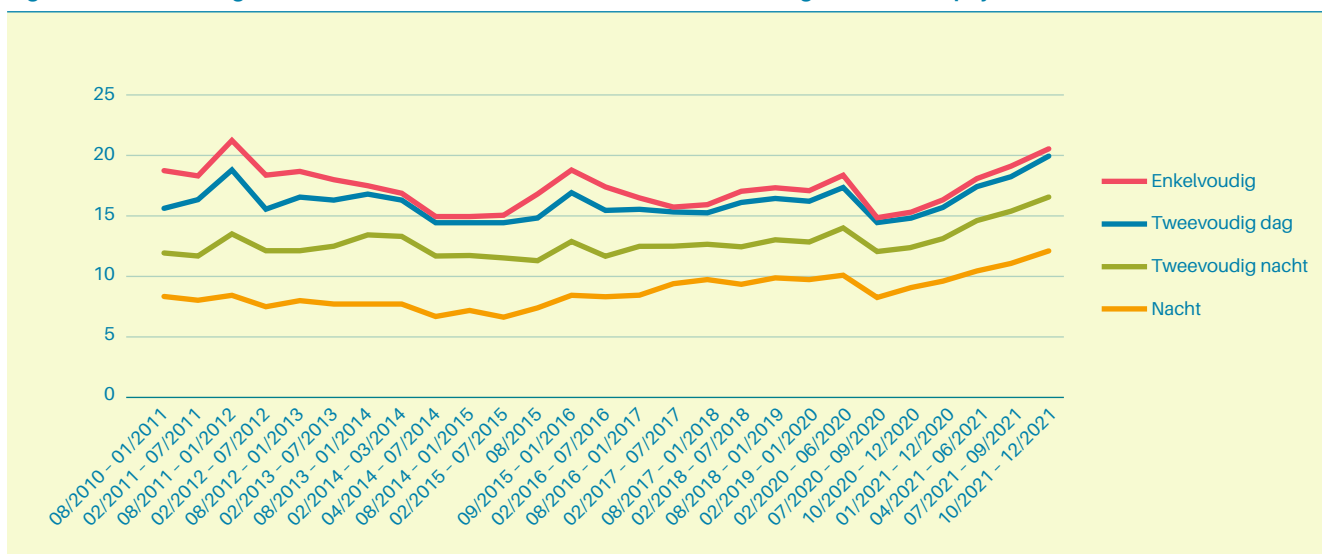
In de loop van 2019 heeft de Belgische regering besloten de sociale tarieven voor gas en elektriciteit te bevriezen. Deze bevrozing liep af op 31 januari 2020, maar er werd een nieuwe berekeningsmethode op deze tarieven toegepast om de aanzienlijke prijsstijgingen, die met name eind 2018 - begin 2019 werden vastgesteld, te beperken. Sindsdien worden de sociale tarieven op kwartaalbasis herzien in plaats van halfjaarlijks.¹⁸

Elektriciteit

In januari 2021 varieerde het sociaal tarief van 18,22 c€/kWh in Brussel en Vlaanderen tot 18,29 c€/kWh in Wallonië. Dat kwam overeen met een korting van 21,1% (Brussel) tot 32,8% (Wallonië) op het gemiddelde commerciële tarief voor residentiële gebruikers (Dc). In december 2021 bedroeg het 22,74 c€/kWh in Brussel en Vlaanderen en 22,82 c€/kWh in Wallonië, wat 38,1% (Brussel) tot 45,1% (Wallonië) lager is dan het gemiddelde commerciële tarief voor residentiële gebruikers (Dc).

Na de prijsdaling tijdens de lockdown in het voorjaar van 2020 is het sociaal tarief voor elektriciteit blijven stijgen om eind 2021 recordbedragen te bereiken over de periode 2010-2021 (tegen constante prijs, basis = 2013).

Figuur 8: Ontwikkeling van sociaal tarief-elektriciteit tussen 2010 en 2021 tegen constante prijs (basis = 2013) in c€/kWh

Bron: CREG-gegevens (<https://www.creg.be/fr/consommateur/tarifs-et-prix/tarif-social>) en eigen berekeningen

17. FOD Economie: <https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/energieprijzen/sociaal-tarief-voor-energie>

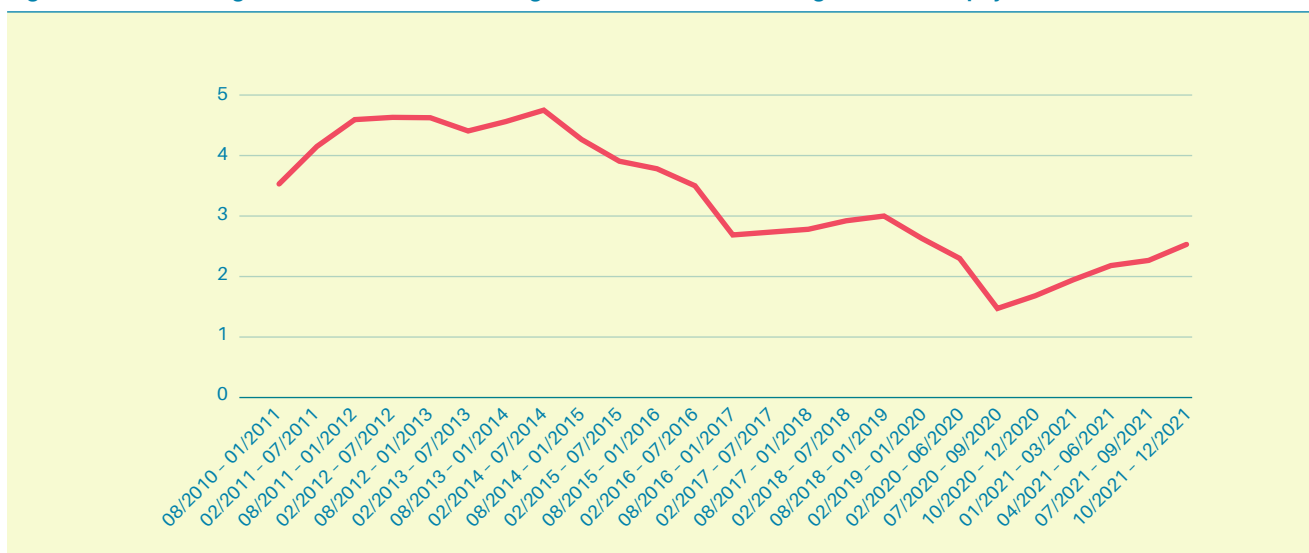
18. <https://www.febege.be/jaarverslag-2020>

Aardgas

In januari 2021 bedroeg het sociaal tarief 2,11 c€/kWh in Vlaanderen en Brussel en 2,12 c€/kWh in Wallonië. Dit kwam overeen met een korting van 51,5% (Brussel) tot 61,6% (Wallonië) op het gemiddelde commerciële tarief (T2) voor residentiële klanten. In december 2021 bedroeg het sociaal tarief 2,74 c€/kWh in Vlaanderen en Brussel, en 2,75 c€/kWh in Wallonië. De korting ten opzichte van het gemiddelde commerciële tarief voor residentiële klanten (T2) bedraagt respectievelijk 76,0%, 76,8% en 78,2%.

Rekening houdend met de inflatie is het sociaal tarief voor aardgas enkel gedaald tussen augustus 2014 en januari 2017. Na een periode van lichte stijging werd tussen begin 2019 en september 2020 opnieuw een daling genoteerd. **Ondanks de voortdurende stijging na de pandemie en de lockdown was het sociale gastarief eind 2021 lager (tegen constante prijs, basis = 2013) dan eind 2016.**

Figuur 9: Ontwikkeling van sociaal tarief voor aardgas tussen 2010 en 2021 tegen constante prijzen (basis = 2013) in c€/kWh

Bron: CREG-gegevens (<https://www.creg.be/fr/consommateur/tarifs-et-prix/tarif-social>) en eigen berekeningen

> Beschikbaar inkomen van het huishouden

Het beschikbaar inkomen omvat:

- > alle inkomsten uit arbeid (lonen werknemers en inkomsten uit zelfstandige arbeid);
- > privé-inkomsten uit investeringen en onroerend goed;
- > transfers tussen huishoudens;
- > alle sociale transfers ontvangen in contanten.¹⁹

Op huishoudniveau worden dus meegerekend: lonen en salarissen van werknemers, het voordeel van bedrijfswagens, inkomsten (winsten en verliezen) uit zelfstandige activiteiten (inclusief royalty's), aanvullende pensioenen uit een particulier fonds, werkloosheidsuitkeringen, pensioenen en overlevingspensioenen, ziekte- of ongevallenuitkeringen, arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en studiebeurzen. Op het niveau van het huishouden zelf worden ook in aanmerking genomen: huurinkomsten, gezinstoelagen, inkomen uit sociale integratie, huisvestingstoelagen, regelmatig ontvangen overdrachten tussen huishoudens, kapitaalinkomsten en inkomsten van leden van het huishouden die jonger zijn dan 16 jaar. Corona-uitkeringen, met name in verband met energierekeningen, zijn opgenomen in de som van het beschikbare inkomen van het huishouden.

Van deze som worden afgetrokken: regelmatig betaalde overdrachten tussen huishoudens, belastingen op inkomen en sociale premies, en de onroerendgoedbelasting voor het bezit van het hoofdverblijf.

De wijze waarop de variabele 'beschikbaar inkomen van het huishouden' wordt verzameld, is vanaf de SILC-enquête van 2019 gemoderniseerd. In plaats van af te gaan op antwoorden van de respondenten tijdens de enquête, werden de voornaamste componenten van deze variabele verkregen met behulp van fiscale databanken.²⁰

Met deze hervorming zijn de kleine toelagen – die vaak vergeten worden in via enquêtes verzamelde informatie – allemaal in aanmerking genomen.

In 2021 bedroeg het mediane jaarlijkse beschikbare inkomen van een huishouden²¹ 36.150 euro (3.012 euro per maand). Rekening houdend met de samenstelling en de grootte van het huishouden bedroeg het equivalent beschikbaar inkomen²² dat jaar 24.534 euro (2.044 euro/maand) per consumptie-eenheid.

Huishoudens in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben gemiddeld het laagste niveau van beschikbaar inkomen en in Vlaanderen het hoogste.

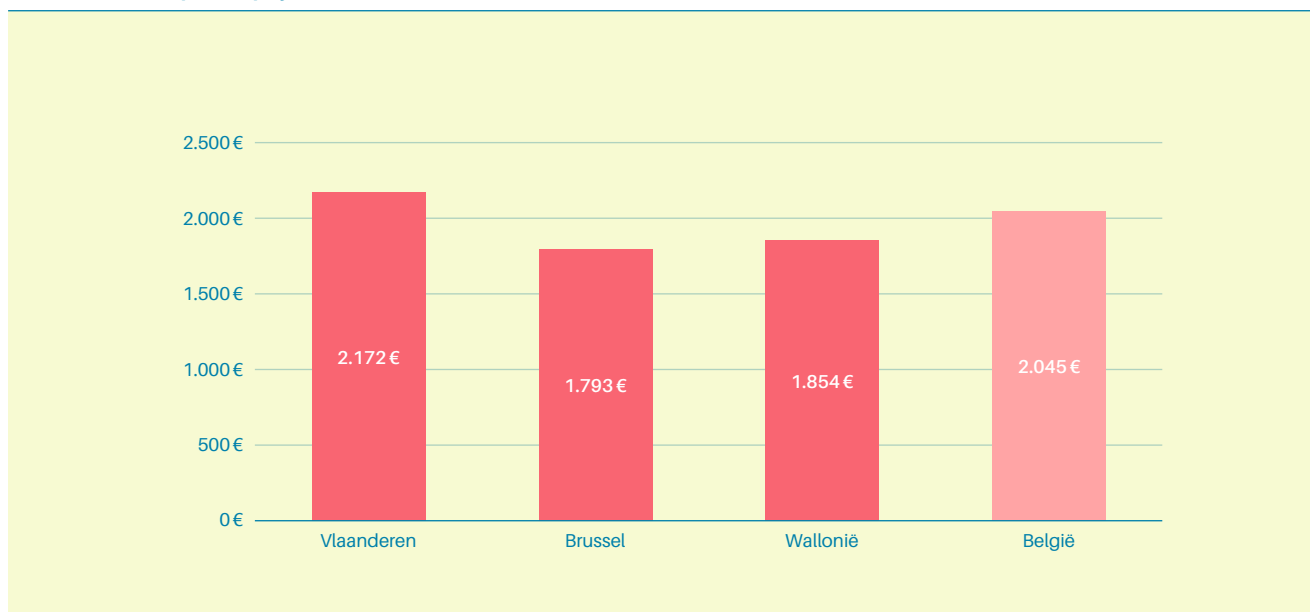
19. Statbel: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/plus>. De jaarlijks SILC-kwaliteitsrapporten beschrijven de samenstelling van de verschillende onderdelen van de inkomens <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/risico-op-armoede-sociale-uitsluiting/plus>

20. Over dit onderwerp is een verklarende nota gepubliceerd: <https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/Analyse/FR/Analyse%20SILC-Donn%C3%A9es%20fiscales.pdf>, evenals een methodologische nota over de administratieve hervorming van de SILC-enquête in België: https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/Analyse/FR/11_FR_Weging_SILC.pdf.

21. In 2021 werd de SILC-enquête uitgevoerd bij 7538 huishoudens.

22. Het **equivalent beschikbaar inkomen** is het totale inkomen van een huishouden, na belasting en andere verminderingen, dat beschikbaar is om te worden besteed of gespaard, gedeeld door het aantal leden van het huishouden, omgezet in equivalente volwassenen. De equivalentie tussen gezinsleden wordt bekomen door een weging in functie van de leeftijd, op basis van de 'aangepaste' equivalentieschaal van de OESO (Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Equivalentised_disposable_income/fr).

Figuur 10: Mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden (EQ_INC20) op nationaal niveau en per gewest (in €/maand in lopende prijzen)

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Beschikbaar inkomen naar bevolkingsdichtheid

Bijna een derde van de huishoudens in België (31,7%) woont in dichtbevolkte gebieden. Zij beschikken over mediaan beschikbare inkomens en equivalente beschikbare inkomens die aanzienlijk lager liggen dan in de gebieden met een gemiddelde of lage bevolkingsdichtheid.

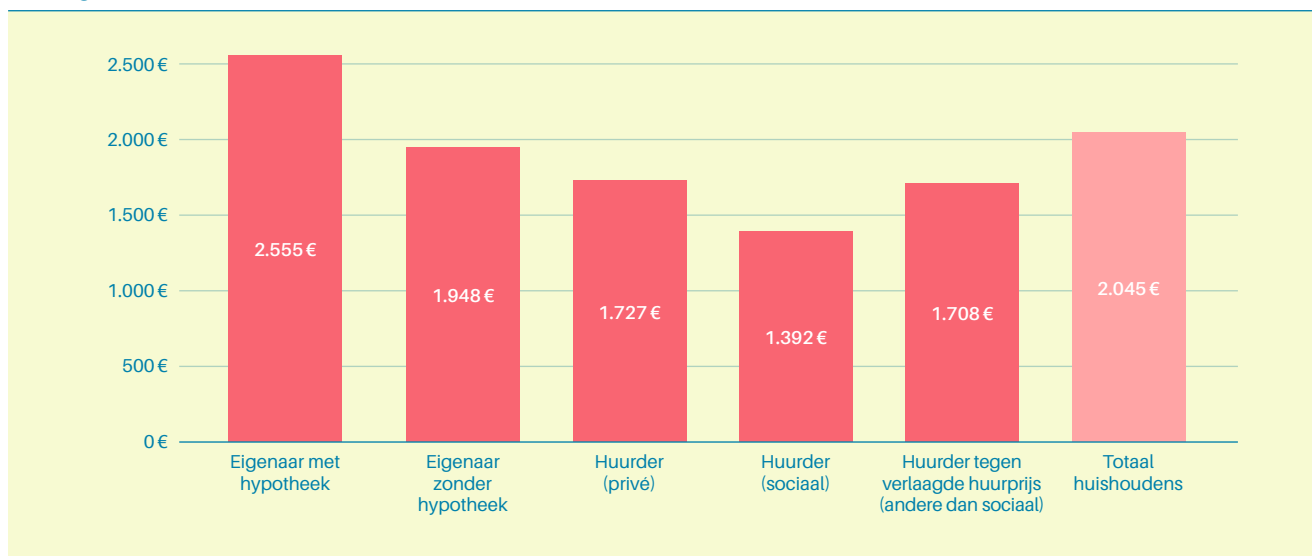
Beschikbaar inkomen naar eigendomsstatuut

Huiseigenaars met een hypotheek hebben het hoogste mediaan beschikbaar inkomen en sociale huurders het laagste, zelfs wanneer rekening wordt gehouden met de samenstelling van het huishouden (equivalent beschikbaar inkomen) ²³.

Het mediaan equivalent beschikbaar inkomen bedraagt 2.555 euro per maand voor eigenaars met een hypotheek vergeleken met 1.392,5 euro voor sociale huurders.

23. Bij huurders zijn er meer eenpersoonshuishoudens dan bij eigenaars met een hypotheek. In die laatste categorie zijn er daarentegen meer koppels met kinderen.

Figuur 11: Mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden (€/maand 2021, lopende prijzen) naar eigendomsstatuut

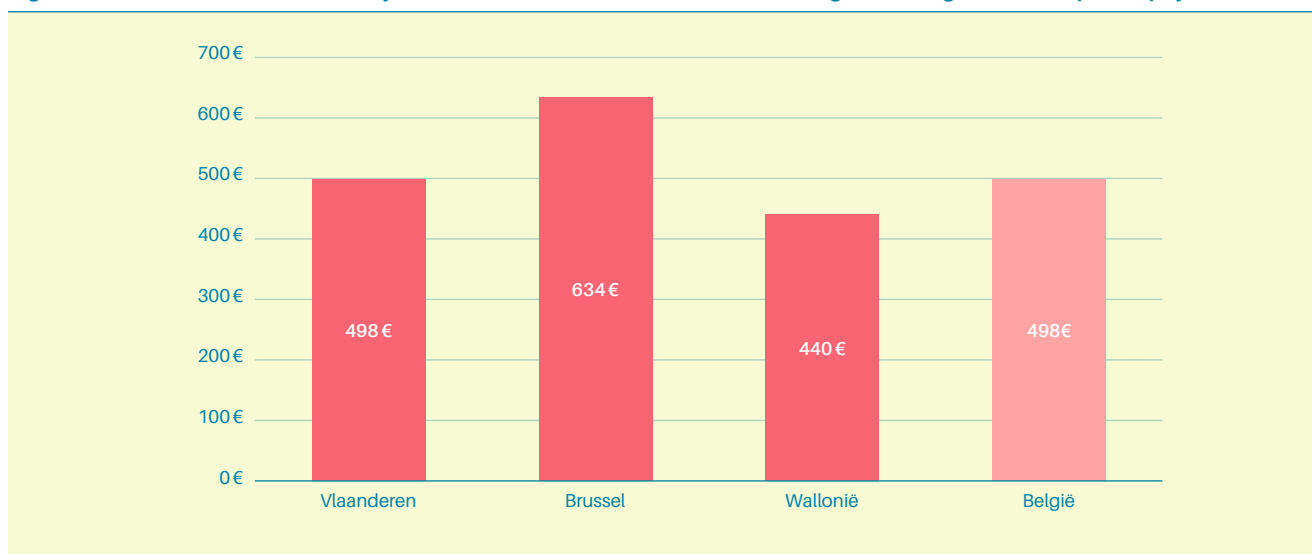

Opmerking: De categorie 'huurder met verlaagde huur (anders dan sociaal)' zijn huishoudens die gratis of verlaagde huur ontvangen van hun familie of werkgever.
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

> Woonkosten

De mediane woonkosten²⁴ bedroegen volgens de BE-SILC 2021 464 euro per maand, en varieerden sterk naargelang het gewest: van 634 euro per maand in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot 440 euro per maand in Wallonië, met daartussen 498 euro per maand in Vlaanderen.

Figuur 12: Mediaan van de maandelijkse woonkosten voor de huishoudens, België en drie gewesten (lopende prijzen)

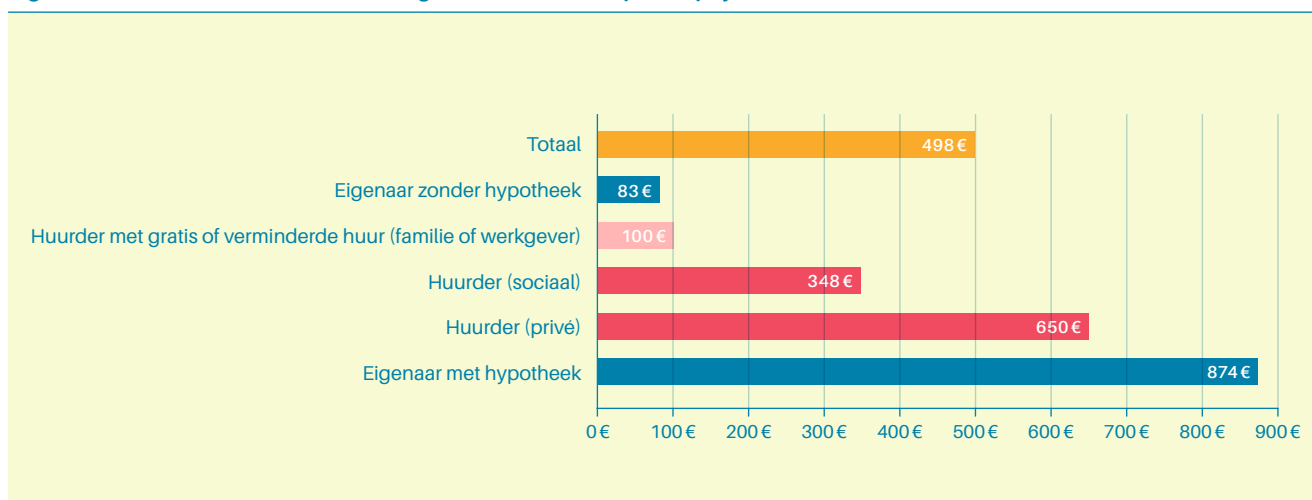
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

24. De woonkosten bestaan hoofdzakelijk uit huur voor huurders, aflossing van de hypotheek en onroerende voorheffing voor eigenaars. Het omvat ook de kosten van onderhoud van gemeenschappelijke ruimten (bv. liften) en eenvoudige onderhoudskosten.

Deze opmerking geldt voor alle woningen, ongeacht of zij gehuurd of gekocht zijn. Naast de locatie zijn er echter ook aanzienlijke verschillen per deelmarkt (koop/verkoop, huur) of naargelang het type woning.

De mediane woonkosten bedragen 83 euro per maand (lopende prijs) voor huishoudens zonder hypotheek, 100 euro per maand voor huurders met een verlaagde of gratis huur²⁵, 348 euro per maand voor sociale huurders, 650 euro per maand voor private huurders en 847 euro per maand voor huishoudens met een hypotheek.

Figuur 13: Mediane woonkosten naar eigendomsstatuut (lopende prijzen)

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

25. Deze categorie bestaat uit huishoudens die een verminderde (of zelfs gratis) huur genieten, met name dankzij hun familie of werkgever.

Energiearmoede meten – de drie soorten indicatoren van de barometer

Om rekening te houden met het multidimensionale karakter van energiearmoede, maakt de barometer gebruik van drie soorten synthetische indicatoren.

1. De eerste soort indicatoren vat de situatie van huishoudens die een te groot deel van hun beschikbaar inkomen na aftrek van woonkosten aan de energiefactuur besteden. Dergelijke situaties noemen we **gemeten energiearmoede (gEA)**. De indicatoren in de barometer geven zowel de omvang (aandeel getroffen gezinnen) als de diepte (inschatting van de ernst van de situatie in vergelijking met wat als 'normaal' wordt beschouwd) van de situatie weer.
2. De tweede soort indicatoren focust op huishoudens waarvan we vermoeden dat ze hun energieverbruik terugschroeven tot onder hun basisbehoefte, omdat hun energiefactuur 'abnormaal' laag is. Dergelijke situaties van potentiële deprivatie noemen we **verborgen energiearmoede (vEA)**. Ook hier maken we een onderscheid tussen de omvang en de diepte van de problematiek.
3. De derde en laatste soort indicator brengt de beleving van de mensen in kaart. Het gaat om **subjectieve energiearmoede (sEA)**. De barometer bevat slechts één indicator, die de omvang van de problematiek meet.

Meer gedetailleerde methodologische uitleg over de verschillende indicatoren van de barometer en hun berekeningswijze is opgenomen als bijlage. **Belangrijk om weten, is dat enkel de huishoudens behorend tot de vijf eerste equivalente inkomensdecielen werden opgenomen in de indicatoren van de barometer.**

De methodologische modernisering die is toegepast op de verzameling van BE-SILC-gegevens in 2019 maakt het niet mogelijk resultaten met voorgaande jaren te vergelijken of trendanalyses te maken. Bovendien heeft de Covid-19 pandemie methodologische gevolgen gehad voor de verzameling van gegevens voor de BE-SILC 2020-enquête²⁶. De resultaten voor 2019 en 2021 zijn daarom niet volledig vergelijkbaar met die van 2020.

26. <https://statbel.fgov.be/nl/methodologische-nota-eu-silc-covid-19>

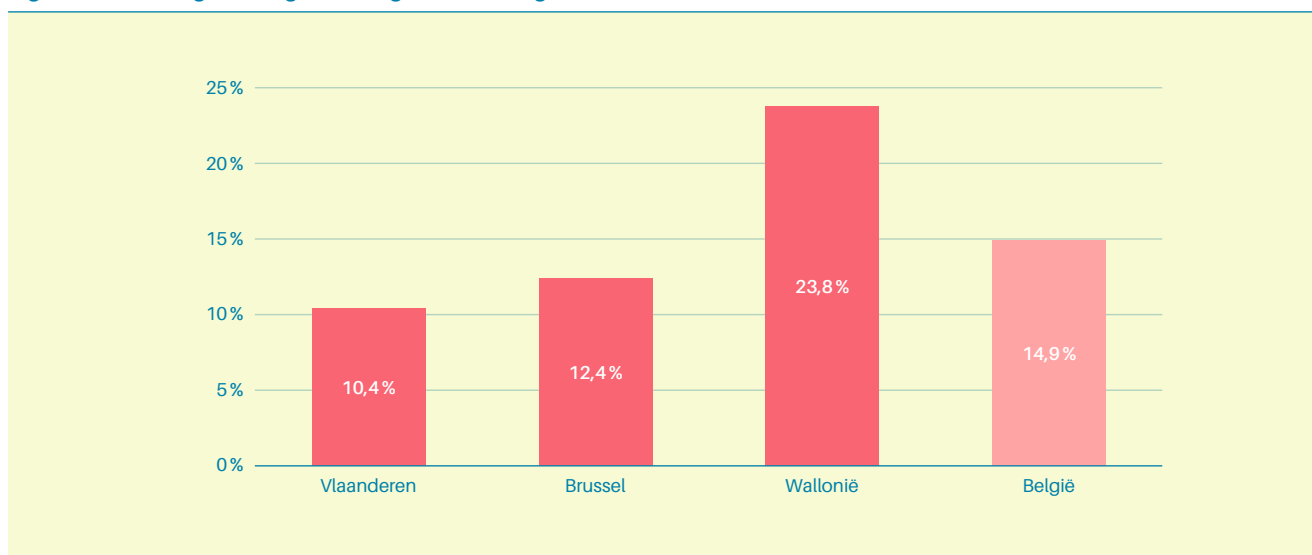
> Gemeten energiearmoede

De gemeten energiearmoede (gEA) brengt de huishoudens in kaart wiens energie-uitgaven 'abnormaal' hoog worden beschouwd in verhouding tot hun beschikbaar inkomen na aftrek van de woonkosten ²⁷.

Omvang van gemeten energiearmoede

In 2021 werd ongeveer 14,9% van de huishoudens getroffen door gemeten energiearmoede (gEA) met verschillen tussen de regio's: 10,4% in Vlaanderen, 12,4% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 23,8% in Wallonië

Figuur 14: Omvang van de gEA in België en de drie gewesten, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Verschillende factoren kunnen de grotere omvang van de gemeten energiearmoede in Wallonië verklaren: een hogere energiefactuur (de prijs van aardgas is daar het hoogst, het klimaat is er minder mild, de woningen zijn over het algemeen groter en van een lagere energetische kwaliteit ²⁸), en lagere besteedbare inkomens dan in Vlaanderen, hoewel iets hoger dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Op individueel niveau woont 9,8% van de bevolking in België in een huishouden dat met gEA te kampen heeft.

27. De drempel die hier als referentie voor 'normaal' wordt gebruikt, schommelt van jaar tot jaar (zie de methodologische nota aan het einde van het document). In 2021 bedroeg deze drempel 9,6%. Elk huishouden waarvan de energiefactuur hoger was dan 9,6% van het beschikbare inkomen minus de kosten van huisvesting en dat tot de eerste vijf decielen van het equivalente inkomen behoorde, werd beschouwd als een huishouden dat zich in een situatie van gemeten energiearmoede bevond. In 2019 bedroeg de drempel 11,09% en in 2020 10%.

28. Zie met name: <http://dev.ulb.ac.be/ceese/CEESE/documents/D1%20IRHiS.pdf> blz. 28-30.

Diepte van de gemeten energiearmoede

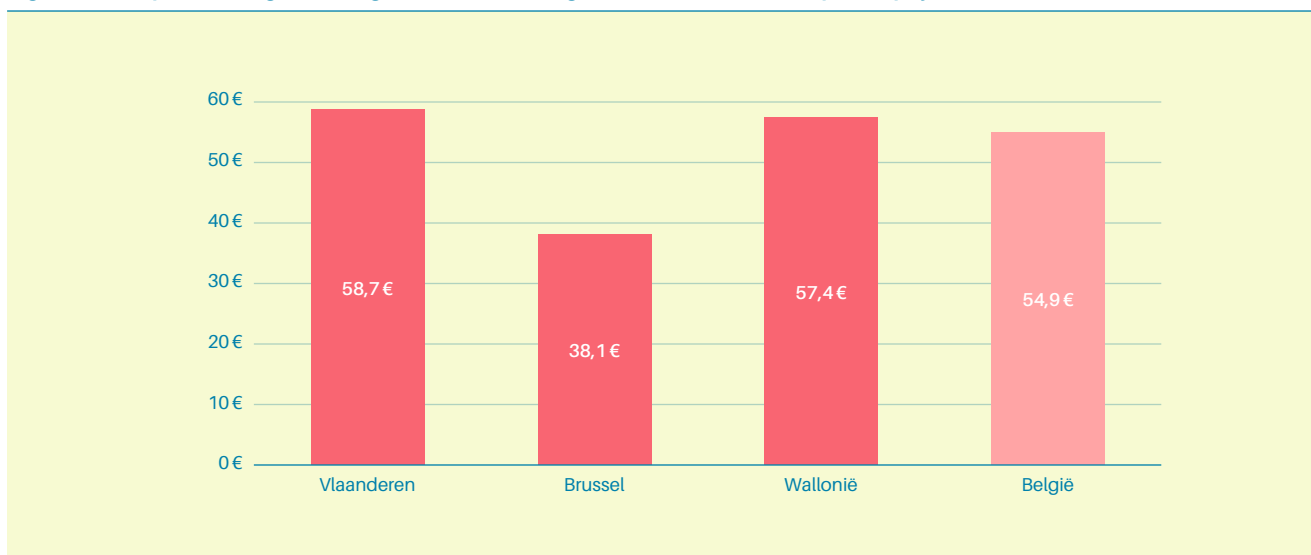
De diepte van de gemeten energiearmoede heeft betrekking op de ernst van de situatie in vergelijking met wat als 'normaal' wordt beschouwd ²⁹. Hoe groter het verschil tussen de energiefactuur van de huishoudens in gEA en de referentiefactuur, hoe ernstiger de situatie van gEA zal zijn.

In 2021 gaven huishoudens in gEA gemiddeld 54,9 euro per maand meer uit aan hun energiefactuur dan wat als een 'normale' uitgave wordt beschouwd in verhouding tot hun beschikbaar inkomen (verminderd met de kosten van huisvesting). Dat bedrag varieert naargelang het gewest: van 38,1 euro in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot 57,4 euro in Wallonië en 58,7 euro in Vlaanderen.

Terwijl de omvang van de gEA kleiner is in Vlaanderen, is de diepte er groter. Een mogelijke verklaring is de systematische "drop" procedure voor klanten met een schuld bij hun leverancier naar de DNB. Beschermde klanten (op federaal niveau, want in Vlaanderen is er geen uitbreiding van de bescherming op regionaal niveau) profiteren van het specifieke sociale tarief, maar de anderen krijgen het standaardtarief van de "sociale leverancier" aangerekend, dat ontmoedigend werkt om huishoudens terug naar de markt te duwen.

De diepte van de gEA in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is minder diep dan deze in het Vlaamse en Waalse Gewest, die vrij gelijklopende waarden vertonen. Dat kan waarschijnlijk worden verklaard door het stedelijke karakter van het gewest en het grote aandeel appartementen - waarvan het energieverbruik doorgaans lager ligt - in het woningbestand.

Figuur 15: Diepte van de gEA in België en voor de drie gewesten in €/maand (lopende prijzen), 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

De diepte van de gEA is in het algemeen groter voor eigenaars (74,7 euro voor eigenaars met een hypotheek en 66,2 euro voor eigenaars zonder hypotheek) dan voor huurders (40 euro voor private huurders, 38 euro voor sociale huurders en 49 euro voor andere huurders met verminderde huur). Eigenaars wonen vaker in huizen terwijl de overgrote meerderheid van de huurders in appartementen woont. Hun woningen zijn dus groter en hun energieverbruik is vaak hoger.

29. De diepte meet hier het bedrag dat een huishouden in gemeten energiearmoede 'te veel' uitgeeft aan zijn maandelijkse energierekening in verhouding tot zijn beschikbaar inkomen na aftrek van de kosten voor huisvesting. Dit bedrag is het verschil tussen de werkelijke energierekening en de 'normale' energierekening. In dit geval wordt de rekening als normaal beschouwd indien zij niet hoger is dan 9,6% van het beschikbare inkomen van het huishouden na aftrek van de woonkosten. Dat percentage is tweemaal zo hoog als de mediane verhouding van energierekeningen tot het beschikbaar inkomen na aftrek van woonkosten voor de gehele bevolking in 2021.

> Verborgen energiearmoede

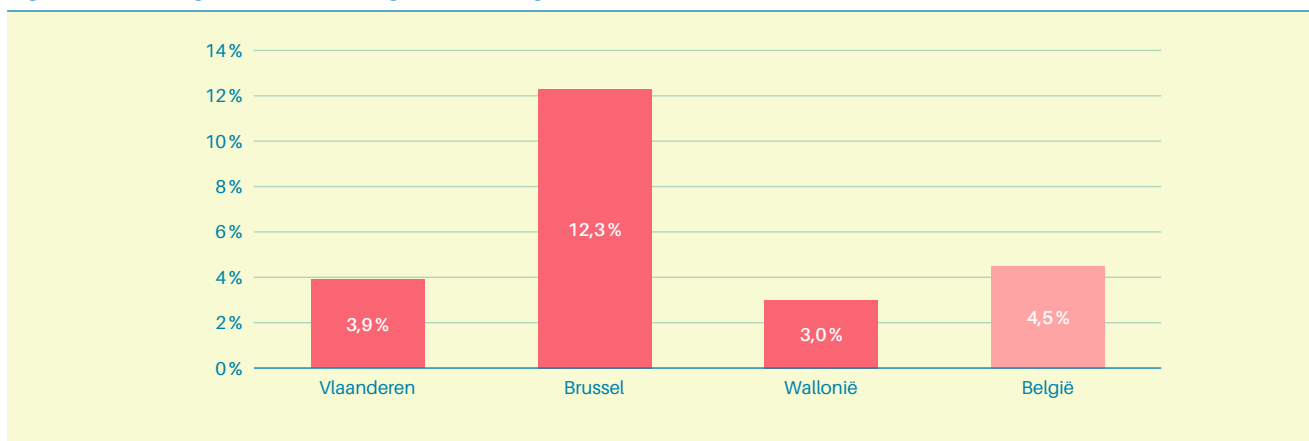
De indicator voor verborgen energiearmoede (vEA) is bedoeld om huishoudens te identificeren waarvan de energie-uitgaven 'abnormaal' laag worden geacht in vergelijking met een vergelijkbaar huishouden (aantal personen, aantal kamers in de woning), wat duidt op een hoog risico op deprivatie in verhouding tot de basisbehoeften van het huishouden. Ook hier wordt alleen rekening gehouden met de huishoudens behorend tot de vijf eerste equivalente inkomensdecielen.

Omvang van de verborgen energiearmoede

In 2021 had 4,5% van de huishoudens in België een abnormaal lage energiefactuur in vergelijking met gelijkaardige huishoudens. Dat aandeel bedroeg 3,9% in Vlaanderen, 12,3% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 3,0% in Wallonië. Deze huishoudens verkeren mogelijk³⁰ in een situatie van verborgen energiearmoede.

Het grote verschil tussen het Waals en het Vlaams Gewest enerzijds en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest anderzijds is wellicht te wijten aan het hoofdzakelijk stedelijke karakter van Brussel met een verhoogde aanwezigheid van kleine woningen (appartementen, rijwoningen)³¹. In haar studie over energiearmoede in Frankrijk wijst Ute Dubois ook op de grotere neiging van stedelijke huishoudens in energiearmoede om te weinig energie te consumeren.³²

Figuur 16: Omvang van de vEA in België en de drie gewesten, 2021

Opmerking: Het kleine aantal Waalse huishoudens in vEA is te klein om de robuustheid van het resultaat te waarborgen. Het Waalse % wordt daarom indicatief vermeld.
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

De resultaten voor Wallonië moeten met enige omzichtigheid worden bekeken. Het kleine aantal Waalse huishoudens in vEA is te klein om de robuustheid van het resultaat te waarborgen. Het Waalse % wordt daarom indicatief vermeld.

Op individueel niveau woont 3,5% van de bevolking in een door vEA getroffen huishouden.

30. Ze kampen potentieel met vEA omdat het niet langer mogelijk is om huishoudens die een relatief goed geïsoleerde woning bewonen uit te sluiten van de indicator. Vragen over dak-, muur- en vloerisolatie, of over de aanwezigheid van dubbele beglazing waarmee we vroeger relatief goed geïsoleerde woningen identificeerden, zijn vanaf 2016 uit het onderzoek verwijderd. Aan de andere kant is het nog steeds mogelijk om huishoudens met een tweede woning en degenen die hun huis met zonnepanelen of een warmtepomp verwarmen uit te sluiten.

31. Cf. kleinere afmetingen en lager warmteverlies in vergelijking met een huis met 3 of 4 gevels.

32. Huishoudens in dichtbevolkte stedelijke gebieden hebben niet noodzakelijk een hoge energiefactuur door de geringe omvang en compactheid van de woningen, maar zij hebben wel meer last van koude (beperking van het verbruik). Dubois Ute, 2015. La précarité énergétique en milieu urbain - Vers une analyse en termes de vulnérabilité. Les Annales de la recherche urbaine n°110, blz. 186-195, MEDDE, Puca.

Diepte van verborgen energiearmoede

In België spendeerden huishoudens in verborgen energiearmoede in 2021 ongeveer 72,2 euro per maand minder aan hun energiefactuur dan vergelijkbare huishoudens. De verschillen tussen de gewesten zijn relatief klein.

Figuur 17: Diepte van de vEA in België en voor de 3 gewesten in €/maand (lopende prijzen), 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

De diepte van de vEA is over het algemeen groter voor eigenaars (gemiddeld 76,3 euro voor eigenaars zonder hypotheek in 2021 en 81,2 euro voor eigenaars met een hypotheek) **dan voor huurders** (67,7 euro voor private huurders, 68 euro voor sociale huurders en 75,5 euro voor andere huurders met verminderde huur). Ook hier is het type woning van belang: huurders bewonen vaker appartementen dan eigenaars.

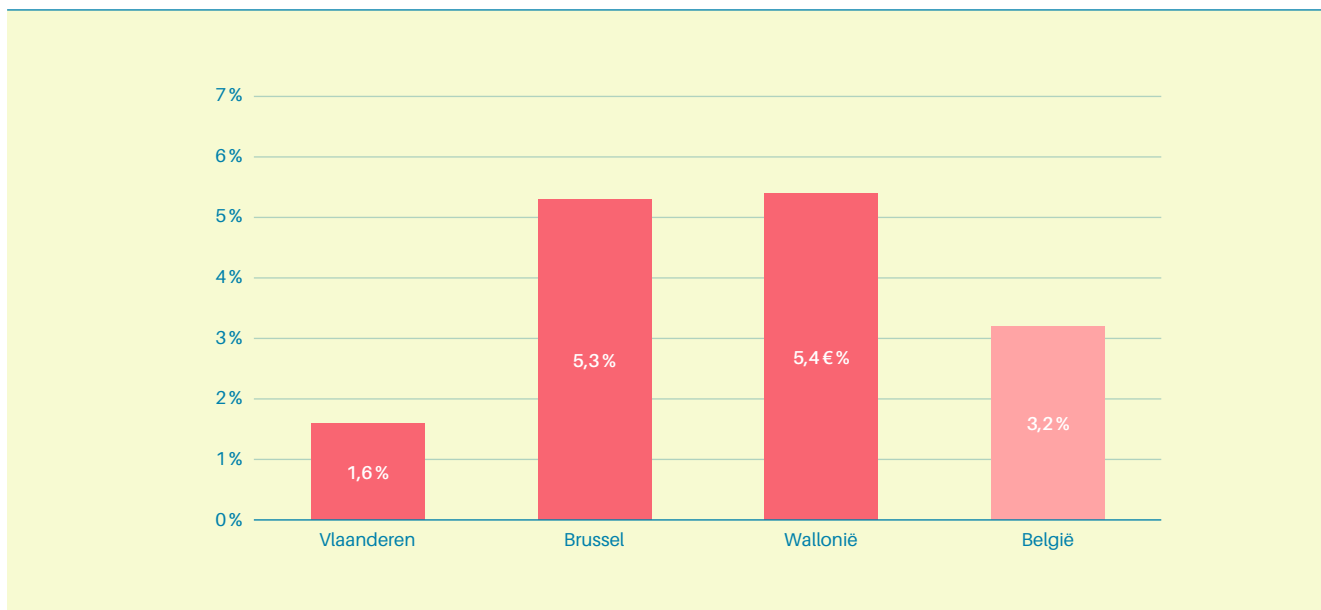
> Subjectieve energiearmoede (sEA)

Subjectieve energiearmoede heeft betrekking op het aangevoelde (financiële) vermogen van huishoudens om de energiefactuur te betalen.

In tegenstelling tot de andere indicatoren is deze indicator puur subjectief en door de huishoudens zelf opgegeven. Om de coherentie te behouden, en in tegenstelling tot de indicator van de Europese Observatorium voor energiearmoede (EPOV)³³, worden alleen huishoudens behorend tot de vijf eerste equivalente inkomensdecielen in de indicator opgenomen.

Het percentage door sEA getroffen huishoudens bedraagt 3,2% in België, 1,6% in Vlaanderen, 5,3% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 5,4% in Wallonië. De resultaten voor Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moeten met voorzichtigheid worden behandeld, gezien de kleine steekproefomvang van huishoudens in het sEA in deze twee gewesten in 2021.

Figuur 18: Percentage huishoudens getroffen door sEA in België en de drie gewesten, 2021

Opmerking: de percentages voor Vlaanderen en Brussel zijn indicatief gezien het kleine aantal betrokken huishoudens in 2021.

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Op individueel niveau woont 2,9% van de Belgische bevolking in 2021 in een huishouden dat kampt met subjectieve energiearmoede.

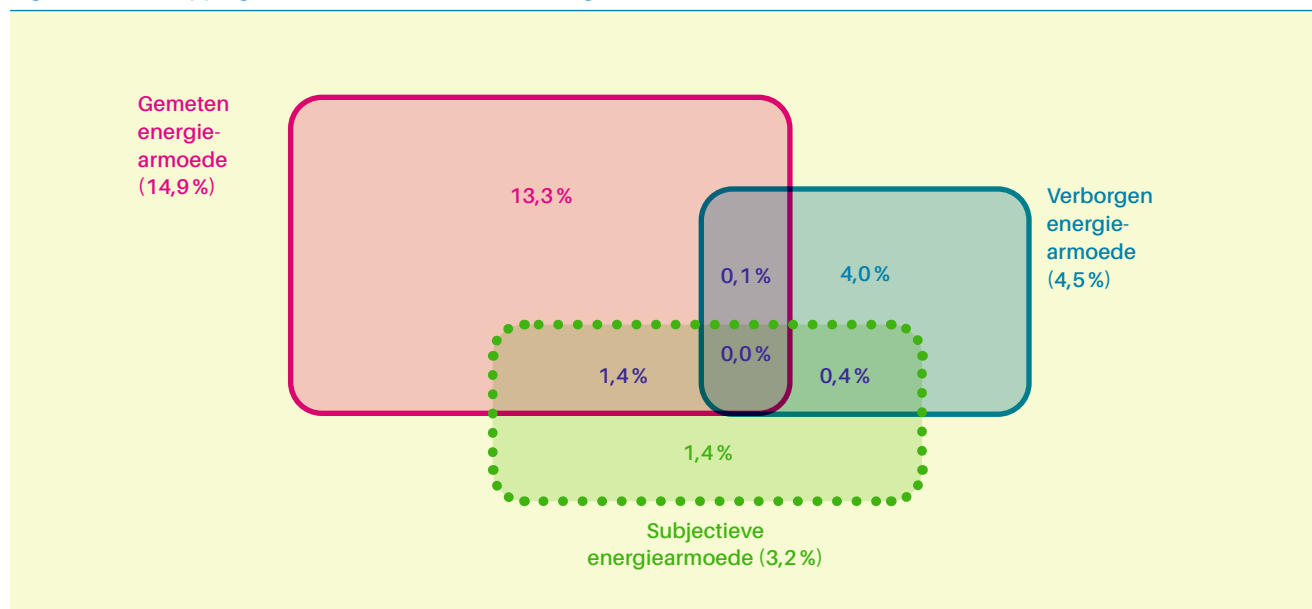
33. <https://www.energypoverty.eu/indicator?primaryId=1461&type=bar&from=2018&to=2018&countries=BE&disaggregation=none>

> Overlappen tussen de drie vormen van energiearmoede

Om na te gaan of de drie indicatoren voor energiearmoede elk een bepaalde situatie aangeven, werd een analyse uitgevoerd naar mogelijke overlappen tussen de categorieën. Zoals blijkt uit de volgende grafiek is er op basis van de resultaten van 2021 weinig overlap, met uitzondering van de gEA en de sEA, waarvoor 1,5% van de huishoudens in beide categorieën vallen.

Rekening houdend met deze overlappen (Figuur 19), werd in 2021 in totaal 20,6%³⁴ van de huishoudens in België potentieel getroffen door een of andere vorm van energiearmoede: 19,2% door een 'objectieve' vorm (gEA of vEA, eventueel gecombineerd met sEA) en 1,4% door een in hoofdzaak subjectieve vorm (enkel sEA).

Figuur 19: Overlapping tussen de drie vormen van energiearmoede, 2021

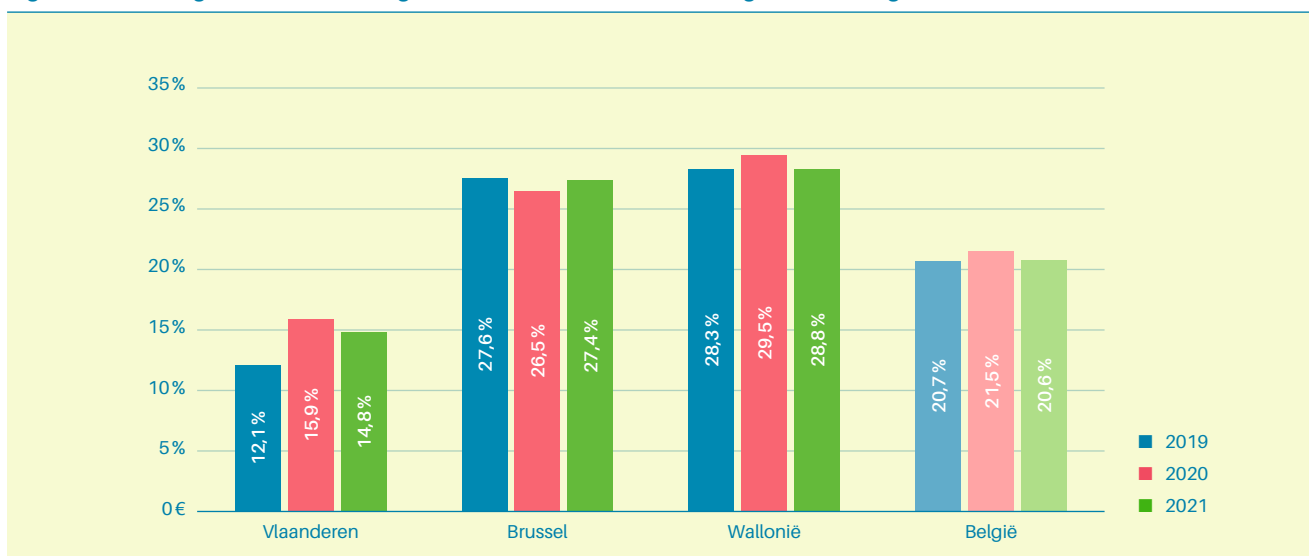
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

34. 20,7% in 2019 en 21,5% in 2020

> Totale energiearmoede

20,6% van de Belgische huishoudens werd in 2021 getroffen door een vorm van energiearmoede. Vlaanderen telt 14,8% huishoudens in energiearmoede (alle vormen), het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 27,4% en Wallonië 28,8%.

Figuur 20: Omvang van de totale energiearmoede (huishoudens) in België en de drie gewesten, 2019-2021

Bron: BE-SILC 2019-2021; Statbel; eigen berekeningen

De resultaten vanaf 2019 kunnen niet rechtstreeks worden vergeleken met die van de voorgaande jaren wegens de belangrijke methodologische veranderingen bij de verzameling van de SILC-enquêtegegevens van 2019 in België.

Uit eerdere barometers is echter gebleken dat de relatieve stabiliteit van de omvang van de totale energiearmoede het gevolg is van compenserende bewegingen tussen enerzijds de energierekening van huishoudens, die in constante prijzen globaal genomen daalt (mild klimaat en lagere energieprijzen), en anderzijds een daling van het beschikbare inkomen van huishoudens na aftrek van de woonkosten (stagnatie van het beschikbare inkomen, maar stijging van de woonkosten, vooral voor huurders van kleine woningen).

De relatieve stabiliteit tussen 2020 en 2021 kan worden verklaard door de nog steeds relatief lage energieprijzen in de eerste helft van 2021, de uitbreiding van het sociaal tarief tot de begunstigden van de verhoogde tegemoetkoming en de verschillende sociale maatregelen in verband met de pandemie, de overstromingen in Wallonië, enz.

In het algemeen zijn **gebieden met een hoge en lage bevolkingsdichtheid gevoeliger voor energiearmoede** (ongeveer 24% van de huishoudens in energiearmoede) **dan tussenliggende gebieden** (ongeveer 17% van de huishoudens in energiearmoede). Zowel gebieden met een lage als met een hoge bevolkingsdichtheid hebben hogere niveaus van sEA dan het nationale gemiddelde, maar gebieden met een hoge bevolkingsdichtheid lijken gevoeliger voor vEA. Gebieden met een lage bevolkingsdichtheid lijken dan weer gevoeliger voor gEA.

Op individueel niveau **leeft 14,9% van de bevolking in België in een huishouden dat kampt met energiearmoede** (alle vormen).

Energiearmoede en laag inkomen

> Energiearmoede, armoederisico en risico op sociale uitsluiting

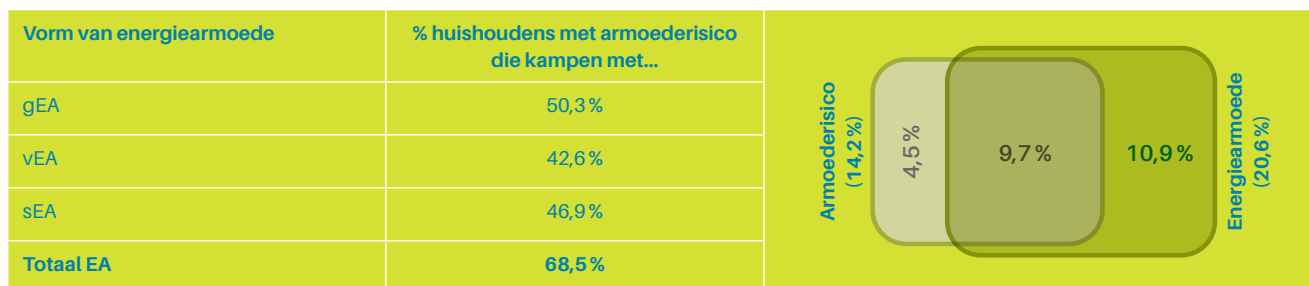
In 2021 had 14,2% van de Belgische huishoudens een armoederisico. Dat betekent dat hun inkomen lager was dan 60% van het nationale equivalente mediaaninkomen. Dat is slechts een maatstaf voor monetaire armoede. Op **individueel niveau liep 12,7% een armoederisico**.

Gelet op de methodologische aanpassingen inzake gegevensverzameling vanaf de BE-SILC-enquête 2019, kunnen deze resultaten niet worden vergeleken met die van voorgaande jaren.

Door de huishoudens met een risico op armoede en energiearmoede (alle vormen) met elkaar te kruisen, kan worden vastgesteld dat **bijna 47,2% van de huishoudens in energiearmoede, ook een armoederisico lopen**.

Meer dan twee derde (68,5%) van de huishoudens met een armoederisico, kampt met ten minste één vorm van energiearmoede.

Figuur 21 en tabel 4: Kruising tussen armoederisico en energiearmoede, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

➤ Energiearmoede en equivalent beschikbaar inkomensdecielen

Inkomens equivalent maken, betekent dat rekening wordt gehouden met de samenstelling van het huishouden. Zo zal bv. een huishouden van twee volwassenen en een kind met hetzelfde inkomen als een alleenstaande persoon, niet dezelfde koopkracht hebben.

Decielen maken het mogelijk de bevolking onder te verdelen in 10 inkomenscategorieën. Het eerste deciel (D1) omvat de 10% huishoudens met het laagste inkomen, terwijl het tiende deciel (D10) de 10% huishoudens met het hoogste inkomen bevat.

We werkten met equivalente inkomensdecielen om te analyseren of er een verband is tussen de gezinsinkomens en het feit of zij al dan niet met energiearmoede kampen.

De volgende figuren tonen voor elk van de drie vormen van energiearmoede en voor de totale energiearmoede het aandeel huishoudens in energiearmoede voor elk deciel van de equivalente inkomens, los van de hypothese dat enkel de huishoudens met de laagste inkomens (deciel D1 tot en met D5) met energiearmoede kunnen kampen.

Aangezien de steekproefgrootte voor elk deciel vrij beperkt was, moeten de resultaten omzichtig worden geïnterpreteerd. Uit de grafieken blijkt echter duidelijk dat de minst begunstigde huishoudens (D1 tot D3) ook de huishoudens zijn die het grootste risico lopen op energiearmoede, ongeacht de vorm ervan. Ook al vindt men in elk deciel wel gezinnen met en zonder energiearmoede.

Figuur 22: Percentage huishoudens in gEA, vEA, sEA of totale EA (zonder toepassing van de voorwaarde dat men tot de eerste vijf equivalent beschikbaar inkomensdecielen moet behoren) per deciel van het equivalent inkomen, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

De gEA-indicator is bijzonder gevoelig voor het equivalente inkomensdeciel van de huishoudens: hij bedraagt 57,8% voor D1 en 37,5% voor D2, vergeleken met minder dan 1% voor de decielen D9 en D10. Als de voorwaarde dat men tot de eerste vijf decielen van het equivalent inkomen moet behoren, wordt geschrapt, verandert het resultaat van de indicator niet veel: 16,0% van de huishoudens zou als energiearm worden beschouwd in plaats van 14,9%.

De vEA-indicator blijft de indicator die het meest beïnvloed wordt door de selectie van de eerste vijf equivalente inkomensdecielen. Als de voorwaarde dat een huishouden tot de eerste vijf decielen van het equivalent inkomen moet behoren, verdwijnt, tellen we in 2021 7,5% getroffen huishoudens in plaats van 4,5%. Het feit dat mensen met een hoog inkomen meer kunnen investeren in energiebesparing voor hun huis of in een tweede woning is een mogelijke verklaring voor dit resultaat.

De sEA-indicator wordt niet sterk beïnvloed door het verdwijnen van de voorwaarde dat men tot de eerste vijf equivalente inkomensdecielen behoort: hij stijgt van 3,2% naar 3,8%. Zoals figuur 20 laat zien, is de kans dat huishoudens in de hogere inkomensklassen moeilijkheden ondervinden om hun woning goed te verwarmen aanzienlijk kleiner dan de bij de andere.

➤ Energiearmoede en inkomen uit arbeid

Deel uitmaken van een huishouden zonder inkomen uit arbeid³⁵ doet het risico op energiearmoede aanzienlijk toenemen: 38,1% van de huishoudens zonder inkomen uit arbeid verkeert in energiearmoede (alle vormen samen). Deze groep vertegenwoordigt in 2021 40,8% van alle huishoudens maar meer dan drie kwart van de huishoudens in energiearmoede, in welke vorm dan ook. De combinatie van een lager inkomen en een grotere aanwezigheid in de woning is een mogelijke verklaring.

Toch is het ook belangrijk op te merken dat **14,4% van de huishoudens met één arbeidsinkomen en 3,2% van de huishoudens met twee of meer arbeidsinkomens zich ook in een situatie van energiearmoede bevinden. Dat laatste percentage moet met de nodige voorzichtigheid worden behandeld gezien het kleine aantal betrokken huishoudens in de BE-SILC 2021-steekproef.**

Tabel 5: Percentage huishoudens in energiearmoede naargelang het aantal arbeidsinkomens van het huishouden, 2021

Soorten huishoudens	Aandeel van huishoudens van de categorie in de totale bevolking	Aandeel van huishoudens van de categorie in de bevolking in EA
Geen inkomen uit arbeid	40,8 %	38,1 %
Een inkomen uit werk	28,7 %	14,4 %
Twee of meer arbeidsinkomens	30,5 %	(3,2 %)
Totaal huishoudens	100,0 %	20,6 %

Opmerking: De tussen haakjes vermelde percentages zijn indicatief omdat de beperkte steekproefgrootte geen garantie biedt voor de kwaliteit van het resultaat. Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

In 2021 bevindt 16,6% van de huishoudens in België zich in een situatie van 'lage werkintensiteit' (low work intensity - LWI)³⁶. Meer dan de helft daarvan (51,9%) verkeert ook in energiearmoede.

35. Het niet hebben van een inkomen uit arbeid betreft zowel gepensioneerden als werklozen, maar ook gehandicapten, zieken, enz.

36. De indicator personen die leven in huishoudens met een zeer lage werkintensiteit, wordt gedefinieerd als het aantal personen in een huishouden waar de leden in beroepsactieve leeftijd minder dan 20% van hun totale potentieel werkten gedurende de voorgaande twaalf maanden. Iemand in de werkende leeftijd is een persoon van 18-64 jaar, met uitsluiting van studenten in de leeftijdsgroep tussen 18 en 24 jaar en van personen die zichzelf als gepensioneerd beschouwen of die een pensioen ontvangen (behalve wie een overlevingspensioen ontvangt), alsook met uitsluiting van personen van 60-64 jaar die inactief zijn en in een huishouden wonen waar het hoofdkomen uit pensioenen bestaat. Zie <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/plus>

> Energiearmoede en materiële en sociale deprivatie

Het armoederisico is uitsluitend gebaseerd op een monetair criterium. Om ook rekening te houden met andere dimensies van armoede, is een indicator ontwikkeld om de door huishoudens ervaren materiële en sociale deprivatie te meten. Materiële en sociale deprivatie wordt gedefinieerd als het gebrek aan toegang, om financiële redenen, tot een reeks artikelen die noodzakelijk worden geacht voor een menswaardig bestaan in onze samenleving. De mate van deprivatie wordt 'ernstig' genoemd als het huishouden geen toegang heeft tot ten minste 7 van deze 13 items.³⁷

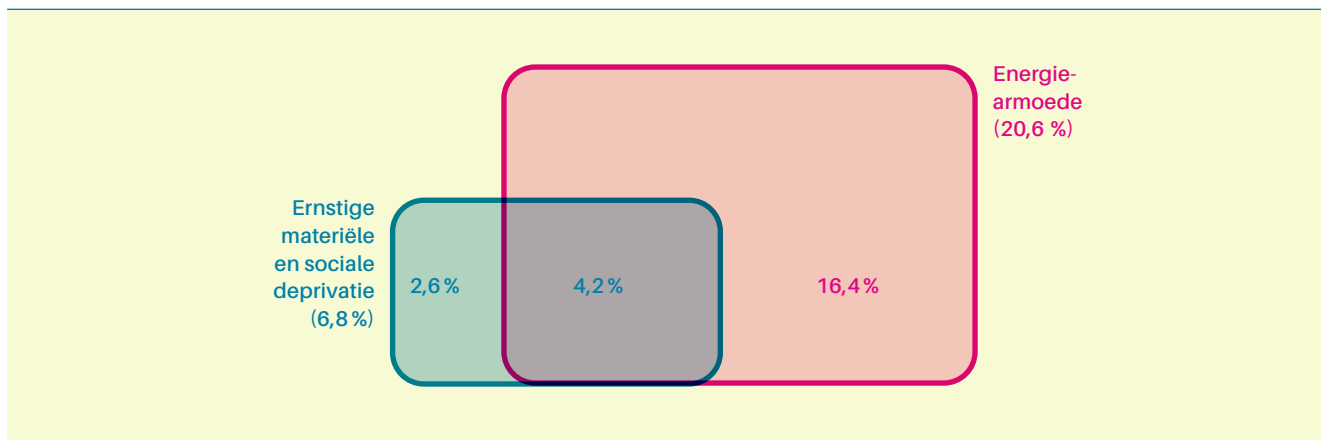
In 2021 verkeert 6,8% van de huishoudens in ernstige materiële en sociale deprivatie.³⁸

Net als bij het risico op armoede laten de resultaten van de kruistabellen een verband zien tussen huishoudens in een situatie van ernstige materiële en sociale deprivatie en huishoudens in een situatie van energiearmoede.

61,9% van de huishoudens die in een situatie van ernstige materiële en sociale deprivatie verkeren, verkeren ook in energiearmoede (een sterk verband, vooral met de sEA, die tot de kenmerken van materiële deprivatie behoort).

20,3% van de huishoudens in energiearmoede heeft tegelijkertijd te kampen met ernstige materiële en sociale deprivatie.

Figuur 23: Kruising tussen ernstige materiële en sociale deprivatie en energiearmoede (alle vormen), 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen.

37. <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/plus>

38. In de Statbel-rapporten over materiële deprivatie verwijst het vermelde % naar het % van de betrokken individuen, terwijl het hier gaat om het % van de huishoudens. De cijfers lopen dus enigszins uiteen.

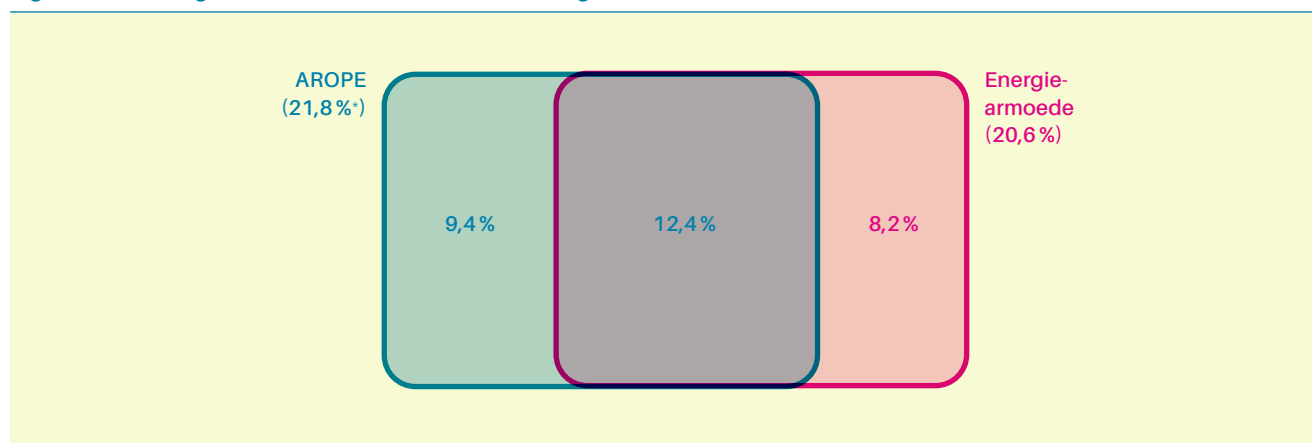
> Energiearmoede en risico op armoede of sociale uitsluiting

In de samengestelde indicator van het risico op armoede of sociale uitsluiting (AROPE³⁹) worden de armoederisico-indicator, de indicator van ernstige materiële en sociale deprivatie en de indicator van lage arbeidsintensiteit samengevoegd. Onze samengestelde indicator van totale energiearmoede gaat uit van hetzelfde principe door de drie specifieke indicatoren gEA, vEA en sEA samen te voegen. Ter herinnering: de AROPE-indicator omvat nu ook het risico van ernstige materiële **en sociale** deprivatie en is daarom niet rechtstreeks vergelijkbaar met voorgaande jaren.

In 2021 liep 21,8% van de huishoudens in België een risico op armoede en sociale uitsluiting.⁴⁰ Meer dan de helft van hen (56,9%) had ook te kampen met energiearmoede.

Ook al is er een sterk verband tussen deze problematieken, toch loopt **40% van de huishoudens die in energiearmoede verkeren, geen risico op armoede en sociale uitsluiting.**

Figuur 24: Kruising tussen de AROPE-indicator en energiearmoede (alle vormen), 2021

Bronnen: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen.

39. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At_risk_of_poverty_or_social_exclusion_\(AROPE\)/fr](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:At_risk_of_poverty_or_social_exclusion_(AROPE)/fr)

40. In de Statbel-rapporten over armoede of sociale uitsluiting verwijzen de percentages naar individuen, terwijl wij naar huishoudens verwijzen. De cijfers kunnen dus enigszins verschillen.

> Focus op de middenklasse

Karakterisering van 'de' middenklasse

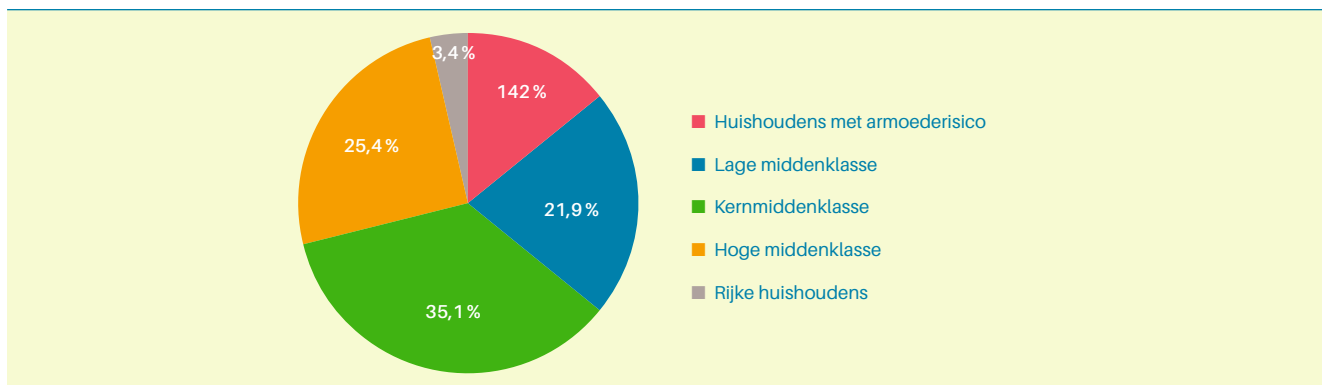
We hebben energiearmoede al geanalyseerd in termen van beschikbaar inkomen van huishoudens door te kijken naar inkomensdecielen. Een andere benadering is werken op basis van gelijkwaardige inkomensklassen. Er zijn verschillende classificatiemethoden mogelijk. Wij hebben gekozen voor die van Robben, Van den Heede en Van Lancker⁴¹, waarmee we het begrip 'middenklasse' kunnen verfijnen in drie subcategorieën.

Volgens hen kan de middenklasse worden onderverdeeld in:

- > de lage middenklasse omvat huishoudens met een equivalent inkomen tussen 60% en 80% van het mediane inkomen⁴²;
- > de kernmiddenklasse omvat huishoudens met een equivalent inkomen tussen 80% en 120% van het mediane inkomen;
- > de hoge middenklasse omvat huishoudens met een equivalent inkomen tussen 120% en 200% van de mediaan.

Huishoudens met een armoederisico hebben een equivalent inkomen van minder dan 60% van de mediaan en rijke huishoudens een equivalent inkomen van meer dan 200% van de mediaan.

Figuur 25: Verdeling van de inkomensklassen van huishoudens, 2021

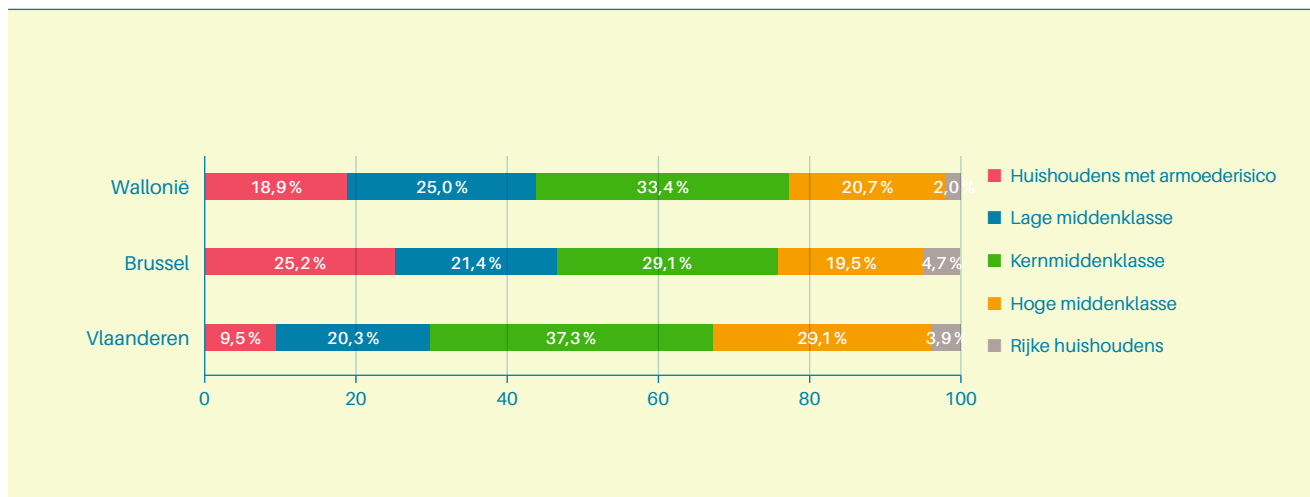
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen.

De lage en kernmiddenklasse vertegenwoordigen ongeveer 58% van de huishoudens in Vlaanderen en Wallonië en 50% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De hoge middenklasse is oververtegenwoordigd in Vlaanderen (29,1% ten opzichte van het nationale gemiddelde van 25,4%), terwijl Brussel een oververtegenwoordiging heeft van huishoudens met een armoederisico (25,2% ten opzichte van het nationale gemiddelde van 14,2%) maar ook van welgestelde huishoudens (4,7% ten opzichte van het nationale gemiddelde van 3,4%).

41. Robben, L., Van den Heede, A., & Van Lancker, W. (2018). De lage middenklasse in België. Studie op aanvraag van Denktank Minerva en Decenniumdoelen, KU Leuven: Centrum voor Sociologisch Onderzoek (CeSO), <https://soc.kuleuven.be/ceso/spsw/publications/social-work/de-lage-middenklasse-in-belgie>

42. Om de mediaan van de equivalente inkomens te berekenen en de drempels voor de inkomensklassen te bepalen, gebruikten wij individuele gegevens uit de BE-SILC 2021 enquête (mediaan individueel inkomen = 25.855 euro).

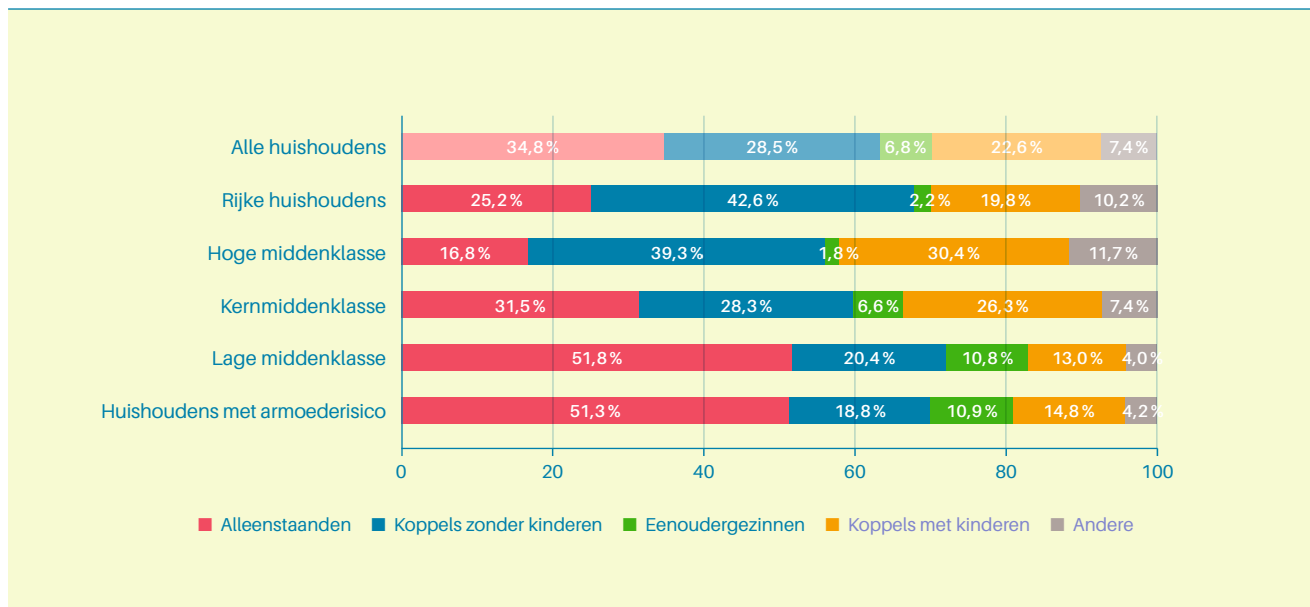
Figuur 26: Verdeling van de inkomensklassen van huishoudens (equivalente inkomens) per gewest, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Alleenstaanden en eenoudergezinnen zijn oververtegenwoordigd in de lage middenklasse en de huishoudens met een armoederisico.

Figuur 27: Verdeling van de samenstelling van huishoudens in elk van de equivalente inkomensklassen, 2021

Opmerking: De groepen alleenstaande rijke huishoudens, rijke eenoudergezinnen, andere rijke huishoudens, eenoudergezinnen uit de hoge middenklasse, andere huishoudens uit de lage middenklasse en andere huishoudens met een armoederisico slaan op zeer kleine steekproeven. De resultaten daarvan moeten met voorzichtigheid worden behandeld.

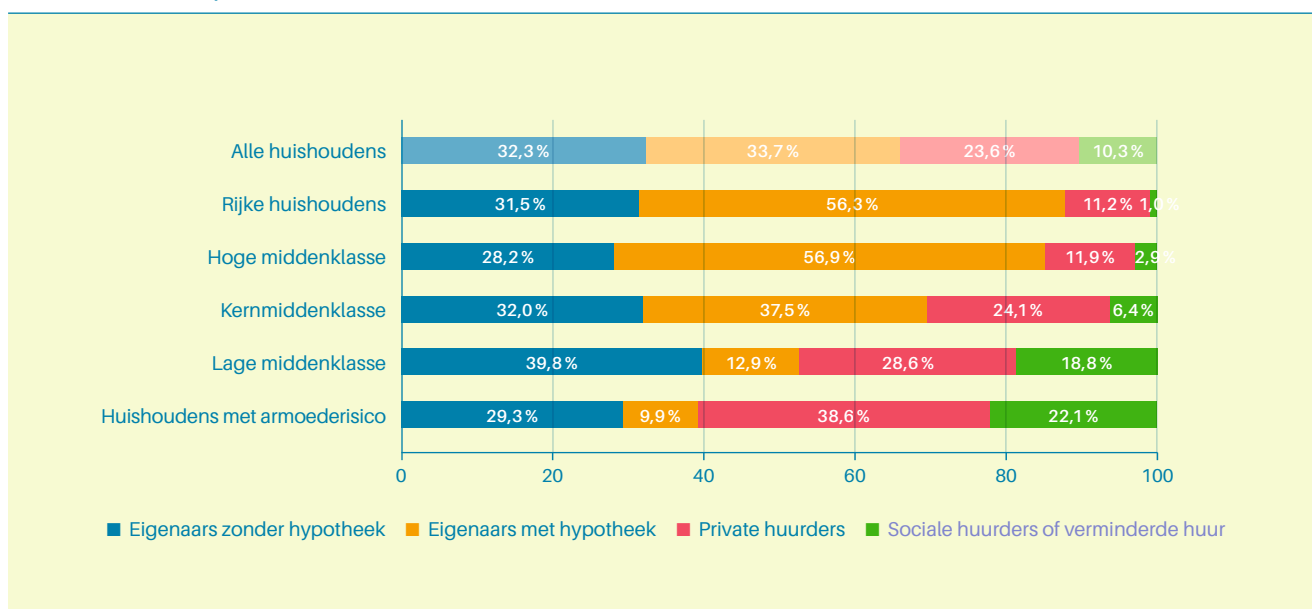
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Huishoudens met een hypotheek zijn sterk ondervertegenwoordigd in de huishoudens met een armoederisico en in de lage middenklasse, en sterk oververtegenwoordigd in de hoge middenklasse en de rijke huishoudens.

Eigenaars zonder hypotheek zijn vooral oververtegenwoordigd in de lage middenklasse.

Huurders zijn sterk oververtegenwoordigd in de huishoudens met een armoederisico en huishoudens uit de lage middenklasse.

Figuur 28: Verdeling van de inkomensklassen (equivalent inkomen) van de huishoudens naargelang de eigendomsstatuut van het huishouden, 2021

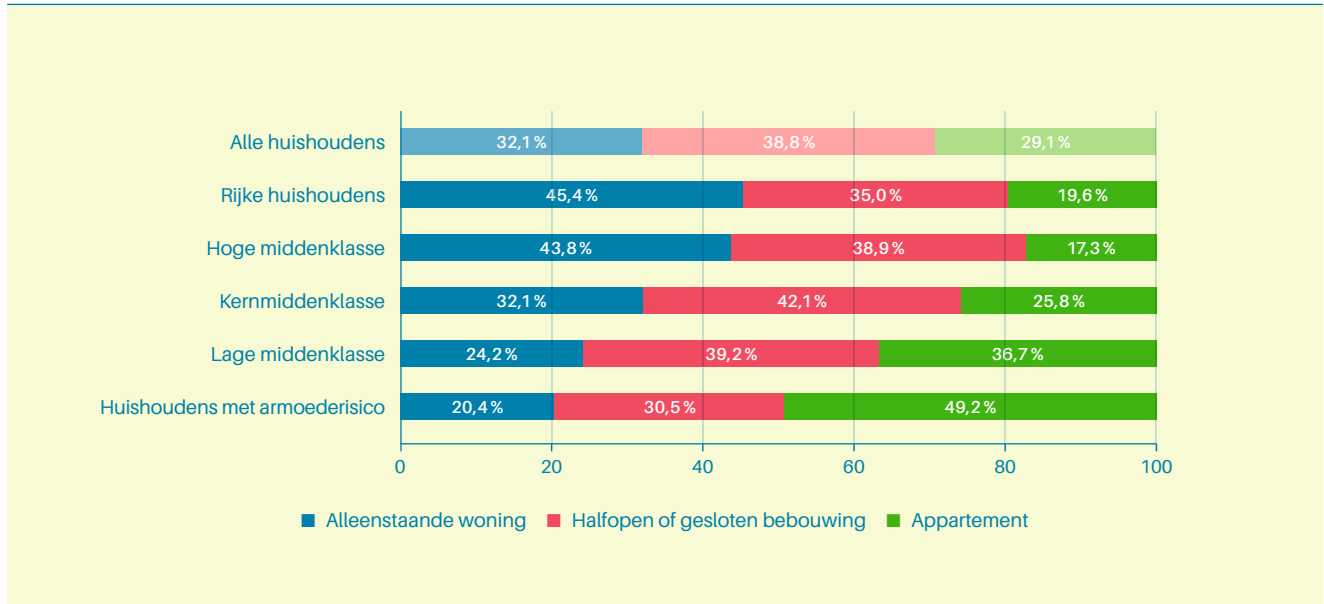

Opmerking: De categorieën 'rijke private huurders', 'rijke sociale huurders of verminderde huur', 'hoge middenklasse sociale huurders of verminderde huur' slaan op zeer kleine steekproeven. De resultaten voor deze groepen moeten met voorzichtigheid worden behandeld.

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Het type woning hangt sterk samen met de equivalente inkomensklasse van het huishouden. Hoe hoger het inkomen, hoe groter de kans dat het huishouden een huis of een villa bewoont. De hoge middenklasse en de rijke huishoudens zijn duidelijk oververtegenwoordigd in vrijstaande woningen, terwijl huishoudens met een armoederisico oververtegenwoordigd zijn in appartementen. De huishoudens uit de kernmiddenklasse wonen naar verhouding vaker in een halfopen of gesloten bebouwing.

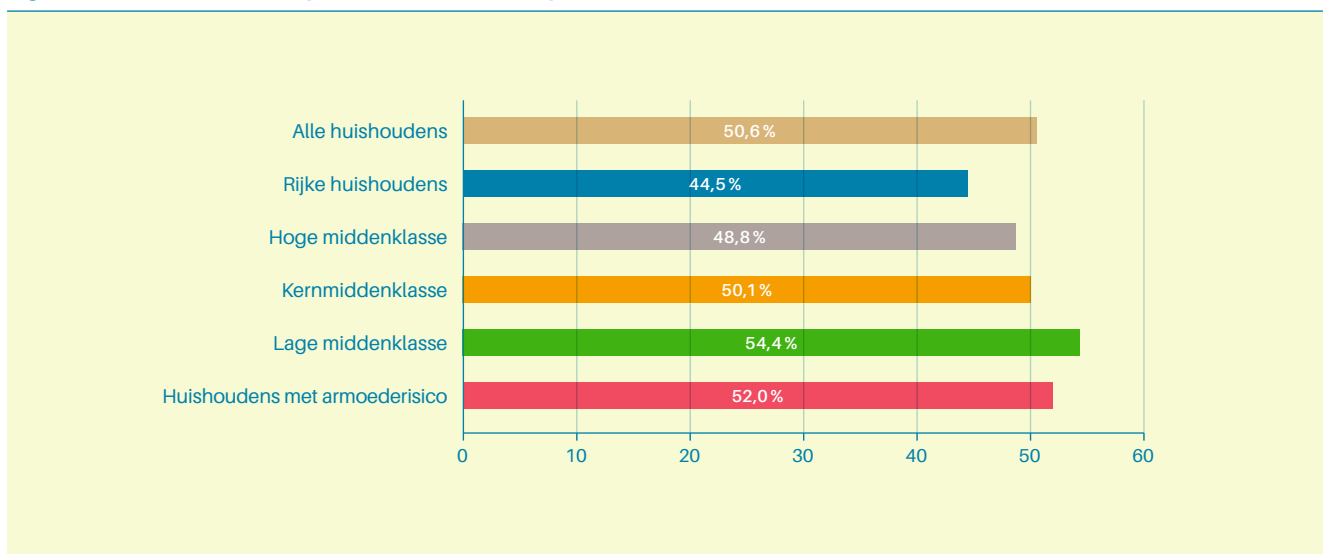
Figuur 29: verdeling woningtypes naar inkomensklasse (equivalent inkomen) van de huishoudens, 2021

Opmerking: De groep 'rijke huishoudens in appartementen' slaat op een zeer kleine steekproef. Het resultaat voor deze groep moet met voorzichtigheid worden behandeld.
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Wanneer we de gegevens op individueel niveau bekijken, zijn vrouwen aanzienlijk ondervertegenwoordigd in de rijke huishoudens en oververtegenwoordigd in de lage middenklasse en in huishoudens met een armoederisico.

Figuur 30: Aandeel vrouwen per inkomensklasse (equivalent inkomen) van de huishoudens, 2021

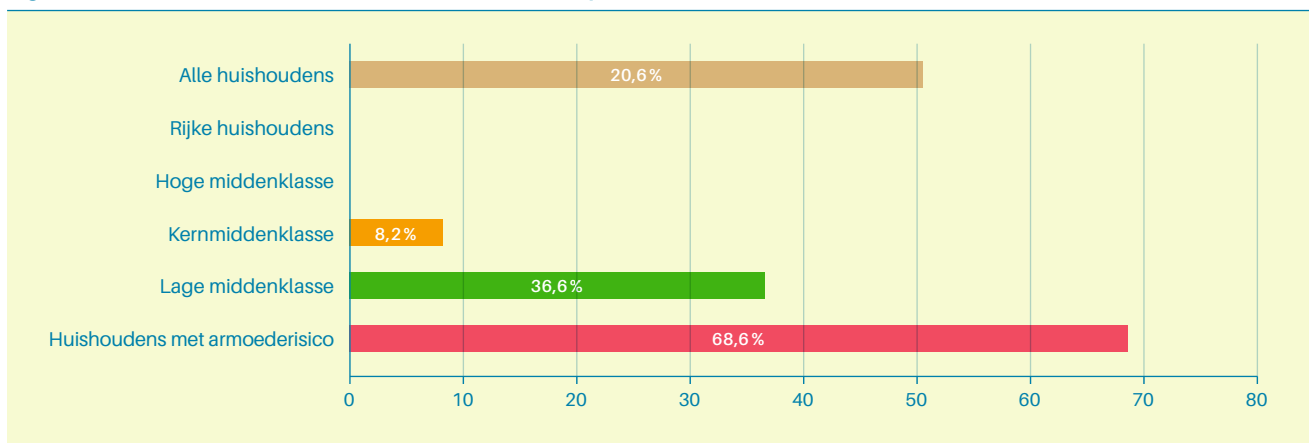
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Middenklasse en energiearmoede

Meer dan een derde van de huishoudens uit de lage middenklasse (waar vrouwen oververtegenwoordigd zijn) en meer dan 8% van de huishoudens uit de kernmiddenklasse hebben te kampen met energiearmoede.

Terwijl 68,6% van de huishoudens die in armoede dreigen te vervallen in energiearmoede verkeren, heeft 36,6% van de huishoudens in de lage middenklasse en 8,2% van de huishoudens in de kernmiddenklasse ook te maken met een vorm van energiearmoede. De hoge middenklasse is, net als de rijke huishoudens, per definitie uitgesloten van onze energiearmoede-indicatoren (d.w.z. alleen huishoudens in de vijf laagste inkomensdecielen worden in aanmerking genomen).

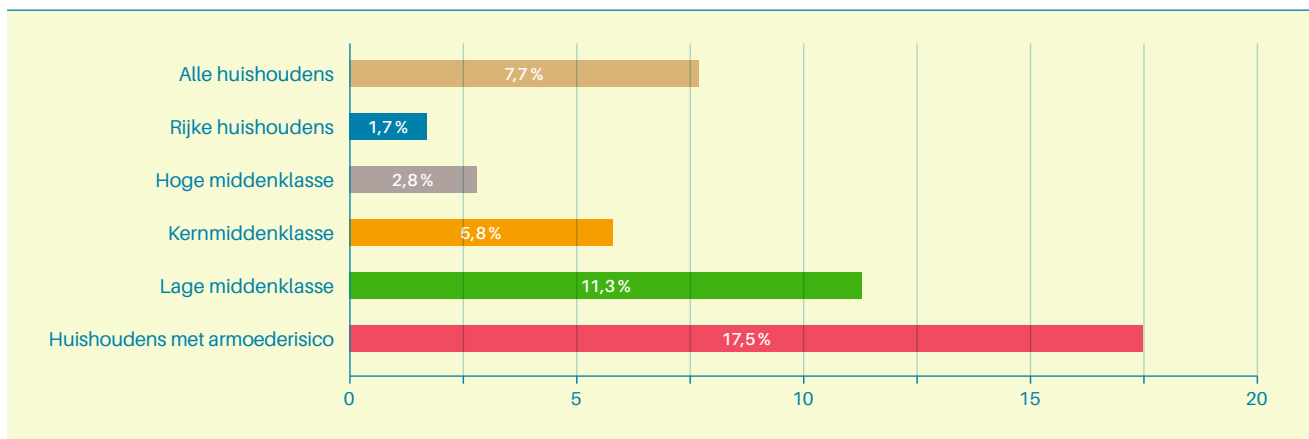
Figuur 31: % huishoudens in EA naar inkomensklasse (equivalent inkomen) van het huishouden, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

In totaal ontving 7,7% van de huishoudens in 2021 een tegemoetkoming voor energie of drinkwater. Dat percentage varieert naargelang de equivalente inkomensklasse van het huishouden: 17,5% van de huishoudens met een armoederisico ontving in 2021 ondersteuning, 11,3% van de huishoudens uit de lage middenklasse en 5,8% van de huishoudens uit de kernmiddenklasse.

Figuur 32: % huishoudens dat een tegemoetkoming ontving voor energie of drinkwater naar equivalente inkomensklasse, 2021

Opmerking: De groepen 'rijke huishoudens' en 'hoge middenklasse' zijn zeer kleine steekproeven. De resultaten voor deze groepen moeten met voorzichtigheid worden behandeld.

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen.

Ter herinnering: de toekenning van het federale sociale tarief voor gas en elektriciteit is gebaseerd op verschillende sociale statuten die niet noodzakelijk rekening houden met de hoogte van het gezinsinkomen. De toekenning van steun via het Sociaal Verwarmingsfonds of het Gas- en Elektriciteitsfonds gebeurt door de OCMW's op basis van een sociaal onderzoek dat rekening houdt met het beschikbare inkomen van het huishouden.

De gewestelijke sociale tarieven en de tussenkomsten van het Sociaal Verwarmingsfonds of het Gas- en Elektriciteitsfonds worden toegekend na een actieve contactname door het huishouden in moeilijkheden. Talrijke studies wijzen echter op het belangrijke fenomeen van 'non take-up' (of niet-gebruik van sociale rechten) bij huishoudens.⁴³

Het sociale tarief, federaal of gewestelijk, kan niet worden toegepast op de in aanmerking komende personen als ze in een appartementsgebouw met een gemeenschappelijke stookruimte wonen, tenzij het om sociale huisvesting gaat (beheerd door een sociaal verhuurkantoor, een OCMW, een sociale huisvestingsmaatschappij, enz.) In 2021 deed het Platform tegen Energiearmoede 15 aanbevelingen om het Sociaal Tarief te verbeteren.⁴⁴

43. Zie met name:

<https://socialsecurity.belgium.be/fr/publications/rapport-final-belmod-non-recours-laide-sociale-en-belgique-propositions-politiques>

<https://journals.openedition.org/brussels/5569>

<https://www.socialenergie.be/fr/le-non-recours-aux-droits-en-matiere-denergie-et-deau/>

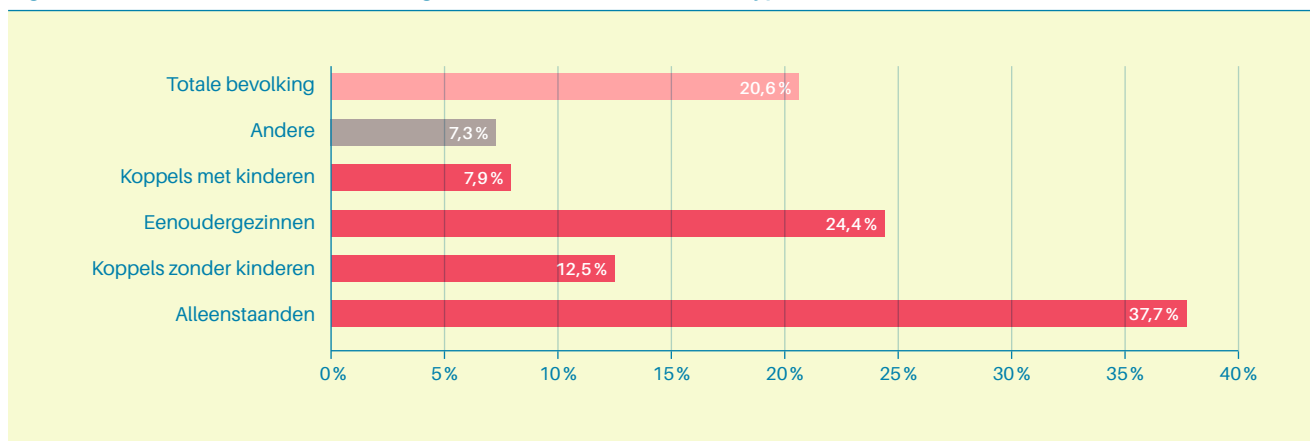
44. <https://kbs-frb.be/nl/versterking-van-het-sociaal-energetarief-aanbevelingen-van-het-platform-tegen-energiearmoede>

Huishoudens en individuen die meer getroffen worden

> Alleenstaanden en eenoudergezinnen

37,7% van de alleenstaanden en 24,4% van de eenoudergezinnen⁴⁵ verkeren in energiearmoede, tegenover 7,9% van de koppels met kinderen.

Figuur 33: aandeel huishoudens in energiearmoede (alle vormen) naar type huishouden, 2021

Opmerking: Omdat de steekproef van 'andere' huishoudens zeer klein is, wordt het resultaat voor deze categorie enkel ter informatie meegegeven.
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

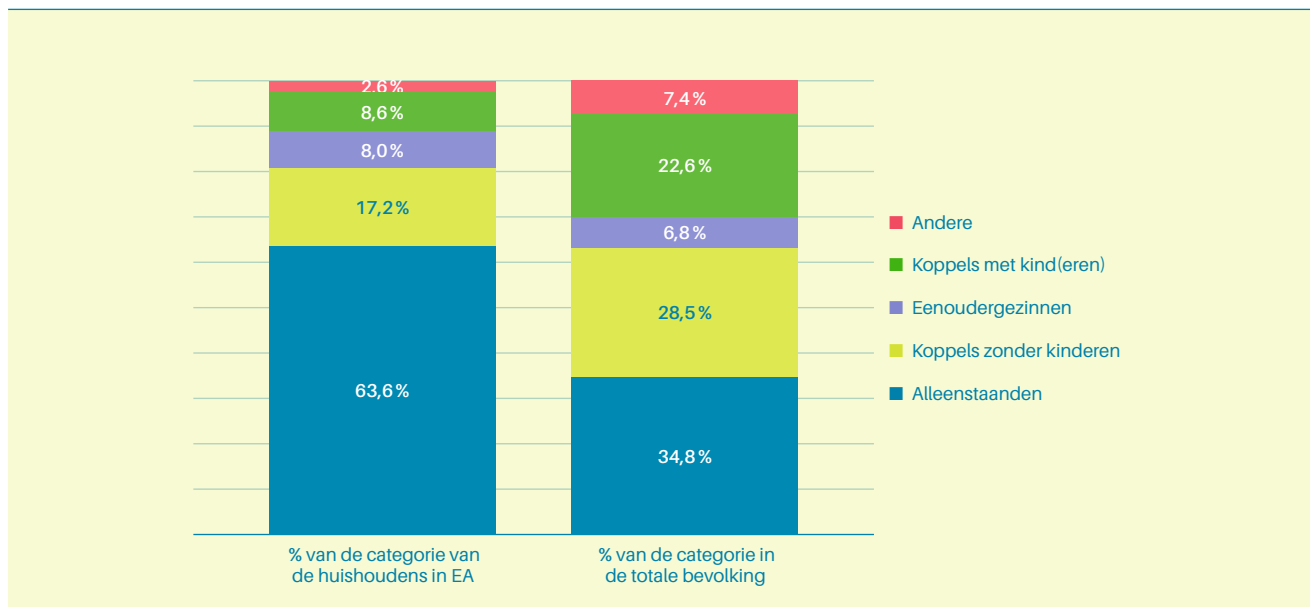
Alleenstaanden vertegenwoordigen meer dan een derde van de huishoudens in België (34,8%), maar in de groep van huishoudens in energiearmoede zijn ze duidelijk oververtegenwoordigd: **bijna 63,6% van de huishoudens in energiearmoede zijn alleenstaanden.**

Eenoudergezinnen vertegenwoordigen 6,8% van de huishoudens in de totale bevolking, maar 8% van de huishoudens die in energiearmoede verkeren.⁴⁶

45. Eenoudergezinnen hebben een complexere samenstelling dan het beeld van de moeder met jonge kinderen. De leeftijds piramide is gevarieerder, zowel wat betreft de leeftijd van het gezinshoofd als de leeftijd van de afhankelijke kinderen (die ook jongvolwassenen kunnen zijn). <http://www.iddweb.eu/docs/Monoparentales.pdf>

46. Uit een enquête van de Ligue des Familles bij gezinnen in Brussel en Wallonië blijkt welke moeilijkheden eenoudergezinnen ondervinden, met name op het gebied van huisvesting en het probleem van overbewing (woningen die te klein zijn voor de samenstelling van het gezin). <https://liguedesfamilles.be/article/cp-familles-monoparentales-et-logement>

Figuur 34: Verdeling van huishoudentypes in de algemene bevolking en in de populatie in energiearmoede, 2021

Opmerking: Aangezien de steekproef van 'andere' huishoudens zeer klein is, wordt het resultaat voor deze categorie louter informatief meegegeven.

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Eenoudergezinnen en alleenstaanden moeten met één inkomen de energierekeningen en de woonkosten betalen. Voor eenoudergezinnen zijn die vaste kosten bijzonder zwaar om dragen (tabel 6).

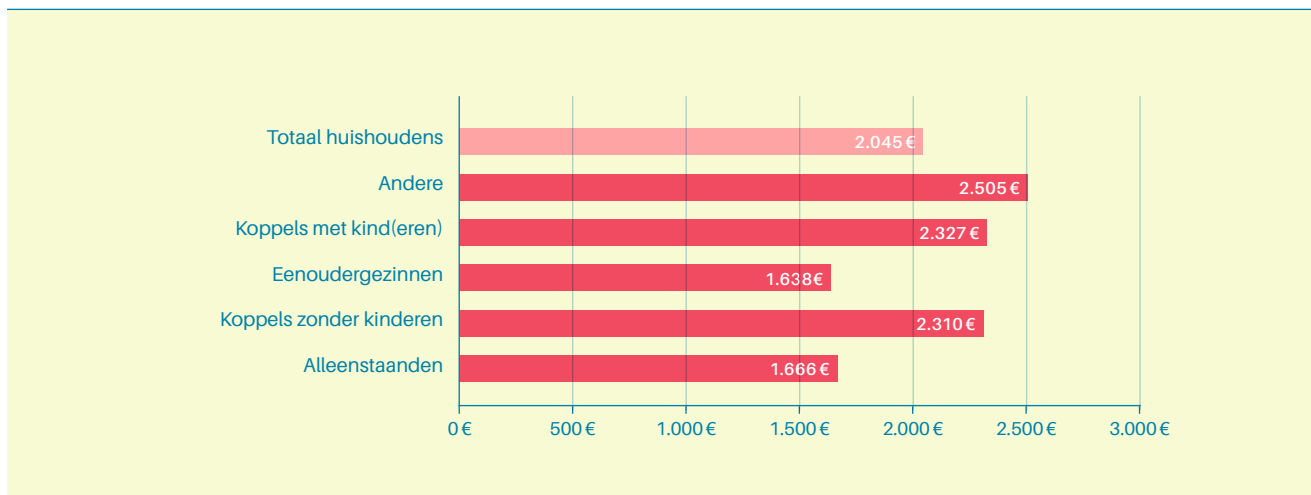
Tabel 6: Mediane energierekening en mediane woonkosten per type huishouden (in €/maand), 2021

Type huishouden	Mediane energiefactuur (€/maand)	mediane woonkost (€/maand)
Alleenstaanden	100,0 €	377,5 €
Eenoudergezinnen	123,0 €	600,0 €
2 volwassenen zonder kind	130,0 €	188,7 €
2 volwassenen zonder kind(eren)	150,0 €	850,0 €
Andere	160,0 €	510,0 €
Alle huishoudens	125,0 €	498,0 €

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

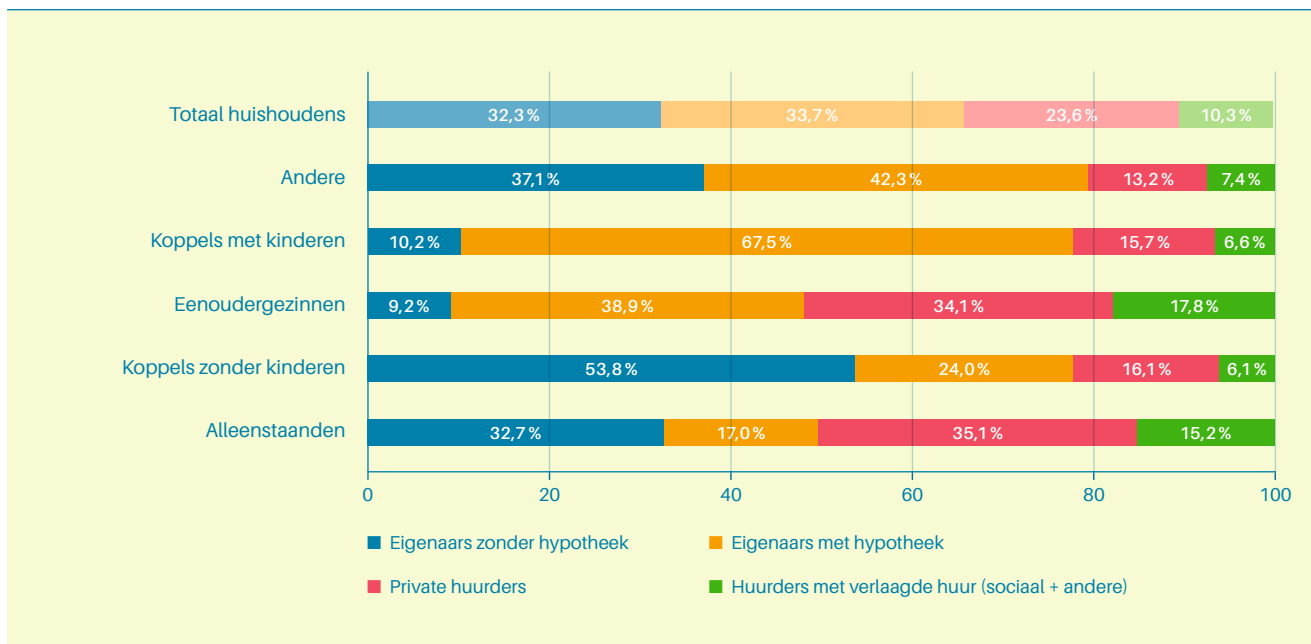
Bovendien is het **inkomen van deze huishoudens minder vaak afkomstig uit werk** (63,9% van de alleenstaanden en 28,2% van de eenoudergezinnen hebben geen inkomen uit werk) **en dus lager**. Uit onderzoek van het IDD blijkt ook dat het hoofd van een eenoudergezin dat werkt, vaker een deeltijdse baan heeft.⁴⁷

47. IDD, 2015. <http://www.iddweb.eu/docs/Monoparentales.pdf>

Figuur 35: Mediaan equivalent beschikbaar inkomen (in €/maand) per type huishouden, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Eenoudergezinnen en alleenstaanden bezitten het minst vaak een eigen huis en zijn het meest afhankelijk van de private huurmarkt. Zij maken echter verhoudingsgewijs ook vaker gebruik van woningen met een lage huur, met name via de sociale huurmarkt. Onder de koppels zonder kinderen vinden we het hoogste percentage eigenaars zonder hypotheek. Meer dan drie kwart van de koppels (met of zonder kinderen) is eigenaar van hun huis.

Figuur 36: Belang van het verschil in eigendomsstatuut volgens het type huishouden, 2021

Opmerking: Aangezien de steekproeven voor 'eenoudergezinnen - eigenaar zonder hypotheek', 'andere huishoudens - private huur', 'eenoudergezinnen - huurders (sociaal - lage huur)', 'koppels met kinderen - huurders (sociale of verminderde huur)' en 'andere huurdershuishoudens (sociale of verminderde huur)' zeer klein zijn, zijn de resultaten voor deze categorieën louter informatief.

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

> Vrouwen en ouderen

Om na te gaan welke personen het kwetsbaarst zijn voor energiearmoede, hebben we ook een analyse uitgevoerd op de individuele gegevens uit de SILC-enquête.⁴⁸ De hier voorgestelde resultaten verschillen van de andere resultaten in het verslag, die op de huishoudens slaan.

Vrouwen zijn enigszins oververtegenwoordigd in de huishoudens die kampen met energiearmoede: 16,1% van de vrouwen in België leeft in energiearmoede, tegenover 13,7% van de mannen.

Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in de huishoudens die het meest kwetsbaar zijn voor energiearmoede: de eigenaars zonder hypotheek en sociale huurders; alleenstaande ouderen en eenoudergezinnen; gezinnen in armoede of behorend tot de lage middenklasse.

26% van de 65-plussers verkeert in energiearmoede, tegenover 11,6% van de 18-49-jarigen. Ouderen zijn duidelijk oververtegenwoordigd in de twee geobjectiveerde vormen van energiearmoede (gEA en vooral vEA), terwijl jongvolwassenen dat zijn in de groep met subjectieve energiearmoede.

Tabel 7: Percentage personen in energiearmoede (alle vormen) per leeftijdscategorie, 2021

Leeftijdscategorie	% in EA
0-17 jaar	11,4 %
18-49 jaar	11,6 %
50-64 jaar	15,0 %
65 jaar en ouder	26,0 %
Totale bevolking	14,9 %

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

48. Omvang van de populatie van personen in de SILC-enquête 2021 = 16.919.

Energiearmoede en gezondheidstoestand

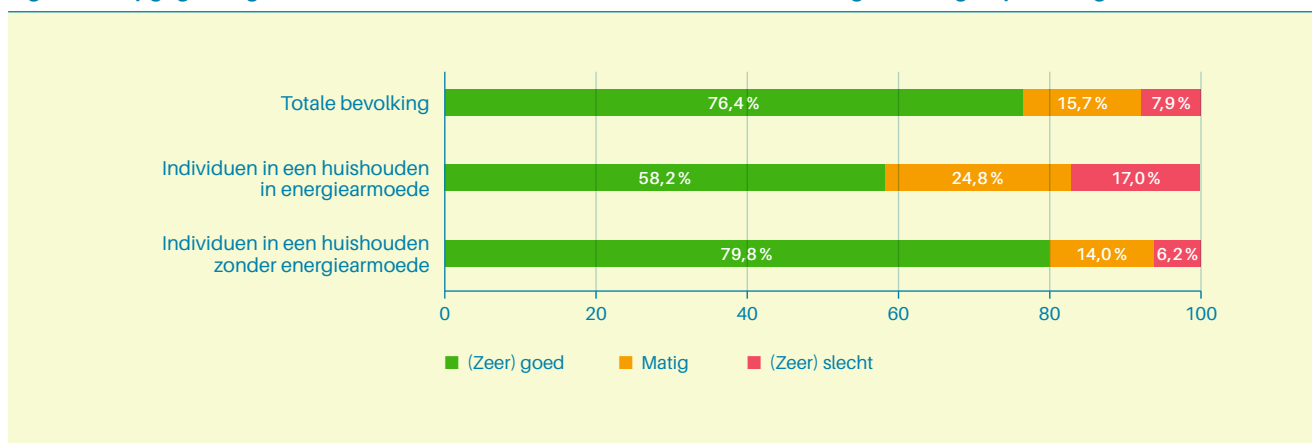
De barometer van 2021 laat een zeer duidelijk verband zien tussen een slechte gezondheid en energiearmoede. Bij deze bevindingen moet rekening worden gehouden met de oververtegenwoordiging van ouderen (65+) in de bevolking in energiearmoede.

In 2021 geven de leden van huishoudens in energiearmoede⁴⁹ aan dat zij:

- aanzienlijk vaker in slechte of zeer slechte gezondheid verkeren (17,0%) dan personen die deel uitmaken van een huishouden dat niet in energiearmoede verkeert (6,2%);
- vaker lijden aan chronische ziekten of gezondheidsproblemen (39,5%) dan personen die tot een huishouden behoren dat niet in energiearmoede verkeert (23,9%);
- aanzienlijk vaker te kampen hebben met een milde tot ernstige beperking van hun dagelijkse activiteiten als gevolg van een gezondheidsprobleem (40,3% van de leden van EA-huishoudens vergeleken met 21,4% van personen die in een niet EA-huishouden wonen).

Personen die aangeven gezondheidsproblemen te hebben, zijn significant oververtegenwoordigd in de groep van sociale huurders en de groep van eigenaars zonder hypotheek, waarin het aandeel ouderen (65+) ook hoger ligt.

Figuur 37: Opgegeven gezondheidstoestand van individuen in de totale bevolking en in de groep in energiearmoede, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

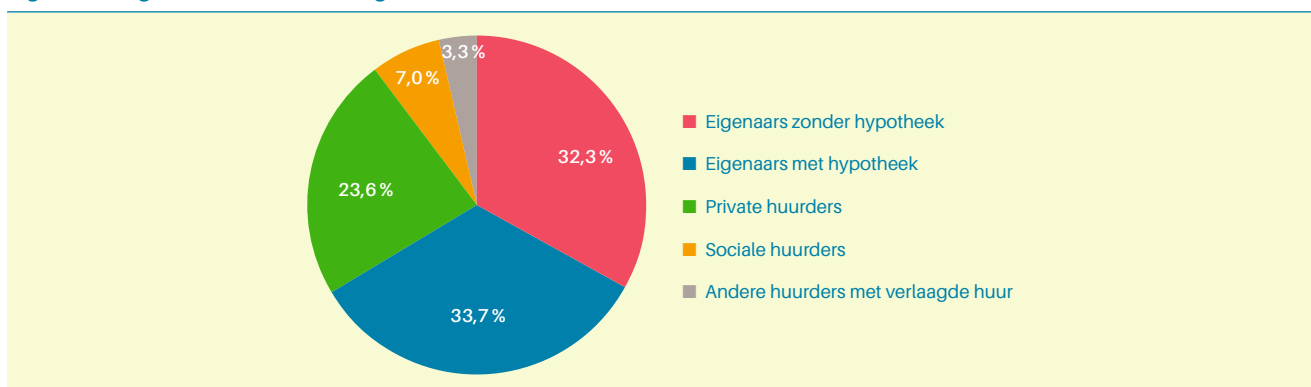
49. Omvang van de populatie van personen in de SILC-enquête 2021 = 16.919

Energiearmoede en huisvesting

> Eigendomsstatuut

66,0% van de huishoudens in België zijn huiseigenaars, 23,6% zijn huurders op de private markt, 7,0% zijn sociale huurders en 3,3% genieten een verminderde huur (via familie of werkgever) of een gratis woning.

Figuur 38: Eigendomsstatuut in België; 2021

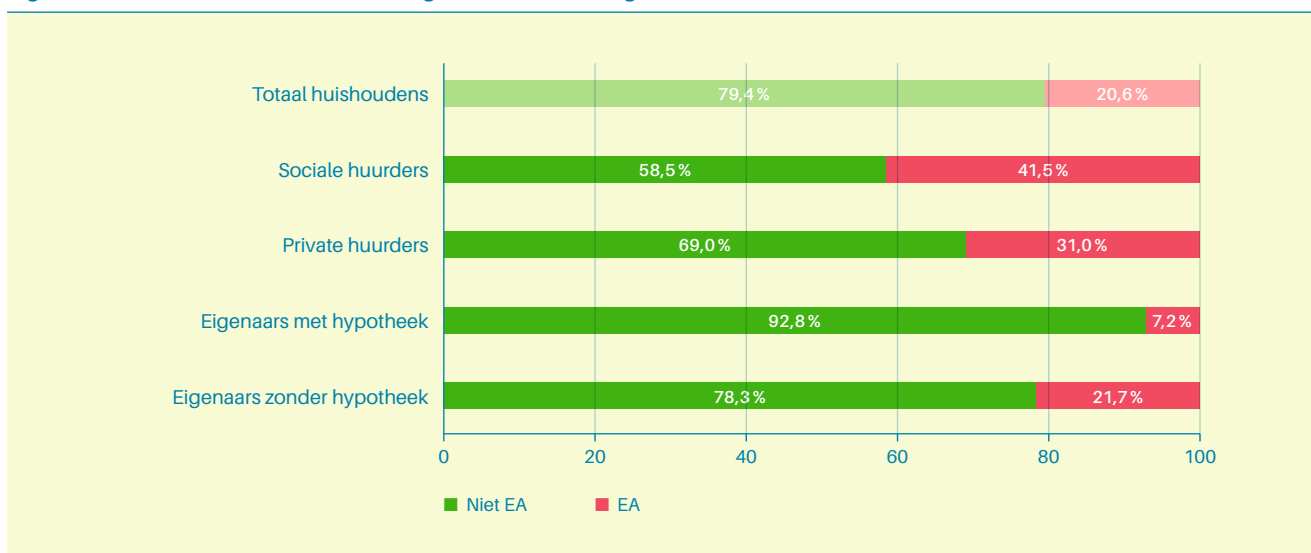

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Huurders zijn duidelijk kwetsbaarder voor energiearmoede: meer dan 33% van hen heeft ermee te kampen (41,5% van de sociale huurders en 31,0% van de private huurders), **tegenover 14,8% van de eigenaars** (21,7% van de eigenaars zonder hypotheek en 7,2% van de eigenaars met hypotheek).

41,5% van de sociale huurders kampen met energiearmoede

Figuur 39: Aandeel huishoudens in energiearmoede naar eigendomsstatuut, 2021

Opmerking: Omdat de steekproef van huurders met verlaagde of zelfs gratis huur (andere dan sociale huisvesting) zeer klein is, is het resultaat voor deze categorie niet in deze grafiek weergegeven.

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Binnen de categorie 'huurders' zijn de sociale huurders over het algemeen kwetsbaarder dan de huurders op de private huurmarkt of andere huurders die een verlaagde huurprijs genieten. Het gaat verhoudingsgewijs om meer mensen die een gezondheidsprobleem melden, meer alleenstaanden en eenoudergezinnen, die kwetsbaarder zijn voor energiearmoede.

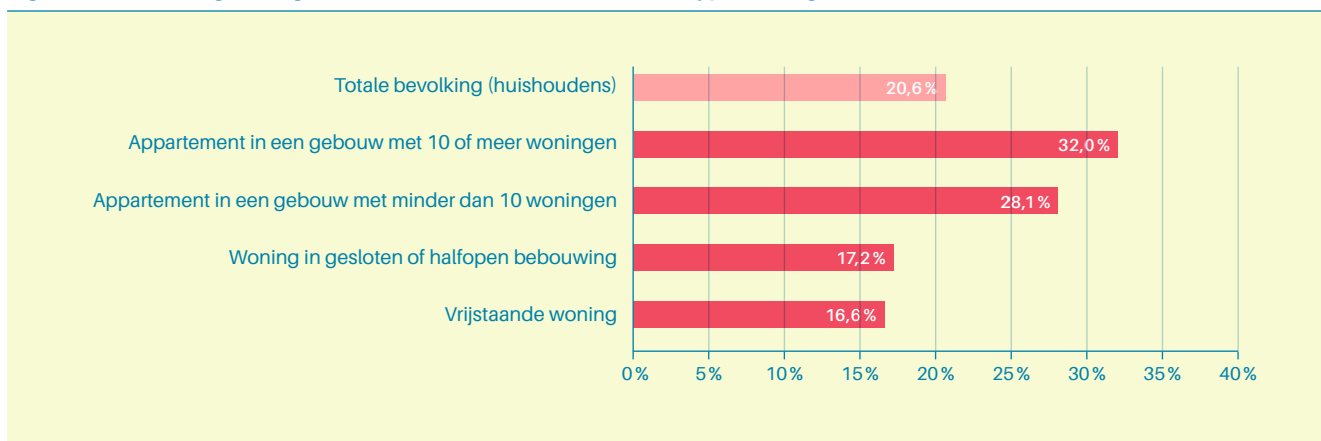
Onder huiseigenaars lopen huishoudens zonder hypotheek een aanzienlijk hoger risico op energiearmoede, zonder evenwel het kwetsbaarheidsniveau van huurders te bereiken. Deze groep omvat immers aanzienlijk meer alleenstaanden dan eigenaars met een hypotheek (figuur 35), en die alleenstaanden zijn ouder. Oudere alleenstaanden zijn echter kwetsbaarder voor energiearmoede wegens een lager inkomen, een grotere aanwezigheid in de woning (soms met een grote onderbezetting voor de eigenaars) of een slechtere gezondheidstoestand.

> Type huisvesting

Huishoudens die in appartementen wonen, zijn veel kwetsbaarder voor energiearmoede.

De kans op energiearmoede is het laagst voor huishoudens die een vrijstaande woning bewonen (16,6%) en het hoogst voor huishoudens die in een gebouw met 10 of meer appartementen wonen (32,0%).

Figuur 40: Percentage energiearmoede van de huishoudens naar type woning, 2021

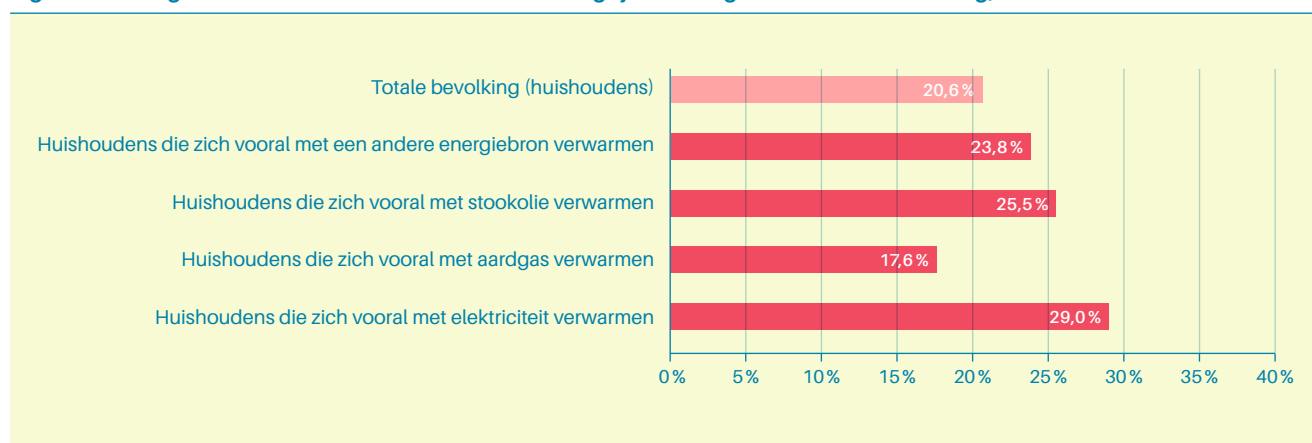
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

> Voornaamste energiebron voor verwarming

Huishoudens die hoofdzakelijk met aardgas verwarmen, hebben naar verhouding minder te maken met energiearmoede dan huishoudens die met elektriciteit of stookolie verwarmen: 17,6% van de huishoudens die hoofdzakelijk met gas verwarmen, kampen met energiearmoede tegenover 29,0% van de huishoudens die met elektriciteit verwarmen en 25,5% van de huishoudens die met stookolie verwarmen.

Wallonië combineert een laag percentage huishoudens die voornamelijk met aardgas verwarmen met een hoog percentage huishoudens die met stookolie verwarmen.⁵⁰

Figuur 41: Energiearmoede van huishoudens naar belangrijkste energiebron voor verwarming, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

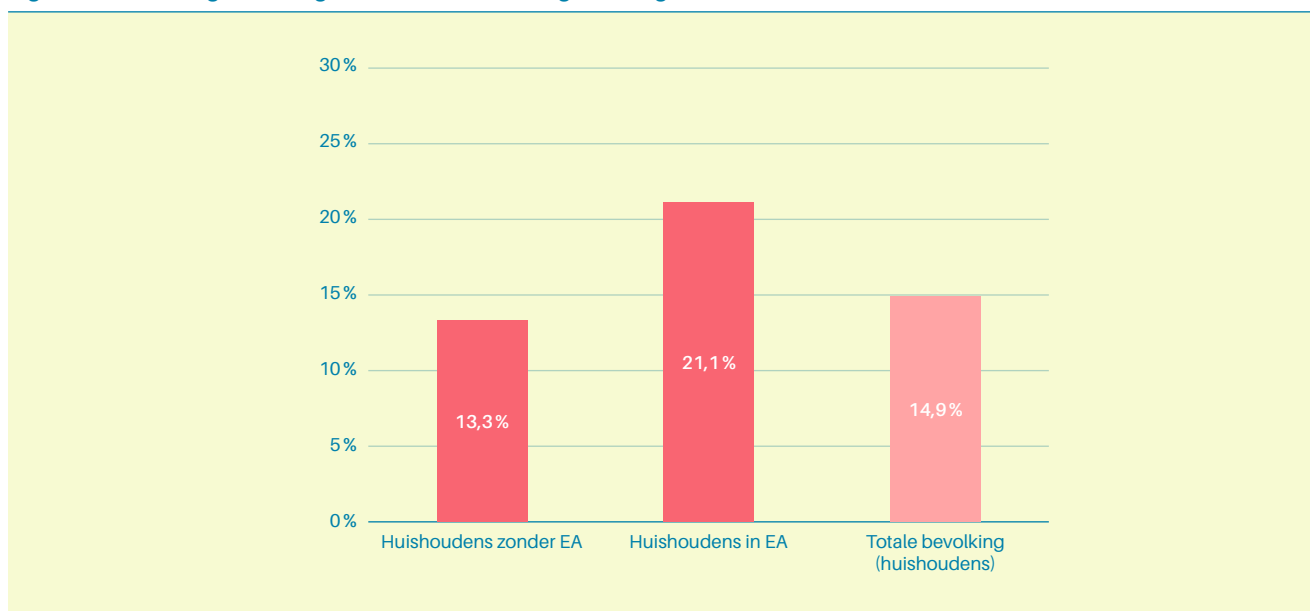
50. Op basis van de gegevens van BE-SILC 2021 verwarmt 41,0% van de Waalse huishoudens hoofdzakelijk met gas, tegenover 85,7% van de Brusselse huishoudens en 70,9% van de Vlaamse huishoudens. Omgekeerd verwarmt 38,5% van de Waalse huishoudens hoofdzakelijk met stookolie, tegenover 6,7% van de Brusselse huishoudens en 15,4% van de Vlaamse huishoudens.

> Kwaliteit van de woning

In 2021 woonde 14,9% van de huishoudens in een woning met ten minste één woninggebrek (aanwezigheid van lekken dak, vochtige muren of vloeren, rottend houtwerk).

Huishoudens in woningen van slechte kwaliteit worden meer getroffen door energiearmoede. **21,2% van de huishoudens in energiearmoede woonde in 2021 in een woning met gebreken, tegenover 13,3% van de huishoudens die niet in energiearmoede verkeren.**

Figuur 42: Aanwezigheid van gebreken aan de woning en energiearmoede, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Huishoudens die een armoederisico lopen, wonen aanzienlijk vaker in slechte huisvesting (19,9%) dan huishoudens die geen armoederisico lopen (13,4%). Als we het begrip kwaliteit aanvullen met comfortcriteria⁵¹, woonde 20,6% van de huishoudens in 2021 in een oncomfortabele woning. Dat was 27,9% bij huishoudens met een armoederisico, tegenover 19,4% bij andere huishoudens.

Tabel 8: % huishoudens met een woning van slechte kwaliteit in de totale populatie van huishoudens en in de populatie van huishoudens met een armoederisico, 2021

	% huishoudens in een woning van slechte kwaliteit	% huishoudens in een woning van slechte kwaliteit of in een woning zonder comfort
Totale bevolking (huishoudens)	14,9%	20,6%
Huishoudens met armoederisico	19,9%	27,9%
Huishoudens zonder armoederisico	13,4%	19,4%

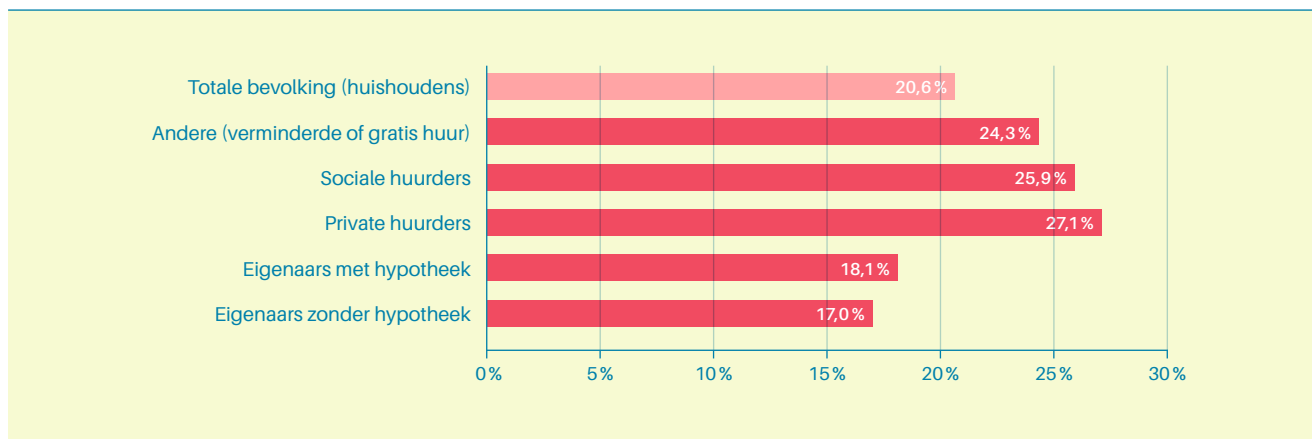
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

51. Een woning met een gebrek aan comfort is verwaarloosd of heeft geen bad, douche of toilet in de woning, of is te donker.

Opmerking: Aangezien de steekproef van 'andere' huishoudens zeer klein is, wordt het resultaat voor deze categorie louter informatief meegegeven.

Huurders wonen vaker in een woning van slechte kwaliteit dan huiseigenaren.

Figuur 43: % huishoudens die in een woning van slechte kwaliteit wonen, naar eigendomsstatuut, 2021

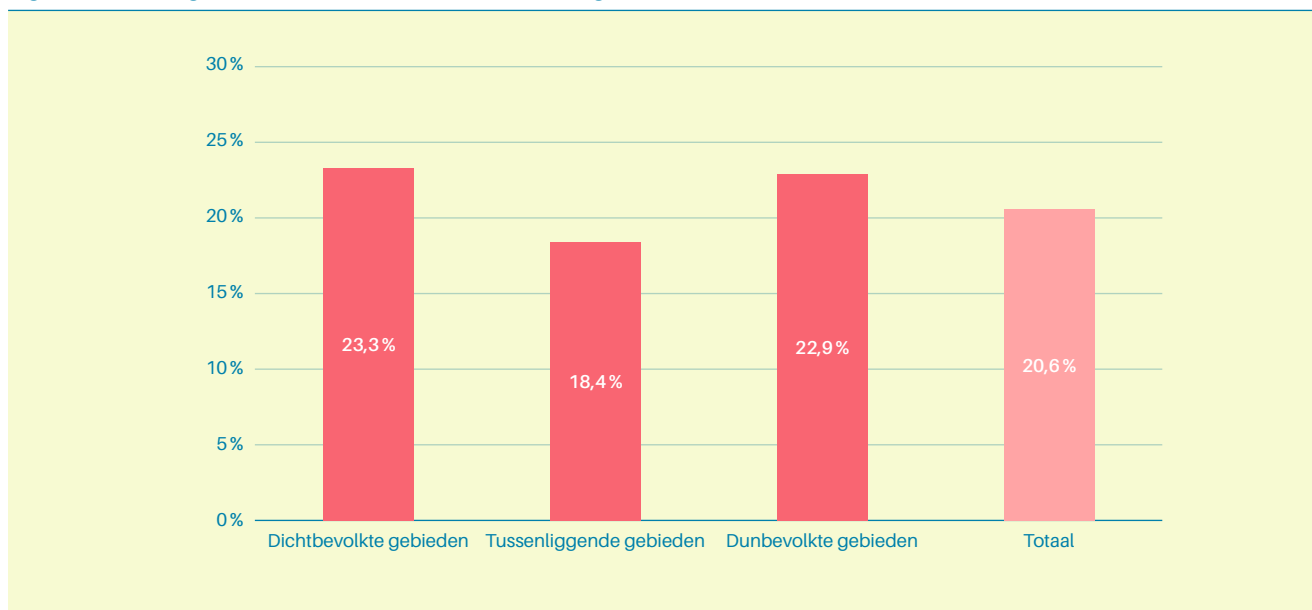

Opmerking: Omdat de steekproef van huurders met verlaagde of zelfs gratis huur (andere dan sociale huisvesting) zeer klein is, wordt het resultaat voor deze categorie louter informatief meegegeven.

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Wat de locatie betreft, kan worden vastgesteld dat **dichtbevolkte gebieden een aanzienlijk hoger percentage woningen met kwaliteitsproblemen hebben (23,2%)**, terwijl het laagste percentage wordt waargenomen in tussenliggende gebieden (18,4%). In de eerste groep is er een grotere concentratie van huurwoningen en huishoudens met lagere inkomens, terwijl de tweede groep meer welgestelde huishoudens en woningeigenaars bevat.

Figuur 44: Woningen van slechte kwaliteit naar bevolkingsdichtheid, 2021

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Sociale maatregelen en energiearmoede

In de SILC 2021-enquête is een nieuwe vraag opgenomen om huishoudens te identificeren die ondersteuning voor energie of drinkwater hebben ontvangen. Deze ondersteuning kan zowel de toekenning van een sociaal tarief (gas of elektriciteit) inhouden als een financiële tegemoetkoming voor de betaling van de factuur via bijvoorbeeld het Sociaal Verwarmingsfonds (stookolie), of een Sociaal Fonds.

7,7% van de huishoudens in België gaf aan in 2021 ondersteuning te ontvangen voor energie of drinkwater.

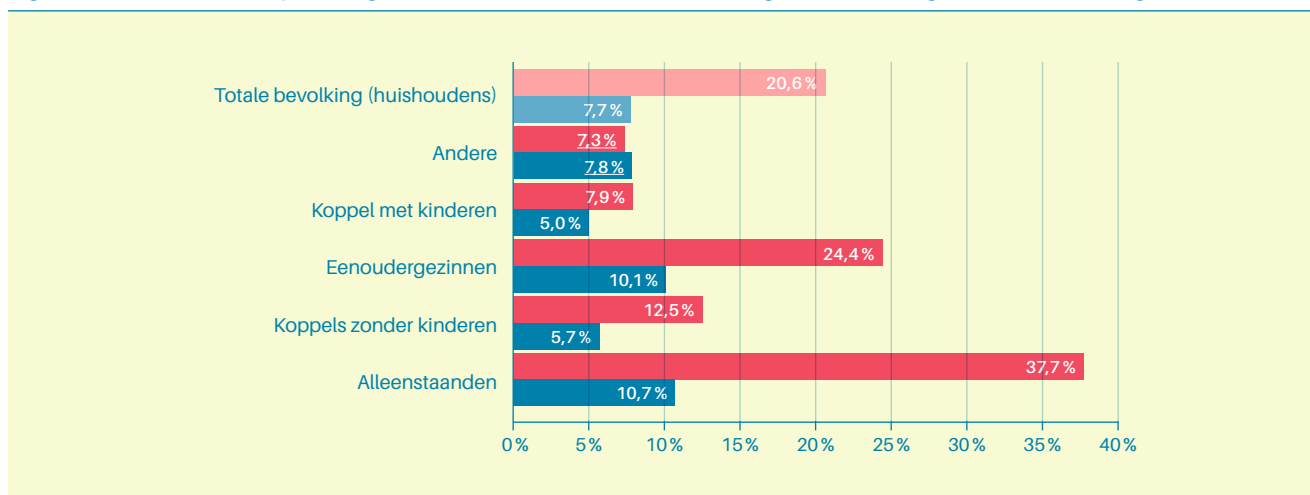
Sommige huishoudens kunnen verschillende soorten ondersteuning hebben ontvangen.

39,2% van de huishoudens die in 2021 een tussenkomst ontvingen op hun energie- of waterfactuur, verkeerde in 2021 in energiearmoede. Van de 60,8% die niet in energiearmoede verkeerden, zou een deel zonder deze steun waarschijnlijk in energiearmoede terecht zijn gekomen. Het is echter niet mogelijk om met de beschikbare gegevens de omvang van het verschijnsel in te schatten.

- 37,7% van de alleenstaande huishoudens verkeert in 2021 in energiearmoede, maar slechts 10,7% van de alleenstaande huishoudens heeft ondersteuning ontvangen.
- 24,4% van de eenoudergezinnen verkeert in 2021 in energiearmoede, maar slechts 10,1% van de eenoudergezinnen ontving ondersteuning.
- Daarentegen verkeerde 7,9% van de koppels met kinderen in energiearmoede en ontving 5% van de koppels met kinderen ondersteuning in 2021.

De in 2021 verleende steun was vooral bedoeld voor de huishoudens die het kwetsbaarst zijn voor energiearmoede, maar dat lijkt nog steeds onvoldoende gezien de omvang van het probleem.

Figuur 45: % huishoudens per categorie in EA (rood) of met ondersteuning voor hun energie- of waterrekening (blauw), 2021

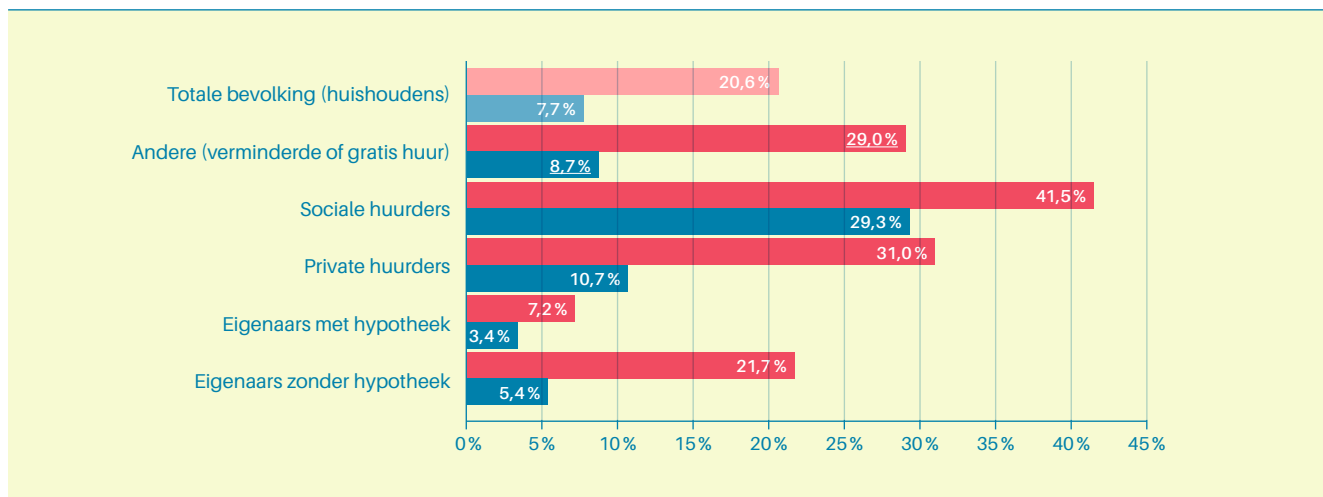

Opmerking: De groepen 'eenoudergezinnen met ondersteuning', 'koppels met kinderen met ondersteuning', 'andere huishoudens met ondersteuning' en 'andere huishoudens in energiearmoede' hebben een zeer kleine steekproefomvang. De resultaten voor deze groepen moeten daarom met voorzichtigheid worden behandeld.
Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen

Private huurders en eigenaars zonder hypotheek zijn sterk ondervertegenwoordigd bij de huishoudens die in 2021 ondersteuning ontvingen (energie, water) in vergelijking met hun kwetsbaarheid voor energiearmoede: 31,0% van de private huurders verkeerde in 2021 in energiearmoede, maar slechts 10,7% van de private huurders ontving steun; 21,7% van de eigenaars zonder hypotheek verkeerde in 2021 in energiearmoede, maar slechts 5,4% van de eigenaars met een hypotheek heeft steun ontvangen.

Dit houdt verband met het feit dat de sociale gas- en elektriciteitsstarieven niet van toepassing zijn voor de rechthebbenden indien het gebouw een collectieve stookruimte en/of een collectief warmwatersysteem heeft (tenzij het een sociale woning is).

Figuur 46: % huishoudens in energiearmoede (rood) of met ondersteuning (blauw) naar eigendomsstatuut, 2021

Opmerking: De groepen 'eigenaars met hypotheek en ondersteuning', 'huurders (verminderde of gratis huur) en ondersteuning', 'huurders (verminderde of gratis huur) in energiearmoede' hebben een zeer kleine steekproefomvang. De resultaten voor hen moeten daarom met voorzichtigheid worden behandeld.

Bron: BE-SILC 2021; Statbel; eigen berekeningen.

Administratieve gegevens

> Steunmaatregelen voor huishoudens in betalingsmoeilijkheden en afsluitingen

Vooraf

De meeste administratieve gegevens hebben enkel betrekking op de gas- en elektriciteitsmarkten en houden verband met beschermingsmaatregelen van de consument die na de liberalisering van de markten zijn ingevoerd.

De beschermingsmaatregelen verschillen van gewest tot gewest en zijn niet altijd vergelijkbaar. Net als in de vorige editie zijn ze in de barometer 2021 opgenomen als aanvulling op de kernindicatoren van de barometer. Zij maken het namelijk mogelijk bepaalde signalen betreffende de evolutie van energiearmoede sneller te volgen dan met gegevens uit nationale enquêtes.

Regionale verschillen op het vlak van residentiële aansluitingspunten voor elektriciteit en aardgas

Het aantal 'residentiële en soortgelijke' aansluitingen op aardgas is, in verhouding tot het aantal gezinnen, veel lager in Wallonië dan in Vlaanderen of Brussel. Het aardgasdistributienet is er immers minder ontwikkeld. Terwijl Wallonië ongeveer een derde van de residentiële elektriciteitsaansluitingen van het land voor zijn rekening neemt, is het goed voor minder dan een kwart van de residentiële aansluitingen voor aardgas.

Tabel 9: Aantal 'residentiële en gelijkgestelde' aansluitpunten voor elektriciteit/gas per gewest, 2021

Aantal actieve aansluitpunten voor woningen 2019	Vlaanderen	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Wallonië
Elektriciteit	2.894.882	533.546	1.656.892
Aardgas	2.013.161	370.385	698.184

Bronnen: Verslagen van de gewestelijke regulatoren over de openbaredienstverplichtingen van distributienetbeheerders (VREG, BRUGEL, CWAPE); eigen berekeningen

De 'residentiële en gelijkgestelde' aansluitpunten hebben betrekking op verschillende situaties:

- > sommige punten bevoorraden meerdere huishoudens (bv. een aardgasmeter die de gemeenschappelijke verwarmingsketel van een flatgebouw voedt), de meeste slechts één;
- > sommige punten hebben betrekking op economische activiteiten die thuis worden verricht (b.v. kapsalon of vrij beroep),
- > andere op tweede verblijven of toeristische accommodaties.

Het aantal residentiële en soortgelijke aansluitpunten voor gas en elektriciteit neemt in het hele land en in alle drie de regio's verder toe.

Beschermde klanten en sociaal tarief

Het sociale gas- of elektriciteitstarief wordt toegekend aan bepaalde categorieën van huishoudens, 'beschermde klanten' genoemd, die ofwel op federaal niveau ofwel op gewestelijk niveau worden gedefinieerd in het geval van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Wallonië.

Sinds 2020 hebben verschillende wijzigingen plaatsgevonden, zowel in de berekening van het sociale tarief (sinds 1 juli 2020 herziening per kwartaal in plaats van per half jaar) **als in de definitie van de personen die recht hebben op het statuut van federale beschermde klant** (uitgebreid tot de sociale huisvesting en tijdelijk tot de begunstigten van de verhoogde tussenkomst sinds februari 2021 en tot 31 maart 2023⁵²) of van gewestelijke beschermde klant (invoering van het statuut van 'tijdelijk beschermde klant') in Brussel en Wallonië.

Op federaal niveau heeft de uitbreiding van het statuut van beschermde klant tot de begunstigten van de verhoogde tegemoetkoming (VT) de volgende gevolgen gehad:

- **verdubbeling van het aantal contracten dat geniet van het federale sociale tarief (federale sociale klanten) voor gas of elektriciteit** (van 9,6% tot minstens 18,8% van alle elektriciteitscontracten en van 10,6% tot minstens 19,3% van alle gascontracten tussen december 2020 en december 2021);
- **vermindering van het totale aantal contracten dat geniet van het sociaal tarief gekoppeld aan de gewestelijke bescherming (gewestelijke sociale klanten) in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Wallonië met ongeveer 18% voor elektriciteit en 20% voor aardgas** (overdrachtseffect naar de uitgebreide federale bescherming).

De gegevens in de onderstaande tabel zijn onderhevig aan enkele aanpassingen/onzekerheden (de som van de 'federale sociale klanten' die door de verschillende gewestelijke regulatoren worden vermeld, is lager dan het aantal vermeld in het CREG-rapport, dat enkel de contracten omvat die automatisch van het sociaal tarief op federaal niveau hebben genoten).

Tabel 10: Aantal contracten verbonden aan het statuut van sociale klant (beschermde klanten) federaal/regionaal, voor gas en elektriciteit per gewest in 2021

		Vlaanderen	Brussel	Wallonië	België
Elektriciteit	Federale sociale klanten	458.203	144.057*	330.296	minimum 976.440 (18,8%)
	Regionale sociale klanten	0	2.171	13.655	15.856
	TOTAAL	458.203	146.228	343.951	minimum 992.296
	Aandeel sociale klanten / totaal aantal residentiële klanten	16,4%	27,4%	20,8%	minimum 19,3%
Aardgas	Federale sociale klanten	309.906	100.004*	168.101	minimum 603.054 (19,5%)
	Regionale sociale klanten	0	1.675	7.700	9.375
	TOTAAL	409.906	101.679	175.801	minimum 612.429
	Aandeel sociale klanten / totaal aantal residentiële klanten	16,0%	27,4%	25,4%	minimum 19,8%

* gegevens BRUGEL: 27% huishoudens gekoppeld aan federaal sociaal tarief (13% 'historisch' + 14% VT)
Bron: jaarverslagen 2021 van de gewestelijke regulatoren, rapport CREG RA2436; eigen berekeningen

Federale sociale klanten

Het federaal statuut omvat de overgrote meerderheid van de beschermde klanten in de drie gewesten (federale sociale klanten). Dit statuut wordt aan het huishouden toegekend op voorwaarde dat ten minste één van de leden ervan behoort tot één van de 4 categorieën van begunstigten die op de website van de FOD Economie worden vermeld⁵³. Het geeft toegang tot een reeks beschermingen in verband met de toegang tot energie (aardgas en elektriciteit) zoals de automatische toekenning van het sociaal tarief. De door het federale statuut beschermde klanten blijven bevoorrad door hun commerciële leverancier. De maatregel wordt gefinancierd door een federale bijdrage op alle verbruikte kWh.

Sinds 1 januari 2020 is de categorie huurders van een sociale woningen uitgebreid tot sociale verhuurkantoren en OCMW's. In dat kader is het sociale tarief alleen van toepassing als de gasverwarming afhankelijk is van een collectieve installatie en als het gebouw voor sociale doeleinden wordt verhuurd door:

- een sociale huisvestingsmaatschappij
- regionale huisvestingsmaatschappijen
- sociale huisvestingsmaatschappijen erkend door de gewestelijke overheden (het Vlaams Woningfonds, het Fonds du Logement des Familles nombreuses de Wallonie, het Woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest);
- het OCMW.

Vanaf februari 2021 en ten minste tot eind maart 2023⁵⁴ is het statuut van 'federale sociale klant' uitgebreid tot al wie geniet van de verhoogde tegemoetkoming (VT)⁵⁵. Het betreft onder meer gepensioneerden en eenoudergezinnen in financiële moeilijkheden, alsook personen met een inkomen van niet meer dan ongeveer 20.000 euro bruto per jaar. In het eerste kwartaal van 2020 hadden ongeveer 425.000 gezinnen recht op het sociale gas- of elektriciteitstarief. Met de verlenging van de federale maatregel zouden tegen het vierde kwartaal van 2021 **meer dan 484.000 bijkomende gezinnen (ongeveer 282.000 voor gas en 439.000 voor elektriciteit) tot de categorie 'federale beschermde klanten' zijn toegetreden, waarbij alleen rekening wordt gehouden met de contracten waarvoor het statuut van 'federale sociale klant' automatisch is toegekend.**⁵⁶

De stijging van het aantal 'federale sociale klanten' is het grootst in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ongeveer +108%), vervolgens in Vlaanderen (ongeveer +96,3% voor elektriciteit en ongeveer +97,3% voor gas). De stijging in Wallonië lijkt gematigder (+81,0% voor elektriciteit en +80,2% voor gas). Ter herinnering: deze ramingen houden geen rekening met gas- of elektriciteitscontracten die niet automatisch aan de federale bescherming zijn gekoppeld.

De totale kosten van deze uitbreiding voor de begunstigten van de verhoogde tegemoetkoming in 2021 worden geraamd op 265 miljoen euro (110 miljoen euro voor elektriciteitscontracten en 155 miljoen euro voor aardgascontracten), tegenover de begrote 176 miljoen euro (99 miljoen euro voor elektriciteit en 77 miljoen euro voor aardgas).⁵⁷ De sterke stijging van de elektriciteits- en gasprijzen op de groothandelsmarkten in de tweede helft van 2021, gekoppeld aan de wijze waarop de sociale tarieven worden berekend (vastgesteld over drie maanden, op basis van de prijzen van het voorgaande kwartaal, met een mechanisme om verhogingen af te toppen), heeft het budget voor de maatregel veel sterker onder druk gezet, waarbij het verschil tussen het 'markt'-energietarief en het sociale tarief door de overheid wordt gedragen.

53. AR van 28 oktober 2022

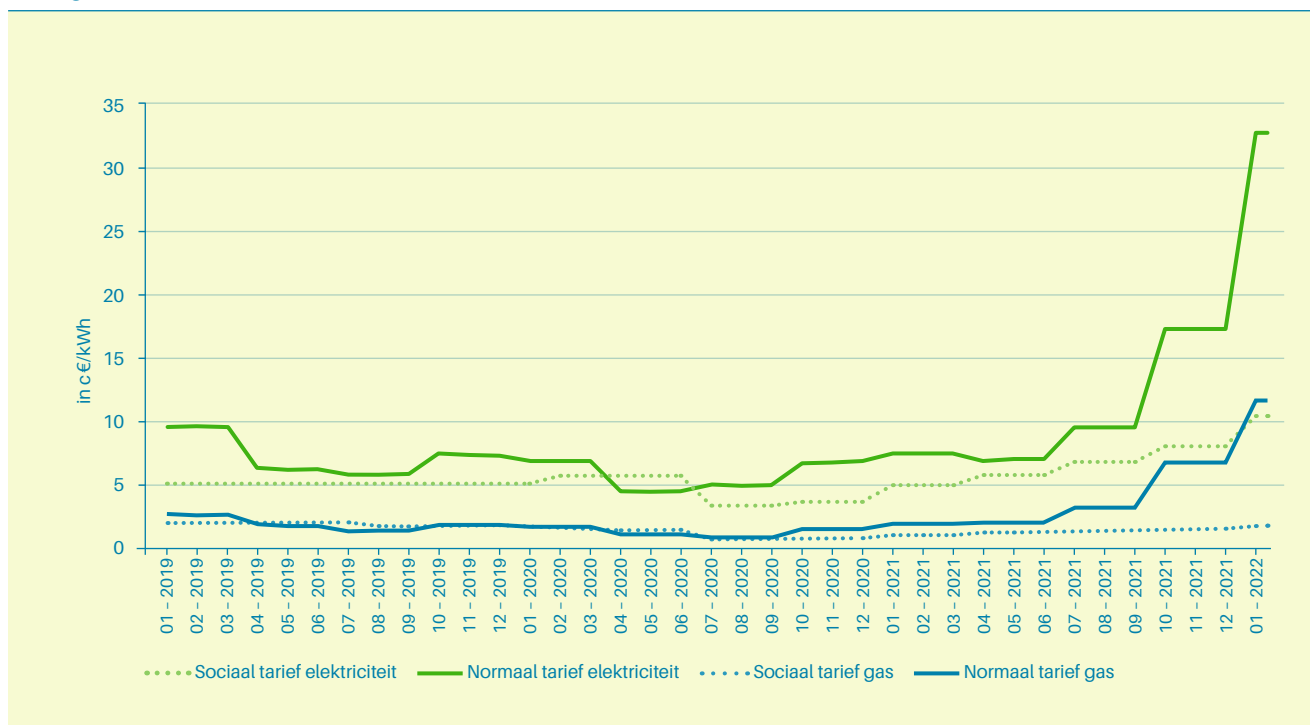
54. <https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/energieprijzen/sociaal-tarief-voor-energie>

55. <https://economie.fgov.be/nl/themas/energie/energieprijzen/sociaal-tarief-voor-energie/sociaal-tarief-voor-energie>

56. CREG, 2021. (RA)2301

57. CREG, 2022 (RA)2352

Figuur 47: evolutie van de energiegcomponent van de sociale tarieven en de gewone tarieven die door de huishoudens worden betaald

Bron: CREG 2022 (RA)2352 p. 9

Gewestelijke sociale klanten

Op gewestelijk niveau hebben Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het statuut van beschermde klant uitgebreid tot andere categorieën van huishoudens (gewestelijke sociale klanten). Deze gewestelijke beschermde huishoudens genieten onder bepaalde voorwaarden ook van het specifieke sociale gas- of elektriciteitstarief. In dit geval wordt het sociale tarief op gewestelijke basis gefinancierd via de openbare dienstverplichtingen (ODV) van de distributienetbeheerders (DNB).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (vanaf mei 2020)⁵⁸ en Wallonië (september 2020)⁵⁹ hebben een nieuwe categorie gewestelijke beschermde klanten gedefinieerd om rekening te houden met de gevolgen van de Covid-19-pandemie en de lockdown: het statuut van 'tijdelijk beschermde klant', toegekend voor één jaar. Deze maatregel is verlengd tot mei 2021 in Brussel en tot eind december 2021 in Wallonië.⁶⁰ Wallonië heeft het statuut van 'tijdelijk beschermde klant' ook toegekend aan de gezinnen die het slachtoffer waren van de overstromingen in juli 2021.

De daling van het aantal gewestelijke beschermde klanten tussen 2020 en 2021 kan worden verklaard door de uitbreiding van de federale bescherming tot de begunstigden van de verhoogde tussenkomst (VT) en de overdracht van een deel van de 'gewestelijke sociale klanten' naar de 'federale sociale klanten'.

58. https://www.brugel.brussels/nl_BE/actualites/tijdelijke-uitbreiding-van-het-statuut-van-beschermde-klant-386

59. B.W.Reg. van 24/9/2020, inwerkingtreding op 10/10/2020

60. B.W.Reg. van 1/4/2021

Tabel 11: Evolutie van het aantal gewestelijke sociale klanten gas en elektriciteit (beschermde klanten) tussen december 2019 en december 2021 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Wallonië

	Brussels Hoofdstedelijk Gewest			Wallonië		
	12/2019	12/2020	12/2021	12/2019	12/2020	12/2021
Gewestelijke sociale klanten (elektriciteit)	1.412	2.185	2.171 (in plaats van 3.278)	15.525	16.304	13.655 (in plaats van 16.094)
Gewestelijke sociale klanten (aardgas)	1.176	1.762	1.675 (in plaats van 2.502)	8.842	9.217	7.700 (in plaats van 9.166)

Bron: Gegevens van de ODV-rapporten 2021 van BRUGEL en CWAPE, eigen berekeningen

Gas- en Elektriciteitsfonds

Het Gas- en Elektriciteitsfonds is in 2002 opgericht en belast de OCMW's met de taak van begeleiding en financiële ondersteuning in het kader van de energievoorziening aan de meest behoeftigen.⁶¹

Het fonds wordt hoofdzakelijk gefinancierd door een federale heffing op elke verbruikte kWh elektriciteit of aardgas. In 2021 is de heffing op elektriciteit gedaald van 3,1428 euro per verbruikte MWh naar 3,4700 euro. De bijdrage voor gas is licht gedaald van 0,7416 euro per verbruikte MWh naar 0,6482 euro.

De begroting van het fonds is in 2012 bevroren op 53,9 miljoen euro. Deze bevroering moet elk jaar worden bevestigd.

In de omzendbrief van 12 juni 2020 werd de bevroering van de indexering van de aan het fonds toegekende middelen niet bevestigd. De begrotingen voor 2019 en 2020 konden dus worden geïndexeerd en er konden extra bedragen aan de OCMW's worden toegekend.⁶²

In 2021 beschikt het Gas- en Elektriciteitsfonds over een budget van ongeveer 60 miljoen, waarvan 78% voor personeel en 22% voor het betalen van rekeningen.⁶³

Sociaal Verwarmingsfonds

Het Sociaal Verwarmingsfonds is een in 2004 opgerichte vzw die de samenwerking tussen de petroleumsector, de overheid en de OCMW's formaliseert. Net als bij het Gas- en Elektriciteitsfonds zijn het de OCMW's die, onder bepaalde voorwaarden van statuut of inkomen⁶⁴, financiële steun uit het Fonds toekennen aan personen die moeilijkheden ondervinden om hun **stookoliefactuur (in bulk of aan de pomp), paraffine (type c) of propaangas in bulk te betalen** (de aankoop van butaan- of propaangasflessen valt hier niet onder). Het Fonds wordt gefinancierd door een solidariteitsbijdrage die wordt geheven op de voor verwarming gebruikte energiedragers op basis van olie.

De tussenkomst van het Fonds evolueert met de marktprijzen, maar is begrensd.

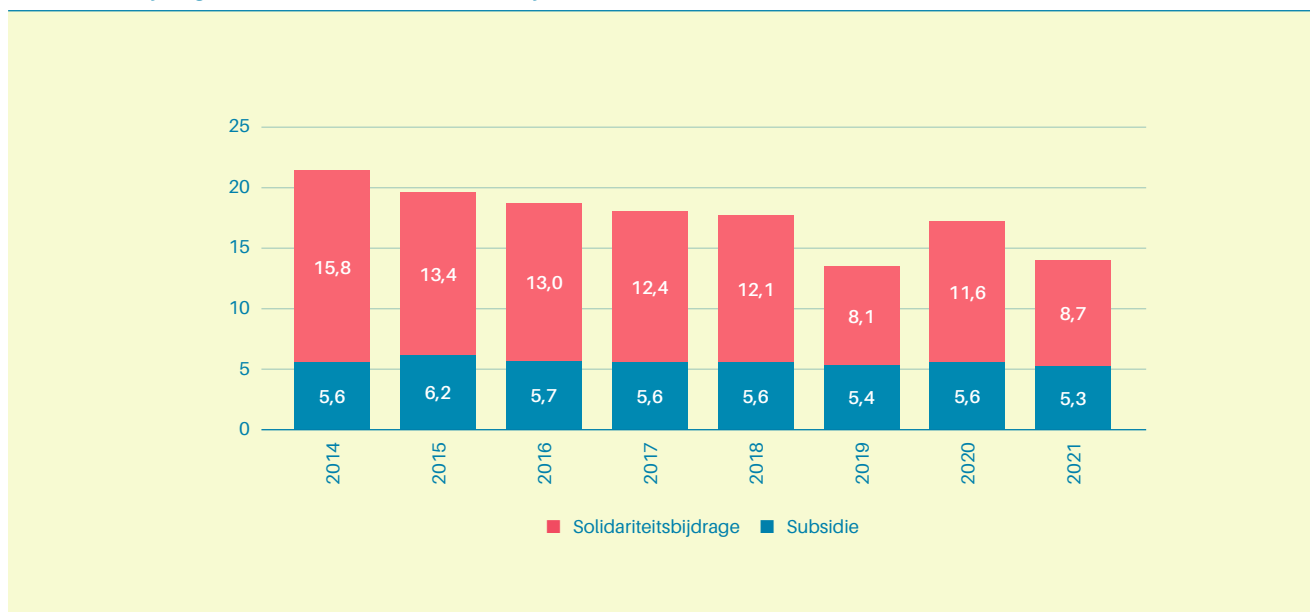
61. https://www.brugel.brussels/nl_BE/actualites/tijdelijke-uitbreiding-van-het-statuut-van-beschermde-klant-386

62. <https://www.kbs-frb.be/fr/revalorisation-du-fonds-gaz-et-electricite>

63. <https://www.mi-is.be/fr/themes-fr/fonds-energie>

64. <https://www.verwarmingsfonds.be/index.php/wie-heeft-er-recht-op>

Figuur 48: Evolutie van het jaarlijkse budget van het Sociaal Verwarmingsfonds, afkomstig van de federale solidariteitsbijdrage en de federale subsidie (in miljoen euro) tussen 2014 en 2021

Bron: Jaarverslag 2021 Sociaal Verwarmingsfonds en eigen berekeningen

De solidariteitsbijdrage leverde het Fonds in 2021 5,3 miljoen euro op (tegenover 5,6 miljoen euro in 2020) en de federale overheidssubsidie 8,7 miljoen euro (tegenover 11,6 miljoen euro in 2020). De totale inkomsten van het Fonds in 2021 bedroegen 14,2 miljoen euro. **De verwarmingstoelagen en de dossierkosten van de OCMW's bedroegen in datzelfde jaar ongeveer 13,8 miljoen euro, voor ongeveer 72.315 dossiers.** De totale uitgaven van het fonds in 2021 bedroegen ongeveer 14,3 miljoen euro.

In 2021 kon het Sociaal Verwarmingsfonds tussenkomen in 72.315 dossiers, tegenover 74.261 in 2020 en 85.813 in 2019.⁶⁵

Deze **aanzienlijke daling van het aantal dossiers**, ondanks de aanzienlijke stijging van de energieprijzen in de tweede helft van 2021, **houdt verband met meerdere oorzaken**

- **het aantal huishoudens dat verwarmt met stookolie neemt elk jaar af.** Bovendien zijn veel slachtoffers van de overstromingen van midden juli 2021 opnieuw gehuisvest in andere woningen, die niet noodzakelijk worden verwarmd door energiebronnen die onder het Sociaal Verwarmingsfonds vallen;
- **als gevolg van de Covid-19-pandemie,**
 - **durften veel potentiële begunstigen zich niet te verplaatsen** (bv. met het openbaar vervoer) om steun aan te vragen bij het OCMW;
 - **sommige OCMW's hebben hun diensten gedigitaliseerd**, wat de aanvragen van sommige huishoudens, vooral onder ouderen, kan hebben vertraagd (**digitale kloof**).

We willen er ook op wijzen dat er naast deze financiële ondersteuning geen sociaal tarief bestaat voor huishoudens die in grote hoeveelheden stookolie, paraffine of propaangas gebruiken, in tegenstelling tot voor degenen die aardgas of elektriciteit gebruiken. Deze laatsten kunnen onder bepaalde voorwaarden zowel van het sociale tarief als van een tussenkomst van het Gas- en Elektriciteitsfonds genieten.

65. Jaarverslag 2021 Sociaal Verwarmingsfonds

Afbetalingsplannen

Deze indicator toont het aantal afbetalingsplannen dat in 2021 met een elektriciteits- of gasleverancier of distributienetbeheerder (DNB) werd afgesloten.

Deze indicator is niet van toepassing op andere energiedragers zoals stookolie, hout, pellets, kolen, enz. Bovendien kan eenzelfde huishouden in hetzelfde jaar verschillende betalingsregelingen hebben. De indicator geeft derhalve geen beeld van het aantal huishoudens met betalingsmoeilijkheden.

In vergelijking met 2020 is in Vlaanderen het aantal met een particuliere leverancier afgesloten afbetalingsplannen gedaald, maar is het aantal met de DNB afgesloten plannen gestegen, zowel voor elektriciteit als voor gas. Deze situatie houdt verband met de uitzonderlijke maatregelen die zijn genomen naar aanleiding van de Covid-19-pandemie.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het aantal afgesloten afbetalingsplannen in 2021 lager dan in 2020, zowel voor elektriciteit als voor gas.

In Wallonië is het aantal afbetalingsplannen sinds 2019 geleidelijk gestegen voor elektriciteit. Ook voor gas is het tussen 2020 en 2021 toegenomen.

Tabel 12: Aantal in 2021 gestarte afbetalingsplannen met elektriciteits- en aardgasleveranciers en distributienetbeheerders

Afbetalingsplannen gestart in 2021	Vlaanderen	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Wallonië
Elektriciteit (commerciële leverancier en DNB)	-	38.949 (7,3% van de residentiële klanten)	90.091 (5,5% van de residentiële klanten)
Aardgas (commerciële leverancier en DNB)	-	30.001 (8,1% van de residentiële klanten)	48.233 (7,0% van de residentiële klanten)
Elektriciteit (DNB)	15.024	-	-
Aardgas (DNB)	9.765	-	-
Elektriciteit en gas (elke commerciële leverancier)	93.045	-	-

Bronnen: Jaarverslagen 2021 van de gewestelijke regulatoren over de openbaredienstverplichtingen van distributienetbeheerders (VREG, BRUGEL, CWAPE); eigen berekeningen

Budgetmeters / vermogensbegrenzers – gas en elektriciteit

Budgetmeters en vermogensbegrenzers zijn instrumenten die worden gebruikt om het energieverbruik (aardgas of elektriciteit) te verminderen van huishoudens die schulden hebben bij hun leverancier of de DNB. In de praktijk kan een huishouden met een budgetmeter enkel energie verbruiken wanneer hiervoor vooraf werd betaald (in sommige gevallen is een noodstelsel voorzien), terwijl de begrenzer een overmatig gelijktijdig elektriciteitsverbruik of het gebruik van bepaalde energie-intensieve apparatuur voorkomt. Beide maken het mogelijk een afsluiting te vermijden en, in het geval van de budgetmeter, een toename van de schuldenlast van deze huishoudens te voorkomen. Zij beletten deze huishoudens echter ook te consumeren naargelang hun behoeften en, in sommige gevallen, in hun basisbehoeften te voorzien. Als het huishouden niet in staat is de budgetmeter op te laden, kan het te maken krijgen met een ‘zelf-uitschakeling’, waardoor het geen energie meer krijgt totdat de meter is opgeladen.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft niet gekozen voor de budgetmeter in geval van betalingsmoeilijkheden van de gezinnen, maar wel voor de stroombegrenzer. Momenteel wordt echter gediscussieerd over de afschaffing van dit instrument. Volgens de gewijzigde elektriciteitsordonnantie van eind 2018 mogen begrenzers niet meer worden geplaatst bij regionaal beschermde afnemers.

In Vlaanderen worden de budgetmeters geleidelijk vervangen door ‘slimme’ of digitale meters die volgens de VREG meer mogelijkheden bieden om de openbare dienstverplichtingen te optimaliseren.⁶⁶

Naar aanleiding van de Covid-19-pandemie werden de aanvragen en plaatsingen van budgetmeters door de Vlaamse en Waalse regering opgeschort tijdens de twee periodes van lockdown. De plaatsing en activering van budgetmeters werd midden 2021 hervat.

Wallonië verleende in 2021 specifieke steun aan gebruikers met een budgetmeter in verband met de pandemie.

Elektriciteit

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het aantal vermogensbegrenzers sterk gedaald; van 27.106 eind 2020 naar 19.553 eind 2021.

In Wallonië was in 2021 ongeveer 3,8% (tegenover 4,2% in 2020) **van de residentiële leveringspunten uitgerust met een actieve budgetmeter.** Het aandeel digitale meters is in 2021 aanzienlijk toegenomen (van de 62.557 actieve budgetmeters waren er 11.318 digitaal). Alleen beschermde klanten hebben een bijbehorende vermogensbegrenzer. Ongeveer 28% van de meters uitgerust met een budgetmeter in Wallonië kende in 2021 een periode van automatische afsluiting. In 61,8% van de gevallen duurde de zelfontkoppeling minder dan 6 uur en in 80% van de gevallen minder dan een volledige dag.⁶⁷

In Vlaanderen was ongeveer 1,26% van de residentiële leveringspunten voor elektriciteit uitgerust met een budgetmeter (1,24% in 2020). **Het aantal ‘naakte’ budgetmeters⁶⁸ is volgens de VREG sterk gedaald ten opzichte van 2019** (5.572 stuks in 2021, 6.488 stuks in 2020 en 7.889 in 2019) tot het laagste niveau sinds 2015. **Het aandeel beschermde huishoudens met een actieve budgetmeter in Vlaanderen is in 2021 sterk gestegen, mede door de uitbreiding van het federaal sociaal statuut naar begunstigden van de verhoogde tegemoetkoming.⁶⁹** Daarnaast kende Vlaanderen een sterke versnelling van de vervanging van mechanische budgetmeters door digitale meters in 2021 (cf. wettelijke verplichting om alle budgetmeters te vervangen tegen eind 2021).

66. VREG, 2022. Sociaal rapport – Met betrekking tot de statistieken over huishoudelijke afnemers in het kader van de sociale openbaardienstverplichtingen 2021.

67. CWAPE, 2022.

68. In Vlaanderen is de budgetmeter voor elektriciteit alleen voor beschermde klanten gekoppeld aan een vermogensbegrenzer. Voor andere niet-betalende klanten wordt alleen de budgetmeter zonder begrenzer geplaatst, vandaar de bijnaam ‘naakte budgetmeter’.

69. VREG, 2022

Aardgas

Wat aardgas betreft, zijn geen budgetmeters gepland in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. **In Wallonië zijn ongeveer 4,3% (tegenover 4,6% in 2020) van de residentiële bevoorradingspunten ermee uitgerust en in Vlaanderen 1,24%.** Beide gewesten voorzien evenwel in compensatiemechanismen om te voorkomen dat huishoudens in de winter niet kunnen verwarmen (minimumlevering in Vlaanderen⁷⁰ en wintersteun in Wallonië voor beschermde klanten⁷¹).

In Wallonië registreerde ongeveer 23% van de actieve budgetmeters in 2021 een periode van zelf-afsluiting. 17% van de actieve budgetmeters registreerde ten minste drie onderbrekingen tijdens het jaar.⁷²

Tabel 13: Aantal budgetmeters en/of actieve vermogensbegrenzers eind 2021 per gewest

		Vlaanderen	Brussels Gewest	Wallonië
Elektriciteit	Aantal actieve budgetmeters	36.459 (waarvan 30.258 digitale meters)	-	62.557 (waarvan 11.318 digitale meters)
	<i>waarvan met vermogensbegrenzer</i>	30.887	-	347
	Aantal 'autonome' vermogensbegrenzers	390	19.553	-
Aardgas	Aantal actieve budgetmeters	24.882 (waarvan 20.905 digitale meters)	-	29.848 (waarvan 1.256 digitale meters)

Bronnen: Verslagen 2021 van de gewestelijke regulatoren over de openbaredienstverplichtingen van distributienetbeheerders (VREG, BRUGEL, CWAPE); eigen berekeningen

70. <https://www.vlaanderen.be/minimale-levering-van-elektriciteit-en-aardgas-voor-wie-prepaid-heeft>

71. <https://www.energieinwallonie.be/fr/quest-ce-que-laide-hivernale-pour-le-gaz>

72. CWAPE, 2022

Afsluiting van de energietoevoer

Dit punt heeft alleen betrekking op de daadwerkelijke afsluitingen van het distributienet voor huishoudens met betalingsmoeilijkheden. 'Zelfafsluitingen' die verband houden met het niet herladen van budgetmeters zijn hier niet inbegrepen.⁷³

Besluiten tot afsluiting na een betalingsachterstand worden genomen via de Lokale Adviescommissie (LAC)⁷⁴ in Vlaanderen en via de Commission Locale pour l'Énergie (CLE)⁷⁵ in Wallonië. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan de afsluiting van de elektriciteits- of gaslevering enkel door de vrederechter worden beslist.

De 'einde-contract'-procedures komen overeen met de niet-verlenging van het contract door de leverancier, met name ten gevolge van de niet-betaling door de klant.

Als de afsluiting tijdens de winterperiode plaatsvindt, wordt de klant verder bevoorrad door de distributienetbeheerder. Indien de klant beschermd is, zal hij het sociale tarief genieten. Anders betaalt hij een ontmoedigingstarief om hem aan te moedigen terug te keren naar de private markt.

Opvallend is dat, naar aanleiding van de Covid-19-pandemie, de drie gewesten in 2021 de winterperiode waarin afsluitingen voor huishoudens verboden zijn, hebben verlengd.

- › In Vlaanderen werd de winterperiode verlengd van 01/01/2020 tot 17/07/2020 en vervolgens van 01/11/2020 tot 28/06/2021, om op 01/12/2021 te worden hervat.
- › In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd de winterperiode verlengd tot 31 mei 2021 om aan het eind van het jaar te worden hervat.
- › In Wallonië werden alle afsluitingsprocedures (behalve om veiligheidsredenen) opgeschort tussen 1 maart en 30 juni 2020 en tussen 8 december 2020 en 30 juni 2021, om eind 2021 te worden hervat. Bovendien hadden de overstromingen in juli 2021 en de invoering van het nieuwe communicatiesysteem (MIG6) ook een invloed op het dalende aantal afsluitingen dat daadwerkelijk door de distributienetbeheerders in 2021 werd uitgevoerd.⁷⁶

Daardoor daalde het aantal elektriciteits- en gasafsluitingen tussen 2019 en 2020 drastisch in de drie gewesten. Op het einde van de verlengde winterperiode in 2021 zijn de afsluitingen in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aanzienlijk toegenomen.

In Vlaanderen bereikte het aantal echter niet het niveau van 2019.

In Brussel daarentegen was het aantal afsluitingen in 2021 veruit de hoogste sinds 2011.⁷⁷

In Wallonië zet de dalende trend zich voort, met name wat betreft de door de distributienetbeheerder gevraagde afsluitingen wegens de weigering om een budgetmeter te installeren. Toch kent Wallonië nog steeds het hoogste niveau van afsluitingen voor zowel elektriciteit als gas, voornamelijk als gevolg van de weigering om een budgetmeter te installeren.

73. Ter informatie: het jaarverslag van de CWAPE in Wallonië wijdt een hoofdstuk aan dit onderwerp. Zie pagina 48 van het volgende verslag: https://www.cwape.be/sites/default/files/cwape_documents/5176.pdf. In 2019 ondervond ongeveer een derde van de huishoudens met een budgetmeter ten minste één stroomonderbreking. Voor 8% van de huishoudens met een budgetmeter elektriciteit en 6% van de huishoudens met een budgetmeter gas bedroeg het aantal onderbrekingen meer dan tien.

74. <https://www.vlaanderen.be/advies-van-de-lokale-adviescommissie-lac-over-afsluiting-of-heraansluiting-van-elektriciteit-aardgas-of-water>

75. <https://www.energieinwallonie.be/fr/commissions-locales-pour-lenergie>

76. CWAPE, 2022. Jaarverslag ODV 2021.

77. Zie BRUGEL: Observatorium van sociale indicatoren van de elektriciteits- en gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, 2011-2022

Tabel 14: Aantal afsluitingen van de elektriciteits- en gasvoorziening als gevolg van betalingsmoeilijkheden per gewest (2021)

		Vlaanderen	Brussels Gewest	Wallonië
Elektriciteit	LAC-besluit (DNB + leverancier)	433 (300 in 2020 en 1.067 in 2019)	-	-
	Weigering van plaatsing budgetmeter	-	-	1.019 (2.263 in 2020 en 4.071 in 2019)
	End of Contract (EOC)	-	907 (0 in 2020 en 925 in 2019)	98 (100 in 2020 en 151 in 2019)
	Verlies van status beschermde klant	-	-	89 (173 in 2020)
	Beslissing van het Vrederecht	-	1.434 (0 in 2020 en 904 in 2019)	-
Aardgas	LAC-besluit (DNB + leverancier)	265 (178 in 2020 en 849 in 2019)	-	-
	Weigering van plaatsing budgetmeter	-	-	1.092 (1.486 in 2020 en 2.454 in 2019)
	End of Contract (EOC)	-	657 (0 in 2020 en 711 in 2019)	51 (39 in 2020 en 49 in 2019)
	Verlies van status beschermde klant	-	-	11 (88 in 2020)
	Beslissing van het Vrederecht	-	1.199 (0 in 2020 en 781 in 2019)	-

LAC = lokale adviescommissie, EOC = niet alle EOC-procedures leiden tot een permanente afsluiting, aangezien veel klanten naar een andere leverancier overstappen. Bronnen: Verslagen van de gewestelijke regulatoren over de openbaredienstverplichtingen van distributienetbeheerders (VREG, BRUGEL, CWAPE); eigen berekeningen

Als gevolg daarvan is het aantal door DNB's bevoorradde winterklanten in alle drie de gewesten fors toegenomen ten opzichte van 2019, zowel voor elektriciteit als voor aardgas.⁷⁸

78. In het BHG bijvoorbeeld bedroeg het maximaal aantal winterafnemers voor elektriciteit in 2019 781, oplopend tot 1.839 eind 2020 en 2.261 eind april 2021. Voor gas waren dat er 625 in 2019, 1.480 eind 2020 en 2.590 eind april 2021. (bron: BRUGEL, Observatorium van sociale indicatoren voor de elektriciteits- en gasmarkt in BHG 2011-2022)

> Indicatoren van het Europees observatorium voor energiearmoede

Het **Europees observatorium voor energiearmoede** (EPOV), een tijdelijk project verlengd door de European 'Energy Poverty Advisory Hub' (EPAH)⁷⁹ stelt voor de analyse uit te breiden tot andere indicatoren om inzicht te krijgen in het probleem.⁸⁰

Met name wordt voorgesteld om bij de primaire indicatoren rekening te houden met het percentage huishoudens met een energie- of waterschuld.

Secundaire indicatoren die niet rechtstreeks door onze barometer worden behandeld, zijn onder meer het aandeel huishoudens dat in de zomer over een voldoende koele woning beschikt en het aandeel van de overmatige wintersterfte.

Gewicht van de factuur op het beschikbaar inkomen

Het Europees observatorium voor energiearmoede stelt een andere indicator voor om het gewicht van de energierekening op het beschikbaar inkomen van huishoudens te meten (indicator 2M⁸¹). Vier methodologische elementen wijken sterk af van onze aanpak:

- > de indicator wordt berekend op basis van de gegevens van de enquête over het huishoudbudget en niet op basis van de gegevens van de SILC-enquête⁸²;
- > huishoudens in de hoogste inkomensdecielen niet van de indicator uitgesloten⁸³;
- > de kosten van huisvesting worden daarentegen niet afgetrokken van het beschikbare inkomen;
- > de berekening gebeurt op basis van equivalente inkomens (dus rekening houdend met de samenstelling van het huishouden).

In 2015 (meest recente resultaat) had volgens de 2M-indicator 13% van de huishoudens in België een buitensporig hoge energiefactuur.⁸⁴ In 2010 was dat 14,3%.

In België is de grote kloof die reeds in 2010 werd vastgesteld tussen de dunbevolkte gebieden, die zwaarder werden getroffen, en de andere in 2015 nog groter geworden (de 2M-indicator bedroeg ongeveer 27,3% in dunbevolkte gebieden tegenover 12,2% in dichtbevolkte gebieden).⁸⁵ Bovendien wordt 43,3% van de huishoudens in het eerste inkomensdeciël getroffen, tegen slechts 1,2% van de huishoudens in het tiende deciel.⁸⁶

79. https://energy-poverty.ec.europa.eu/index_en

80. Voor toegang tot de Belgische cijfers: https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en

81. Indicator 2M toont het percentage huishoudens met een verhouding tussen energierekeningen en beschikbaar inkomen die hoger is dan de mediane verhouding berekend op de totale bevolking. In 2010 bedroeg de voor België berekende 2M-indicator iets meer dan 14%.

82. De huishoudbudgetenquête wordt tweejaarlijks uitgevoerd. In jaren waarin de huishoudbudgetenquête niet wordt uitgevoerd, worden de gewichten aangepast via een update van de prijzen en nieuwe producten kunnen worden toegevoegd via een herverdeling van de gewichten van de bovenliggende groep (<https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/huishoudbudget>)

83. Zie de uitsplitsing van de 2M-indicator in 2010 naar deciel van het beschikbaar inkomen van huishoudens: https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en

84. Ter vergelijking: het EU-gemiddelde bedroeg 16,2%.

85. Zie de uitsplitsing van de 2M-indicator volgens de bevolkingsdichtheid van de beschouwde gebieden: https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en

86. Zie de uitsplitsing van de 2M-indicator naar inkomensdeciël: https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en

Abnormaal lage facturen

Het Europees observatorium voor energiearmoede gebruikt een eenvoudiger indicator om abnormaal lage energierekeningen te meten (**M/2-indicator**).⁸⁷ In dit geval omvat de indicator alle huishoudens waarvan de energierekening minder dan de helft van de mediane rekening van de bevolking bedraagt.

In tegenstelling tot onze vEA-indicator houdt de M/2-indicator geen rekening met de samenstelling van de huishoudens of met de grootte van de woning. Bovendien omvat het alle huishoudens, ongeacht hun beschikbaar inkomensdeciel. Ten slotte wordt deze indicator berekend op basis van gegevens van het Huishoudbudgetonderzoek en niet op basis van die van de SILC-enquête.

De meest recente resultaten dateren van **2015. De M/2-indicator bedroeg 9,8%⁸⁸ in België** tegenover 10,1% in 2010, waarbij de grootste daling werd opgetekend op het niveau van de huishoudens in het eerste inkomensdeciel⁸⁹. De gebieden die het meest door deze indicator worden getroffen, zijn de dichtbevolkte gebieden (11% tegen 7,8% voor de dunbevolkte gebieden). De uitsplitsing van het resultaat naar inkomensdeciel van de huishoudens is minder uitgesproken dan voor de 2M-indicator: 29% van de huishoudens in het eerste deciel is getroffen, tegenover 8,5% van de huishoudens in het tiende deciel.

Moeilijkheden om de woning correct te verwarmen

Deze indicator, gebaseerd op dezelfde variabele als onze indicator sEA, is ook opgenomen in de primaire indicatoren van het Europees observatorium voor energiearmoede. Er is echter een groot verschil tussen onze indicator sEA en deze Europese indicator: de Europese indicator omvat alle huishoudens (geen uitsluiting van de de hoge equivalente inkomens)

In 2021 verklaarde 3,5% van de huishoudens in België moeilijkheden te ondervinden om hun woning naar behoren te verwarmen. Dat is het laagste niveau in de periode 2004-2021.

Uit de uitgesplitste analyse (gebaseerd op het resultaat van 2017, d.w.z. 5,8% van de betrokken huishoudens in België) blijkt dat:

- > private huurders (15%) aanzienlijk kwetsbaarder zijn voor de sEA dan bewoners van een eigen woning (2,6%);
- > dat er een sterk verschil is naar inkomensdeciel (23,9% van de huishoudens in het eerste deciel tegenover 0,6% van de huishoudens in het tiende deciel);
- > dat dichtbevolkte gebieden meer getroffen zijn (9% van de individuen zijn betrokken, tegenover 4,3% van de individuen in tussenliggende gebieden);
- > en dat mensen die in appartementen wonen veel kwetsbaarder zijn (9,9% van hen heeft problemen om hun huis goed te verwarmen) dan mensen die in een vrijstaand huis wonen (2,7%).

87. Zie https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en

88. Ter vergelijking: het EU-gemiddelde bedroeg 14,6% in 2015.

89. Zie de uitsplitsing van de M/2-indicator naar inkomensdeciel: https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en

Huishoudens met schulden voor nutsvoorzieningen

Onder schulden voor nutsvoorzieningen vallen niet-betaalde energie-, warmte- en waterrekeningen enz.

Volgens gegevens op de EPAH-website⁹⁰ heeft 2,9% van de huishoudens in België ten minste één schuld in verband met een water-, warmte- of energierekening. Dat is het laagste percentage dat in de periode 2003-2021 wordt waargenomen.

Huishoudens die in de zomer over een voldoende koele woning kunnen beschikken

Het Europees observatorium voor energiearmoede stelt voor warmteperiodes in de zomer als een secundaire indicator te beschouwen. De vragen die voor de indicator worden gebruikt, zijn afkomstig van de SILC-enquête. Zij zijn meer gericht op de efficiëntie van het koelsysteem en de isolatie van de woning dan op de financiële draagkracht van de huishoudens om in hun behoefte aan koelte te voorzien.

Het enige beschikbare resultaat voor België dateert van 2012⁹¹ (ad-hoc modules van de BE-SILC-enquête), toen 86,3% van de huishoudens antwoordden dat zij in de zomer over een voldoende koele woning beschikten. Ter vergelijking: het EU-gemiddelde bedraagt 79,1%, in Frankrijk 82,3% en in Nederland 83,7%.

90. https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en

91. https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en

2. Bijlage:

Methodologische inleiding

> Samenstelling van de barometer

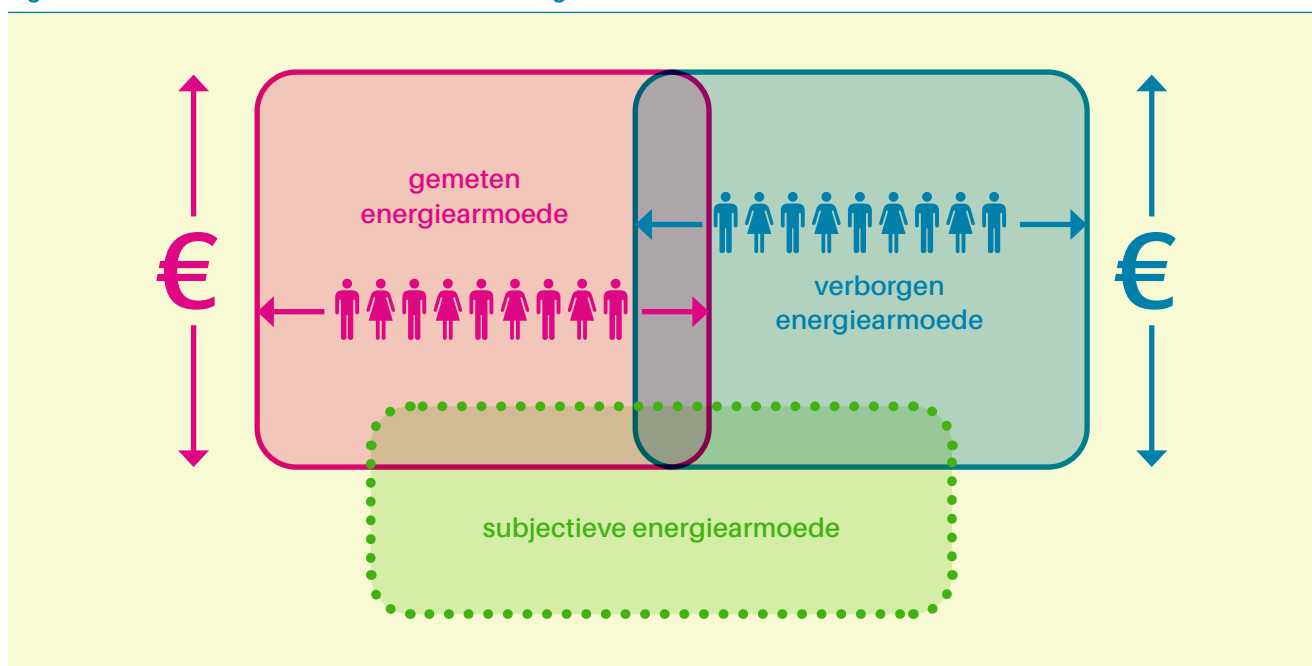
Om rekening te kunnen houden met de complexiteit van de problematiek, zoals in detail geanalyseerd in het rapport 'Overzicht van de Energiearmoede in België'⁹², steunt de barometer op drie soorten synthetische indicatoren.

De eerste indicator vat de situatie van huishoudens die een te groot geacht deel van hun inkomen aan energiekosten besteden (**indicator gemeten energiearmoede of gEA**). De tweede focust op de omgekeerde situatie waarbij huishoudens hun energieverbruik terugschroeven tot onder de drempel die voor een menswaardig leven aanvaardbaar wordt geacht. Zo trachten ze te vermijden dat de energiekosten te hoog zouden oplopen in verhouding tot hun inkomen (**indicator verborgen energiearmoede of vEA**). De derde en laatste soort indicator wil de aandacht vestigen op een duidelijk meer subjectieve, maar toch bestaande tendens die aangeeft welk percentage van de gezinnen zegt dat ze niet genoeg geld hebben om hun woning behoorlijk te verwarmen (**indicator subjectieve energiearmoede of sEA**).

De indicatoren gEA en vEA bestaan uit twee delen. Het eerste deel meet het **aantal** gezinnen dat wordt getroffen door energiearmoede, en heeft dus betrekking op de **omvang**. Het tweede deel meet de **afwijking** (in €) die elk van deze gezinnen scheidt van een algemeen aanvaardbaar geachte grenswaarde, en heeft dus betrekking op de **diepte** of de ernst van de situatie ('energy poverty gap').

De barometer verwijst naar de Belgische gegevensbank van het EU-SILC-onderzoek naar de levensomstandigheden van huishoudens. Deze enquête wordt elk jaar uitgevoerd bij een steekproef van ongeveer 6.000 Belgische huishoudens, en bevat vrij gedetailleerde informatie over de energie-uitgaven. Het bestaan van dit onderzoek op Europees niveau zou het ook mogelijk maken de studie en vergelijking van energiearmoede uit te breiden tot andere lidstaten.

Figuur 49: Sleutelindicatoren van de barometer energiearmoede

92. Huybrechs F. & Meyer S. (2011), La Précarité énergétique en Belgique, OASeS-UA / CESE-ULB, 200 p. + bijlagen

> Bepaling van de grenswaarden

Om het aantal huishoudens in gemeten (gEA) of verborgen (vEA) energiearmoede te bepalen, is de redenering daarom gebaseerd op de bepaling van een drempel (verhouding tussen energie-uitgaven en inkomen) waarboven het aandeel van de energie-uitgaven in het beschikbare inkomen als overdreven wordt beschouwd ten opzichte van de gehele bevolking..

Gemeten energiearmoede drempel (gEA)

De berekening van de grenswaarde voor gemeten energiearmoede (gEA) volgt de logica die Brenda Boardman⁹³ gebruikte voor het bepalen van haar 10%-drempel. Deze 10% was equivalent aan tweemaal de mediane ratio tussen de noodzakelijke energiekosten (model van het verbruik en de prijzen) en het globale inkomen van de bevolking van het Verenigd Koninkrijk in 1990. Een mediane ratio verdeelt de bevolking in twee: de helft heeft meer energiekosten dan de mediane ratio en de andere helft minder. Door deze mediane ratio te vermenigvuldigen met twee, probeert men zoveel mogelijk aanvaardbaar geachte situaties te omvatten en te ontdekken welke gevallen in verhouding tot het inkomen van een huishouden als afwijkende energiekosten kunnen worden beschouwd. De bevolking lijkt het gebruik van dergelijke eenvoudige drempelwaarde (het dubbele van de mediaan ratio) ook intuïtief beter te begrijpen, dan wanneer men gebruik maakt van begrippen zoals de standaardafwijking, uit het meer gespecialiseerde jargon van statistici.

De benadering van Boardman werd aangepast aan de Belgische context (waar geen model bestaat om de energiekosten in het land in te schatten) en aan de opmerkingen die werden geformuleerd bij het aanpassen van deze 'fuel poverty ratio'. De Belgische barometer houdt meer bepaald rekening met het equivalente inkomen op basis van de samenstelling van het gezin⁹⁴, de uitsluiting van de hoogste equivalente inkomens (hebben zelf voldoende mogelijkheden om zich aan te passen) en het beschikbaar inkomen na aftrek van de woonkosten⁹⁵.

Verborgen energiearmoede drempel (vEA)

Om verborgen energiearmoede te bepalen, worden de energiekosten van elk gezin vergeleken met de mediane energiekosten van vergelijkbare gezinnen (aantal gezinsleden) met een vergelijkbare woning (aantal kamers in de woning). Wanneer een gezin minder dan de helft van de mediane energiekosten van vergelijkbare gezinnen uitgeeft, en als het behoort tot de eerste vijf equivalente inkomensdecielen, wordt dit beschouwd als verborgen energiearmoede.

De grenswaarden voor gemeten (gEA) of verborgen energiearmoede (vEA) worden jaarlijks opnieuw berekend zodat rekening kan worden gehouden met omstandigheden die de hele bevolking op een vrij identieke manier beïnvloeden (bv. evolutie van de energieprijzen, globale evolutie van de inkomens, een strenger klimaat enz.). Het gaat dus om relatieve drempels, en niet om een vaste drempel zoals bij de 'fuel poverty ratio'. Om die reden zijn de gEA en de vEA uit deze barometer eerder een maatstaf om ongelijke energie-uitgaven tussen huishoudens te meten.. Uiteraard zijn ook andere types indicatoren denkbaar, zoals indicatoren gebaseerd op minimuminkomens standaarden⁹⁶ of andere consensuele maatstaven⁹⁷.

93. Boardman, B. (1991), Fuel Poverty: From cold homes to affordable warmth, Londen: Belhaven Press en Boardman, B. (2010), Fixing fuel poverty, Londen: Earthscan.

94. Het gelijk trekken van de inkomens zorgt ervoor dat grote gezinnen niet worden benadeeld omdat de inkomens worden herwogen volgens de samenstelling van het huishouden.

95. Om te voorkomen dat de woonkosten een te grote invloed hebben op de resultaten, is een plafond vastgesteld.

96. Zie met name Hoeveel kost energie minimaal? De ontwikkeling van een normatief energiebudget (<https://repository.uantwerpen.be/desktop/irua>) en Measuring water affordability in developed economies: the added value of a needs-based approach (<https://repository.uantwerpen.be/desktop/irua>)

97. Zie ter illustratie met name blz. 36-37 van het volgende verslag: <https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/Selecting%20Indicators%20to%20Measure%20Energy%20Poverty.pdf>.

Index van figuren

Figuur 1:	Verandering van het jaarlijkse aantal equivalente graaddagen (16,5°C) in de periode 1980-2021	10
Figuur 2:	Duur van hittegolven in België (Ukkel, 1901-2021).	10
Figuur 3:	Mediaan van de energiefactuur van de gezinnen in België en per gewest (in €/maand)	12
Figuur 4:	Door huishoudens betaalde energieprijzen in c€/kWh (lopende prijzen)	13
Figuur 5:	Verandering in de door huishoudens betaalde prijs voor 1 MWh aardgas tussen 2007 en 2021 (in €/MWh in lopende prijzen)	14
Figuur 6:	Evolutie van de maximumprijzen voor stookolie in België in de periode 2007-2021 (lopende prijzen)	15
Figuur 7:	Verandering in de door huishoudens betaalde prijs voor 1 MWh elektriciteit tussen 2007 en 2021 (in €/MWh tegen lopende prijzen).	16
Figuur 8:	Ontwikkeling van sociaal tarief-elektriciteit tussen 2010 en 2021 tegen constante prijs (basis = 2013) in c€/kWh.	18
Figuur 9:	Ontwikkeling van sociaal tarief voor aardgas tussen 2010 en 2021 tegen constante prijzen (basis = 2013) in c€/kWh	19
Figuur 10:	Mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden (EQ_INC20) op nationaal niveau en per gewest (in €/maand in lopende prijzen)	21
Figuur 11:	Mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden (€/maand 2021, lopende prijzen) naar eigendomsstatuut.	22
Figuur 12:	Mediaan van de maandelijkse woonkosten voor de huishoudens, België en drie gewesten (lopende prijzen)	22
Figuur 13:	Mediane woonkosten naar eigendomsstatuut (lopende prijzen).	23
Figuur 14:	Omvang van de gEA in België en de drie gewesten, 2021	25
Figuur 15:	Diepte van de gEA in België en voor de drie gewesten in €/maand (lopende prijzen), 2021	26
Figuur 16:	Omvang van de vEA in België en de drie gewesten, 2021	27
Figuur 17:	Diepte van de vEA in België en voor de 3 gewesten in €/maand (lopende prijzen), 2021.	28
Figuur 18:	Percentage huishoudens getroffen door sEA in België en de drie gewesten, 2021	29
Figuur 19:	Overlapping tussen de drie vormen van energiearmoede, 2021	30
Figuur 20:	Omvang van de totale energiearmoede (huishoudens) in België en de drie gewesten, 2019-2021	31
Figuur 21:	Kruising tussen armoederisico en energiearmoede, 2021	32
Figuur 22:	Percentage huishoudens in gEA, vEA, sEA of totale EA (zonder toepassing van de voorwaarde dat men tot de eerste vijf equivalent beschikbaar inkomensdecielen moet behoren) per deciel van het equivalent inkomen, 2021	33
Figuur 23:	Kruising tussen ernstige materiële en sociale deprivatie en energiearmoede (alle vormen), 2021	35
Figuur 24:	Kruising tussen de AROPE-indicator en energiearmoede (alle vormen), 2021	36

Figuur 25: Verdeling van de inkomensklassen van huishoudens, 2021	37
Figuur 26: Verdeling van de inkomensklassen van huishoudens (equivalente inkomens) per gewest, 2021	38
Figuur 27: Verdeling van de samenstelling van huishoudens in elk van de equivalente inkomensklassen, 2021	38
Figuur 28: Verdeling van de inkomensklassen (equivalent inkomen) van de huishoudens naargelang de eigendomsstatuut van het huishouden, 2021	39
Figuur 29: verdeling woningtypes naar inkomensklasse (equivalent inkomen) van de huishoudens, 2021	40
Figuur 30: Aandeel vrouwen per inkomensklasse (equivalent inkomen) van de huishoudens, 2021	40
Figuur 31: % huishoudens in EA naar inkomensklasse (equivalent inkomen) van het huishouden, 2021	41
Figuur 32: % huishoudens dat een tegemoetkoming ontving voor energie of drinkwater naar equivalente inkomensklasse, 2021	41
Figuur 33: aandeel huishoudens in energiearmoede (alle vormen) naar type huishouden, 2021	43
Figuur 34: Verdeling van huishoudenstypes in de algemene bevolking en in de populatie in energiearmoede, 2021	44
Figuur 35: Mediaan equivalent beschikbaar inkomen (in €/maand) per type huishouden, 2021	45
Figuur 36: Belang van het verschil in eigendomsstatuut volgens het type huishouden, 2021	45
Figuur 37: Opgegeven gezondheidstoestand van individuen in de totale bevolking en in de groep in energiearmoede, 2021	47
Figuur 38: Eigendomsstatuut in België; 2021	48
Figuur 39: Aandeel huishoudens in energiearmoede naar eigendomsstatuut, 2021	48
Figuur 40: Percentage energiearmoede van de huishoudens naar type woning, 2021	49
Figuur 41: Energiearmoede van huishoudens naar belangrijkste energiebron voor verwarming, 2021	50
Figuur 42: Aanwezigheid van gebreken aan de woning en energiearmoede, 2021	51
Figuur 43: % huishoudens die in een woning van slechte kwaliteit wonen, naar eigendomsstatuut, 2021.	52
Figuur 44: Woningen van slechte kwaliteit naar bevolkingsdichtheid, 2021	52
Figuur 45: % huishoudens per categorie in EA (rood) of met ondersteuning voor hun energie- of waterrekening (blauw), 2021	53
Figuur 46: % huishoudens in energiearmoede (rood) of met ondersteuning (blauw) naar eigendomsstatuut, 2021	54
Figuur 47: evolutie van de energiecomponent van de sociale tarieven en de gewone tarieven die door de huishoudens worden betaald	58
Figuur 48: Evolutie van het jaarlijkse budget van het Sociaal Verwarmingsfonds, afkomstig van de federale solidariteitsbijdrage en de federale subsidie (in miljoen euro) tussen 2014 en 2021.	60
Figuur 49: Sleutelindicatoren van de barometer energiearmoede	70

Index van tabellen

Tabel 1:	Overzicht van de tariefevolutes in België en in de drie gewesten voor klant type T2 (huishoudens) aardgas, periode 2007 – 2021	14
Tabel 2:	Overzicht van de tariefevolutes in België en in de drie gewesten voor Dc-2v (huishoudelijke) standaardafnemers van elektriciteit, periode 2007 – 2021	16
Tabel 3:	Evolutie van de prijs van hout en pellets in België.	17
Tabel 4:	Kruising tussen armoederisico en energiearmoede, 2021	32
Tabel 5:	Percentage huishoudens in energiearmoede naargelang het aantal arbeidsinkomens van het huishouden, 2021	34
Tabel 6:	Mediane energierekening en mediane woonkosten per type huishouden (in €/maand), 2021	44
Tabel 7:	Percentage personen in energiearmoede (alle vormen) per leeftijdscategorie, 2021	46
Tabel 8:	% huishoudens met een woning van slechte kwaliteit in de totale populatie van huishoudens en in de populatie van huishoudens met een armoederisico, 2021	51
Tabel 9:	Aantal ‘residentiële en gelijkgestelde’ aansluitpunten voor elektriciteit/gas per gewest, 2021	55
Tabel 10:	Aantal contracten verbonden aan het statuut van sociale klant (beschermden klanten) federaal/regionaal, voor gas en elektriciteit per gewest in 2021	56
Tabel 11:	Evolutie van het aantal gewestelijke sociale klanten gas en elektriciteit (beschermden klanten) tussen december 2019 en december 2021 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Wallonië	59
Tabel 12:	Aantal in 2021 gestarte afbetalingsplannen met elektriciteits- en aardgasleveranciers en distributienetbeheerders	61
Tabel 13:	Aantal budgetmeters en/of actieve vermogensbegrenzers eind 2021 per gewest	63
Tabel 14:	Aantal afsluitingen van de elektriciteits- en gasvoorziening als gevolg van betalingsmoeilijkheden per gewest (2021).	65

Colophon

Titre Barometers energiearmoede (2023)
Cette publication est également disponible en français sous le titre :
Baromètre de la précarité énergétique (2023)
Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting
Brederodestraat 21
1000 Brussel

Auteurs Sandrine Meyer - Université libre de Bruxelles (CEESE)
Jill Coene - Universiteit Antwerpen (CRESC)

Vertaling David Van Vooren

Coördinatie voor de Koning Boudewijnstichting Françoise Pissart, directeur
Pascale Taminiaux, senior projectcoördinator
Nathalie Troupée, projectmedewerkster

Grafisch ontwerp en layout Kaligram

Deze uitgave kan gratis worden gedownload van onze website www.kbs-frb.be

Wettelijk depot D/2848/2023/11

Bestelnummer 3915

Maart 2023

Met de steun van de Nationale Loterij